

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

MIHAELA FISCUTEAN • DORIN FISCUTEAN
CIPRIAN MIHAI • IONELA POPA • VALENTINA HOLIC

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a **VII-a**

EDITURA AVANTGARDE CENTRE

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației Naționale.
Manualul a fost aprobat prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5103/03.09.2019.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu programa școlară aprobată prin OM nr. 3393/28.02.2017.

116.111 – numărul
de telefon de asistență
pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**MIHAELA FISCUTEAN • DORIN FISCUTEAN
CIPRIAN MIHAI • IONELA POPA • VALENTINA HOLIC**

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a VII-a

EDITURA AVANTGARDE CENTRE

Referenți de specialitate:
Vasile Papaghiuc, Mihai Bulai

Foto/Video: Dreamstime

© Copyright AVANTGARDE CENTRE 2019

EDITURA AVANTGARDE CENTRE

Telefon: 0765.007.285

e-mail: office@avantgarde-centre.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Geografie : manual pentru clasa a VII-a / Mihaela Fiscutean, Dorin

Fiscutean, Ciprian Mihai, - București : Avantgarde Centre, 2019

ISBN 978-606-94851-1-8

I. Fiscutean, Mihaela

II. Fiscutean, Dorin

III. Mihai, Ciprian

91

Inspectoratul Școlar al Județului/Municipiului

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

BINE AI VENIT ÎN CLASA a VII-a!

Dacă studiul geografiei te-a ajutat în clasa a VI-a să devii un bun european, anul acesta va contribui la cetățenia ta globală. Hai să explorăm împreună spațiul extraeuropean, să pătrundem în tainele sale, să cunoaștem specificul fiecărui colț de pe această planetă.

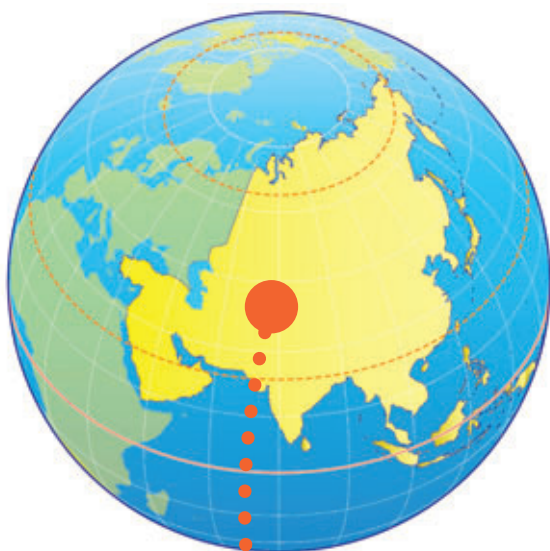
Vei descoperi trăsăturile celorlalte continente:

Asia, Africa, America, Australia, Oceania și Antarctica.

Astfel, vei fi mai pregătit în călătoriile tale ulterioare prin lume, când vei întâlni oameni din culturi diferite. Îți vei construi o imagine de ansamblu despre lumea în care trăiești și vei înțelege relațiile și fenomenele care se desfășoară în jurul tău.

CUPRINS

Prezentarea manualului de GEOGRAFIE	6
Competențe generale și specifice	7

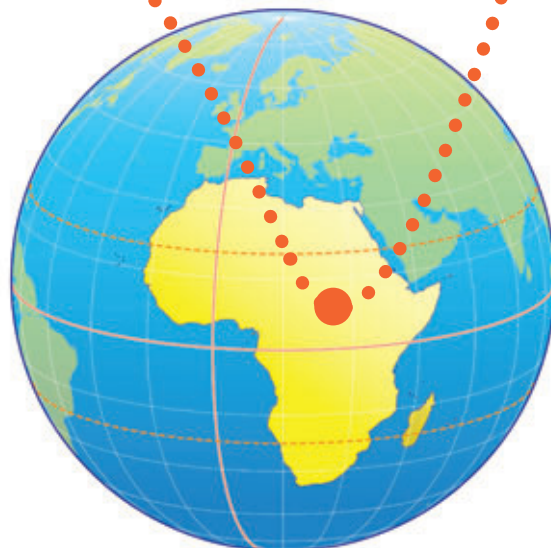

UNITATEA I

ASIA	8
1. Poziția geografică	10
2. Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya	12
3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri	14
4. Diferențieri climatice. Musonii	16
5. Contraste biogeografice	18
6. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, culturală, confesională)	20
7. Harta politică și marile aglomerări umane	22
8. Resursele naturale	24
9. Activitățile economice. Contraste economice regionale	26
10. Studiu de caz: Asia în lumea contemporană	28
11. Studiu de caz: Particularități geografice ale unor țări asiatice – China, Japonia, India, Turcia	30
<i>Planșă didactică (facultativ)</i>	<i>32</i>
Recapitulare și evaluare	34

UNITATEA II

AFRICA	36
1. Poziția geografică – simetrie latitudinală	38
2. Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african	40
3. Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale	42
4. Specificul demografic.....	44
5. Harta politică și marile orașe	46
6. Studiu de caz: problemele Africii în lumea contemporană. Sahara.....	48
7. Studiu de caz: Particularități geografice ale unor țări africane – Egipt, Nigeria, Africa de Sud	50
<i>Planșă didactică (facultativ)</i>	<i>52</i>
Recapitulare și evaluare	54

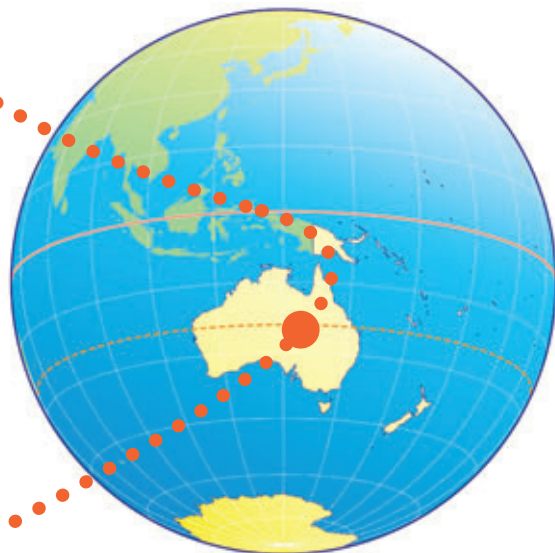
UNITATEA III

AMERICA DE NORD ȘI AMERICA DE SUD	56
1. Poziția geografică	58
2. Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin	60
3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri	62
4. Diferențieri climatice și biogeografice	64
5. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)	66
6. Harta politică și contraste teritoriale între state	68
7. Forme de aglomerare urbană	70
8. Diferențieri economice regionale	72
9. Studiu de caz: Particularități geografice ale unor state americane – Canada, S.U.A., Brazilia, Argentina	74
<i>Planșă didactică (facultativ)</i>	<i>76</i>
Recapitulare și evaluare	78

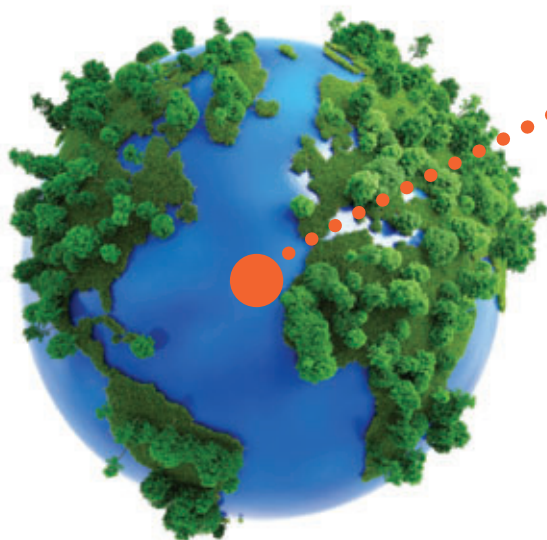
UNITATEA IV

AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA	80
1. Australia – caracterizare geografică generală	82
2. Oceania – particularități geografice	84
3. Antarctica – elemente de identitate geografică	86
4. Studiu de caz: Unicitatea biogeografică australiană	88
<i>Planșă didactică (facultativ).....</i>	<i>90</i>
Recapitulare și evaluare	92

UNITATEA V

ELEMENTE DE GEOGRAFIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR	94
1. Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea	96
2. Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului	98
Recapitulare și evaluare	100
Recapitulare și evaluare finală	102

Prezentarea manualului de GEOGRAFIE

Manualul tipărit

UNITATE

LECȚIE

Numărul unității

Titlul unității

Planul unității de învățare

Competențe specifice

Observă fotografie/ilustrație/hartă explicativă/informativă

Titlul lecției

Descoperă întrebări/cerințe ajutoare pentru a descoperi rețerele lecției

Cuvinte-cheie

Cuvânt introductiv

Marcaj care indică prezența a cel puțin unui tip de AMII pe pagina dublă deschisă a manualului digital

Află conținutul lecției

Activități de învățare pentru asimilarea informației, formarea de abilități și atitudini

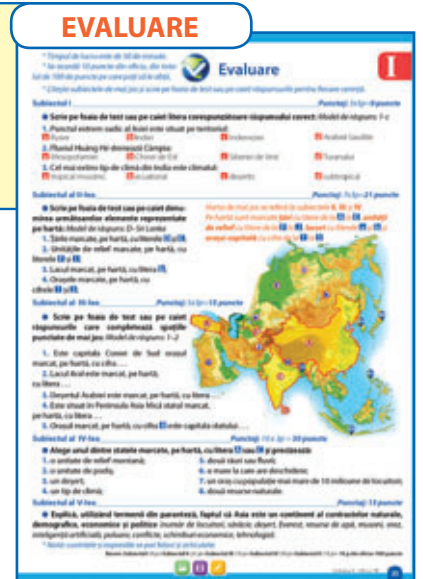

Această secțiune reprezintă schema conținuturilor cu principalele elemente-reper ale unității/subunității de învățare.

Activitățile de evaluare sunt organizate gradual, pe niveluri de dificultate și raportate la competențele programei școlare.

Planșă didactică facultativă pentru aprofundarea cunoștințelor. G.P.S. = Geograf Pasionat Suprem

Manualul digital

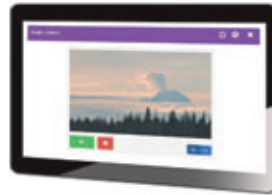
Manualul digital Descoperă în *varianta digitală* a manualului activități multimedia interactive de învățare (AMII) legate de tema lecției. Acestea sunt evidențiate în varianta digitală și în cea tipărită prin simboluri distincte.

STATICE

● Hărți, ilustrații, fotografii, planșe didactice

ANIMATE

● Filme ilustrative cu valoare explicativă, didactică

INTERACTIVE

● Jocuri și exerciții

Competențe generale

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice;
2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice;
3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare;
4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană.

Competențe specifice

- 1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite;
- 1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați;
- 2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice;
- 2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice;
- 2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice;
- 3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe;
- 3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS;
- 3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare;
- 3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse;
- 4.1. Utilizarea unor metode de investigare;
- 4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice;
- 4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic;
- 4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic.

Unitatea I

ASIA

Planul unității de învățare

1. Poziția geografică
2. Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya
3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri
4. Diferențieri climatice. Musonii
5. Contraste biogeografice
6. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, culturală, confesională)
7. Harta politică și marile aglomerări umane
8. Resursele naturale
9. Activitățile economice. Contraste economice regionale
10. **Studiu de caz:** *Asia în lumea contemporană*
11. **Studiu de caz:** *Particularități geografice ale unor țări asiatice – China, Japonia, India, Turcia*

Planșă didactică

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte-cheie

*relief, hidrografie, musoni,
aglomerări umane, vulcani*

Competențe specifice

- 1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite;
- 2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice;
- 3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare;
- 4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic.

Cum o fi viața pe celelalte continente? Să începem cu sora siameză a Europei, Asia. Pe o suprafață atât de mare, oare cum să nu-și găsească locul numeroase superlative și contraste geografice? Ți-am stârnit curiozitatea? Perfect, e tot ce ai nevoie.

1. Asia – poziția geografică

Observă

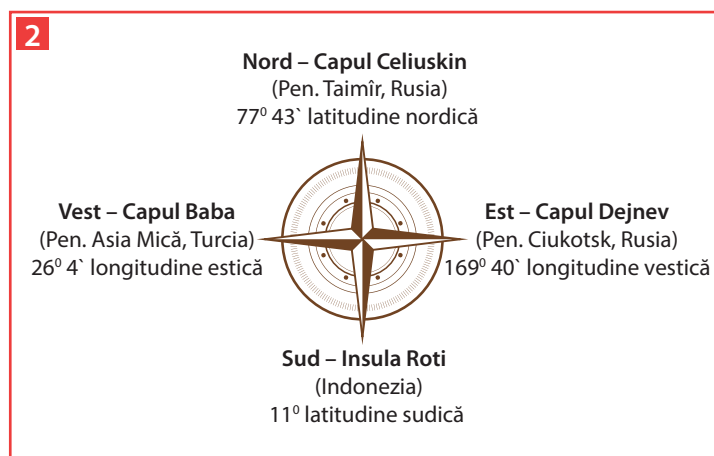
1 Asia - coordonate geografice

- **Africa, în sud-vest**, de care este separată prin Marea Roșie, Canalul Suez;
- **America de Nord, în nord-est**, de care este despărțită prin Strâmtoarea Bering;
- **Australia, în sud-est**, la sud de Arhipelagul Indonezian, dincolo de Marea Timor și Marea Arafura.

Asia este străbătută de **Ecuator, Tropicul Racului și Cercul Polar de Nord**, fapt ce determină o diversitate climatică, biogeografică și a locuirii.

A. Punctele extreme ale Asiei sunt reprezentate pe figura de mai jos (2):

● **Țarmul sudic**, cu ieșire la Oceanul Indian, Marea Arabiei și Golful Bengal, este dominat de cele trei mari peninsule: Arabică, India și Indochina și de cel mai mare arhipelag de pe Glob, Arhipelagul Indonezian.

● **Țarmul vestic** este mai puțin articulat, fiind reprezentat de peninsulele Arabică (cea mai mare peninsulă de pe Glob) și Asia Mică, la contactul cu Africa și Europa.

Descoperă

- Care sunt punctele extreme ale Asiei?
- Care sunt cele mai importante paralele care străbat teritoriul Asiei?
- Identifică pe hartă oceanele la care are ieșire Asia.
- Descoperă pe hartă două arhipelaguri.
- Identifică trei peninsule marcate pe hartă.

Află

Asia este **cel mai întins continent** de pe Glob (44.614.000 km²), ocupând aproximativ 1/3 din uscatul terestru. Este situată aproape în întregime în Emisfera Nordică, iar împreună cu Europa formează continentul Eurasia. Asia se învecinează cu **patru continente (1)**:

● **Europa, în vest**, de care este despărțită, convențional, printr-o linie care unește munții Ural, Marea Caspică, Munții Caucaz, Marea Neagră, Marea Marmara, Marea Egee, strâmtoarele Bosfor și Dardanele;

B. Țarmurile Asiei sunt extrem de sinuoase, cu numeroase peninsule, insule, golfuri.

● **Țarmul nordic** este mărginit de Oceanul Arctic și mările: Kara, Laptev și Siberiei de Est, fiind înghețat în cea mai mare parte a anului. La nord de cele trei mări, sunt Arhipelagurile Novaia Zemlea, Franz Joseph, Severnaia Zemlea și Noua Siberie.

● **Țarmul estic** este mărginit de Oceanul Pacific și mările: Bering, Ohotsk, Chinei de Est și Chinei de Sud, fiind influențat de Cercul de Foc al Pacificului, a cărui activitate vulcanică a dat naștere lanțurilor de insule vulcanice: I. Sahalin, Arhipelagul Japonez, I. Taiwan și Arhipelagul Filipine.

Activități

● Pe harta de mai jos (3) sunt marcate punctele extreme ale Asiei, mări, cu litere de la **A** la **J**, arhipelaguri, cu litere de la **a** la **c** și peninsule, cu cifre de la **1** la **7**. Rezolvă următoarele sarcini de lucru:

1. Identifică elementele geografice reprezentate, pe hartă, cu litere și cifre. **Model de răspuns: A–Marea Kara.**
2. Construiește scara grafică a hărții știind că distanța, măsurată în linie dreaptă, dintre Capul Baba și Capul Dejnev este de 11.000 km.
3. Explică faptul că, din punct de vedere fizico–geografic, Europa poate fi considerată o peninsulă a Asiei.
4. Asociază punctele extreme de pe hartă cu informațiile din figura 2 și calculează pe câte grade de longitudine și de latitudine se desfășoară teritoriul Asiei.

Figura 3

● Citește enunțurile de mai jos și scrie, pe caiet, litera **A**, dacă apreciezi că afirmația este adevărată și litera **F**, dacă apreciezi că afirmația este falsă. **Model de răspuns: 1–A sau 1–F.**

1. Asia se învecinează în partea de est cu Europa.
2. Cea mai mare peninsulă a Asiei este Peninsula Arabică.
3. Cel mai mare arhipelag de pe Glob este Arhipelagul Indonezian.
4. Asia este situată în întregime în emisfera nordică.
5. Țărmlul vestic al Asiei este înghețat în cea mai mare parte a anului.
6. Arhipelagul Japonez este de origine vulcanică.
7. Asia este despărțită de Australia prin Strâmtoarea Bering.
8. Asia are deschidere la Marea Laptev în partea de sud.
9. Marea Roșie este situată între Peninsula Arabică și Africa.
10. Insula Sri Lanka face parte din Arhipelagul Indonezian.

I 2. Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya

Observă

Descoperă

Identifică pe hartă (1):

- trei unități montane;
- trei podișuri;
- trei unități de câmpie;
- două deșerturi;
- două vârfuri montane cu altitudini de peste 8.000 m;
- trei vulcani.

Află

Relieful Asiei este cel mai complex de pe Glob, în cuprinsul continentului existând o alternanță de suprafețe plane și sisteme montane înalte.

Treapta de **relief predominantă este de podiș** (aproximativ 45%), urmată de munți (30%) și câmpii (25%).

Asia este un continent al extremelor și din punct de vedere altitudinal, aici întâlnindu-se **altitudinea minimă (-430 m, Marea Moartă)** și cea **maximă (8.848 m, Vf. Everest)** de pe Glob.

A. Cea mai mare parte a **unităților montane** din Asia sunt munți tineri, a căror geneză este legată de sistemul alpino – carpato – himalayan (format în orogeneza alpină) și care au altitudini de peste 3.000 m: Munții Himalaya, Tian-Shan, Karakorum, Kunlun etc.

În sud și est se manifestă vulcanismul activ, cu frecvente erupții ale vulcanilor Krakatau, Fuji, Kliucev etc.

B. Podișurile au suprafețe și altitudini foarte mari (Podișul Tibet, **cel mai înalt de pe Glob**, peste 5.000 m altitudine), diferența majoră dintre ele fiind dată de evoluția acestora în tipuri de climă diferite. Astfel, fiecare unitate de podiș are un tip genetic de relief dominant: relief deșertic - în Podișul Arabiei, relief glaciar - în Podișul Tibet sau relief vulcanic - în Podișul Deccan etc.

C. În zona centrală a Asiei, în spatele zonelor montane și de podiș, s-au format arii depresionare aride, sub forma unor **deșerturi** majore, cum sunt: Gobi, Taklamakan, Karakum, Kâzâlkum.

Câmpiile sunt foarte întinse, fiind drenate de mari fluvii:

- Câmpia Siberiei de Vest (Obi, Enisei);
- Câmpia Chinei de Est (Huáng Hé și Chang Jiang);

- Câmpia Gangelui (Gange, Brahmaputra);
- Câmpia Mesopotamiei (Tigrul și Eufratul).

Munții Himalaya

Lanțul Munților Himalaya este **cel mai mare sistem montan** din Asia și din lume, fiind situat în zona central-sudică a Asiei, între Podișul Tibet și câmpiile aluvionare din sud. În cuprinsul sistemului montan himalayan sunt peste 110 vârfuri montane cu altitudini ce depășesc 7.000 m, iar împreună cu podișurile Tibet și Pamir, constituie „**Acoperișul Lumii**”. Altitudinea maximă din Munții Himalaya și de pe Glob este în Vârful Everest (8.848 m) (2). Cucerirea celui mai înalt vârf montan din lume a fost un obiectiv pe care și l-au fixat oamenii încă din secolul al XIX-lea, însă primul om care a ajuns pe Everest a fost alpinistul neozeelandez Edmund Hillary, care, ajutat de șerpașul Tenzing Norgay, a cucerit vârful în anul 1953. Aceasta a fost expediția care a deschis calea explorării celui mai înalt munte al planetei, până în prezent vârful fiind cucerit de peste 5.000 de oameni.

Figura 3

Activități

● Pe harta alăturată (3) sunt marcate cu litere de la **A** la **H** unitățile de relief de pe profilul topografic (4), munți, cu litere de la **I** la **K**, podișuri, cu litere de la **L** la **N**, câmpii, cu litere de la **O** la **R**, deșerturi, cu litere de la **S** la **V** și vulcani activi, cu litere de la **a** la **c**.

1. Identifică unitățile de relief marcate, pe hartă, cu litere de la **A** la **V**. **Model de răspuns:** A - Delta Gangelui și Brahmaputrei.

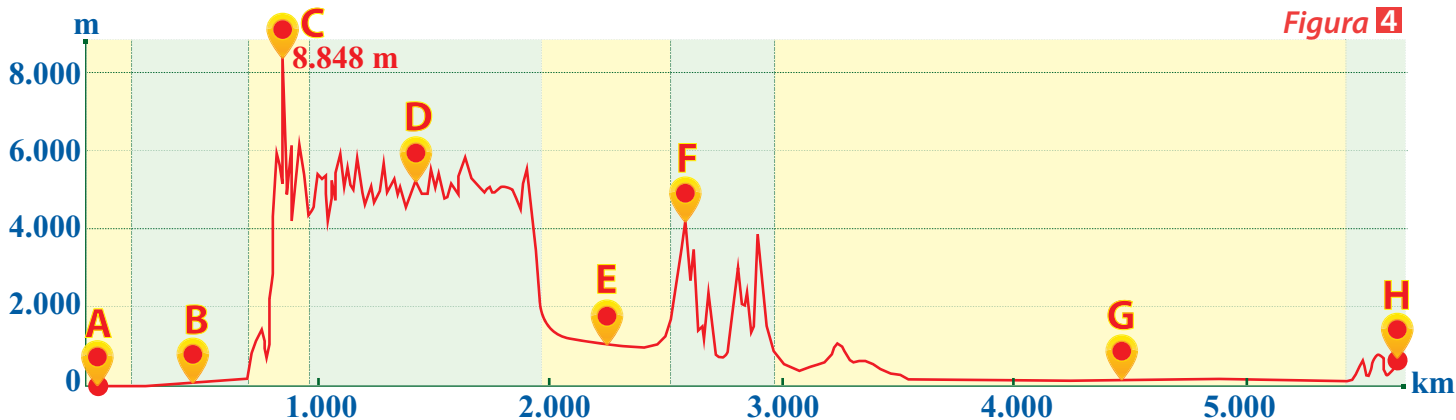
2. Precizează numele vârfului montan a cărui altitudine este marcată pe profil;

3. Localizează, pe profil, două puncte care sunt situate la o altitudine cuprinsă între 4.000 și 6.000 m;

4. Identifică unitatea de relief marcată, pe profil, care are cea mai mare extindere în suprafață.

Figura 4

5. Argumentează următoarea afirmație: „Munții Himalaya sunt munți tineri, aflați, în continuare, într-un proces de înălțare”.

3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri

Observă

Descoperă

Analizează harta hidrografică a Asiei (1) și descoperă:

- trei fluvii care se varsă în Oceanul Arctic;
- un fluviu care se varsă în Marea Galbenă;
- un fluviu care se varsă în Golful Persic;
- doi afluenți ai fluviului Enisei;
- un fluviu din Peninsula Indochina;
- două râuri care se varsă în Lacul Aral;
- un fluviu care izvorăște din apropierea Lacului Baikal.

Abrevieri:

L – Lacul, M. – Marea, G. – Golful

Află

A. Asia are o rețea bogată de **râuri**, însă repartizată neuniform pe continent. Cele mai multe dintre acestea izvorăsc din zona montană a Asiei și se varsă în cele trei oceane care o mărginesc. Caracteristicile râurilor asiatice sunt influențate de climă și se grupează în funcție de direcția de curgere:

- Râurile care curg înspre **nord** și se varsă în **Oceanul Arctic** (Obi, Enisei, Lena), îngheață în cursul inferior o perioadă îndelungată a anului, iar apele mari de primăvară, influențate de topirea mai timpurie a zăpezii în amonte, determină apariția inundațiilor. Fluviile Obi și Enisei formează la gura de vărsare estuare, iar fluviul Lena formează o deltă.

- Râurile care curg de la **vest la est** și se varsă în **Oceanul Pacific** – Amur în Marea Ohotsk, Huáng Hé în Marea Galbenă (2) și Chang Jiang în Marea Chinei de Est – au debite foarte mari pe toată perioada anului și provoacă inundații frecvente.

- Râurile din Asia de Sud au o direcție generală de scurgere **nord-sud** și sunt caracterizate de fluctuațiile de debit determinate de climatul musonic. Cele mai importante fluvii sunt Gange și Brahmaputra, care formează la vărsare o deltă comună (cea mai mare din lume).

- În **vestul și sud-vestul Asiei**, din cauza climei secetoase, sunt puține râuri, cele mai importante fiind Tigris și Eufrat, care drenează Câmpia Mesopotamiei și din confluența cărora se formează fluviul Shatt al-Arab, care se varsă în Golful Persic.

2 **Huáng Hé (Fluviul Galben)**
are cele mai spectaculoase schimbări ale cursului (aproximativ 400 km),
în urma unor inundații catastrofale, iar la vărsare formează o deltă.

B. În Asia se află atât **lacuri** naturale, cât și lacuri antropice. Dintre lacurile **naturale**, se remarcă cel mai întins lac de pe Glob (**Marea Caspică** – o mare interioară) și lacul cu cea mai mare salinitate (**Marea Moartă**). De asemenea, se remarcă și lacul tectonic **Baikal**, cu cea mai mare adâncime 1.637 m (3). Sunt amenințate cu secarea lacurile **Aral** (cu fluctuații mari ale suprafeței) și **Balhaș** (cu diferențe de salinitate – valori mari în est și mici în vest).

Lacurile **antropice** sunt specifice Asiei Centrale, unde este caracteristic un climat secetos. Acestea sunt folosite pentru irigații, piscicultură și agrement. Pe râurile cu potențial hidroenergetic s-au amenajat lacuri de baraj antropice, pentru obținerea energiei electrice (**Barajul celor Trei Defileuri**, amenajat pe fluviul Chan Jiang, în China).

3 **Lacul Baikal**, cel mai adânc lac de pe Glob, având cel mai mare volum de apă dulce din lume

Activități

1. Analizează imaginile satelitare cu Lacul Aral în anii 1990 și 2014 (4). Informează-te, căutând pe internet sau în reviste, despre problemele cu care se confruntă acest lac și precizează:

- o cauză a scăderii volumului de apă și a suprafeței;
- două râuri care se varsă în lac;
- un stat pe teritoriul căruia se află;
- două soluții pentru a reduce amploarea fenomenului.

Lacul Aral în prezent

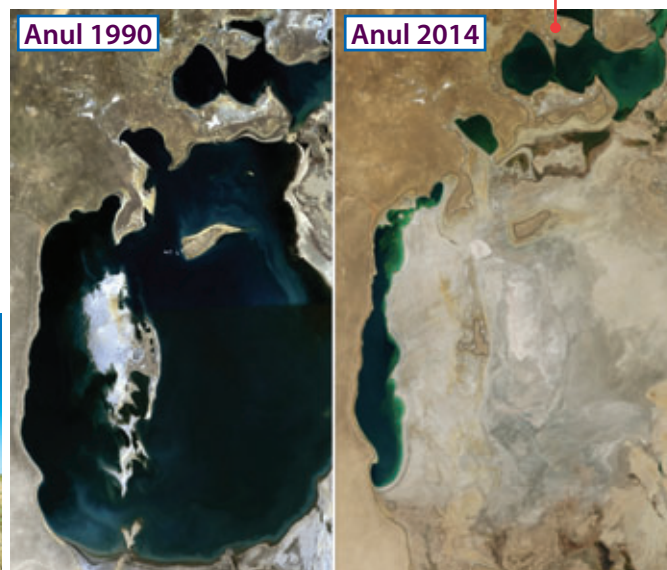

Figura 4

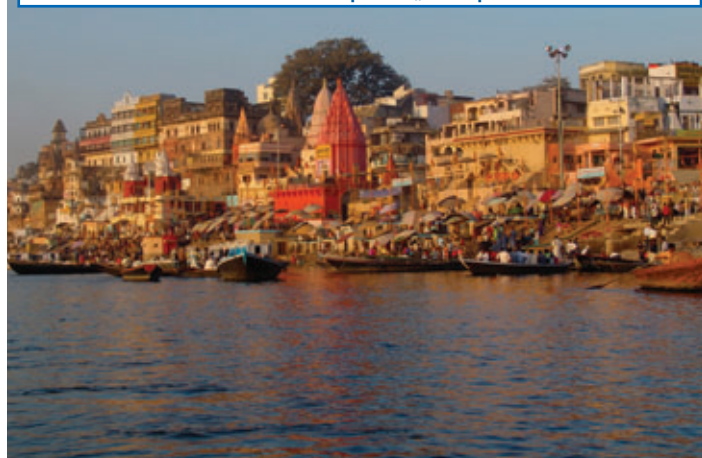
2. Identifică pe harta hidrografiei Asiei fluviile Huáng Hé și Enisei și precizează pentru fiecare: locul din care izvorăște, marea/oceanul în care se varsă, direcția predominantă de curgere, o unitate de relief pe care o străbate, forma gurii de vărsare (deltă/estuar). Pentru rezolvarea sarcinii de lucru folosește și harta unităților de relief din Asia, de la pagina 12.

3. Citește următorul text și analizează imaginea alăturată (5), apoi răspunde la întrebări.

La peste 3.800 m altitudine, din masivul himalayan, izvorăște unul dintre cele mai importante cursuri de apă din Asia, iar după ce străbate peste 2.500 km, se varsă în Golful Bengal, printr-o deltă comună cu Brahmaputra. De la izvor până la vărsare, apele fluviului au favorizat dezvoltarea unei civilizații străvechi, care îl consideră „Fluviul Sfânt”.

- Care este fluviul descris în text?
- Din ce munți izvorăște și unde se varsă?
- Ce formează la gura de vărsare?
- Care este civilizația care îl consideră sacru?
- Cum se numește localitatea în care oamenii vin pentru „baia spirituală”?
- Cu ce alt mare fluviu se întâlnește „Fluviul Sfânt” la gura de vărsare?

5 **„Fluviul Sfânt”** în „orașul sfânt” Varanasi (India). Apele fluviului sunt considerate tămăduitoare, iar milioane de oameni vin anual în acest loc pentru „baia spirituală”.

Observă

■ Climat polar

■ Climat subpolar

■ Climat temperat-continental rece

■ Climat temperat-continental arid

■ Climat mediteranean

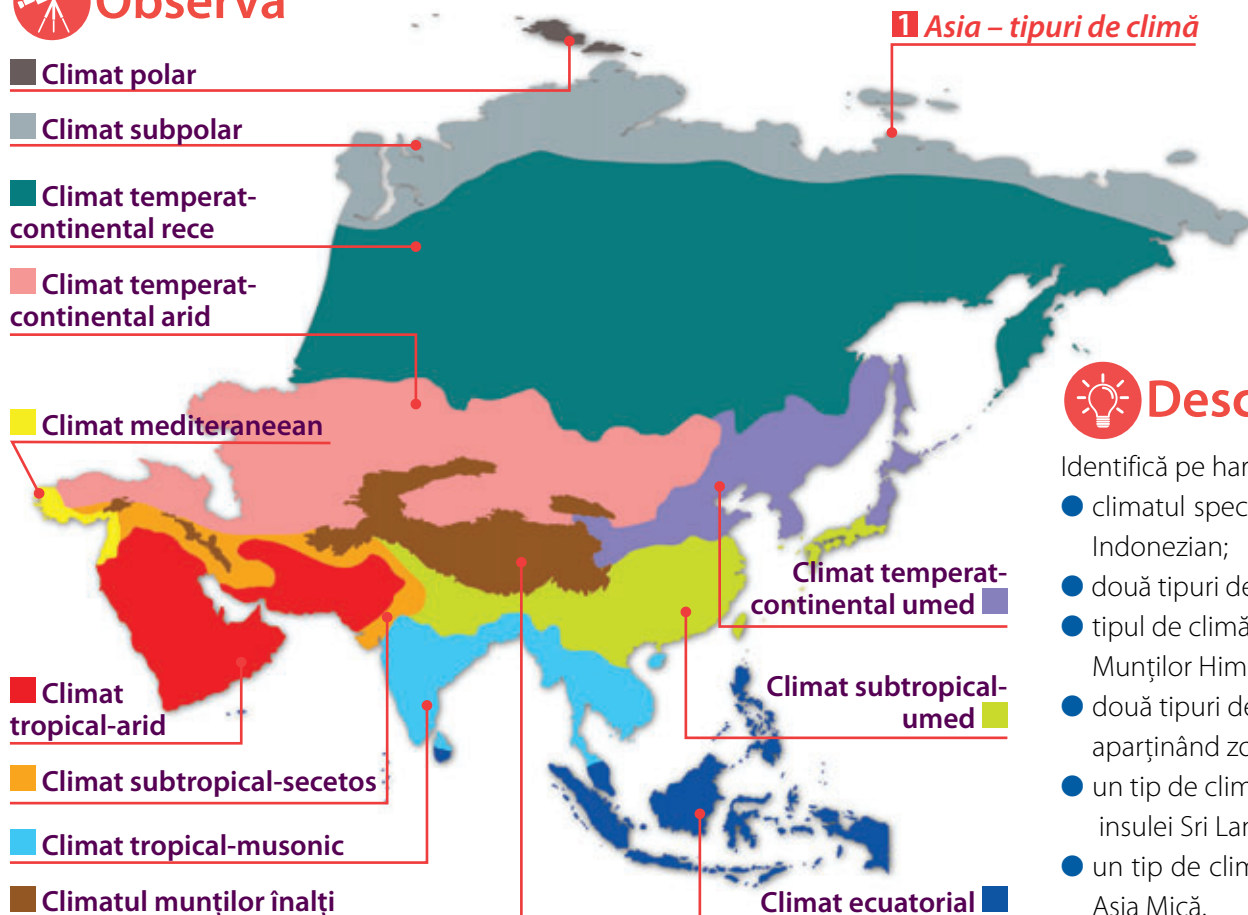
■ Climat tropical-arid

■ Climat subtropical-secetos

■ Climat tropical-musonic

■ Climatul munților înalți

1 Asia – tipuri de climă

Descoperă

Identifică pe hartă (1):

- climatul specific Arhipelagului Indonezian;
- două tipuri de climă din China;
- tipul de climă specific Munților Himalaya;
- două tipuri de climat aparținând zonei reci;
- un tip de climat specific insulei Sri Lanka;
- un tip de climat din Peninsula Asia Mică.

Află

A. Întinderea mare în latitudine, caracteristicile reliefului și influența oceanelor care mărginesc continentul au determinat existența numeroaselor **zone climatice** de pe teritoriul Asiei.

Regionarea latitudinală a climei Asiei:

● **Climatul ecuatorial** – specific sudului continentului (Arhipelagul Indonezian, sudul Arhipelagului Filipinez și Peninsula Malacca), este caracterizat de existența unui singur anotimp, cu valori ridicate ale temperaturii aerului ($>25^{\circ}\text{C}$) și ale precipitațiilor ($>2.500\text{ mm/an}$). În această zonă se manifestă calmele ecuatoriale (mișcarea ascendentă a aerului).

● **Climatul tropical**

a. musonic – localizat în Peninsula India și Indochina, este caracterizat de temperaturi medii ridicate ($>20^{\circ}\text{C}$) și precipitații bogate ($2.000 - 12.000\text{ mm/an}$), cu alternanța a două sezoane, ploios (musonul de vară) și secetos (musonul de iarnă).

b. arid, specific Peninsulei Arabia, Iranului și vestului Indiei, caracterizat de precipitații reduse și temperaturi ridicate.

● **Climatul subtropical**

a. mediteranean (cu ploi de iarnă) – specific litoralului mediteranean al Asiei (Turcia și Orientul Apropiat), cu veri calde și secetoase și ierni blânde și ploioase;

b. umed (cu ploi de vară) – localizat în sudul și sud-estul Chinei, nordul Indiei și în Arhipelagul Japonez;

c. secetos – specific sud-vestului continentului (Peninsula Asia Mică și Pod. Iran), cu temperaturi și precipitații moderate.

● **Climatul temperat-continental**

a. arid – localizat în centrul continentului (în deșerturile temperate, precum Deșertul Gobi), caracterizat de precipitații extrem de puține și o amplitudine termică foarte mare pe parcursul unui an;

b. umed – specific nordului Arhipelagului Japonez și nord-estului Chinei, cu precipitații mai ridicate și temperaturi moderate;

c. rece – localizat în Siberia, unde temperaturile sunt mai scăzute și precipitațiile moderate.

● **Climatul subpolar** – acoperă nordul continentului, este caracterizat de verile scurte și răcoroase și iernile lungi și geroase.

● **Climatul polar** – specific nordului extrem al continentului (arhipelagurile din Oceanul Arctic), se caracterizează prin iarnă permanentă.

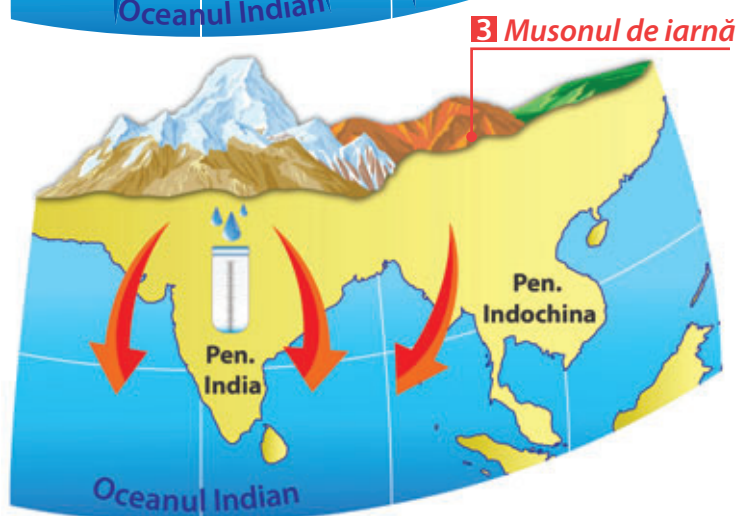
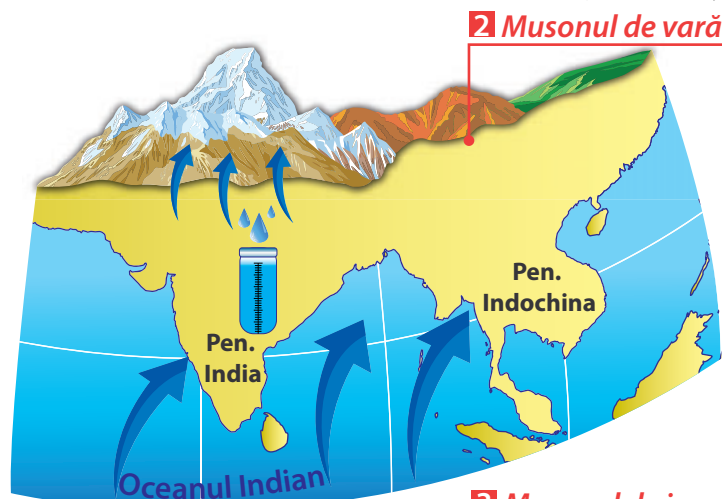
● **Climatul munților înalți** – caracteristic regiunilor montane înalte, cu temperaturi care scad în altitudine și precipitații care cresc în altitudine.

B. Musonii sunt vânturi tropicale periodice, care se formează din cauza diferențelor de temperatură și presiune atmosferică dintre Oceanul Indian și continentul asiatic.

Musonul se manifestă pe toată perioada anului, însă cu caracteristici diferite, astfel:

● **Musonul de vară** (aprilie – octombrie) bate dinspre Oceanul Indian spre sud-estul Asiei (2) și provoacă precipitații bogate. Masele de aer musonice pătrund pe continent până la bariera orografică creată de Munții Himalaya și determină precipitații abundente, mai ales în nord-estul Indiei, unde este polul precipitațiilor de pe Glob (Cherrapunji – peste 12.000 mm/an);

● **Musonul de iarnă** ia naștere spre sfârșitul lunii octombrie, atunci când vântul își schimbă direcția, bățând dinspre continent spre ocean (3), determinând instaurarea unui sezon secetos.

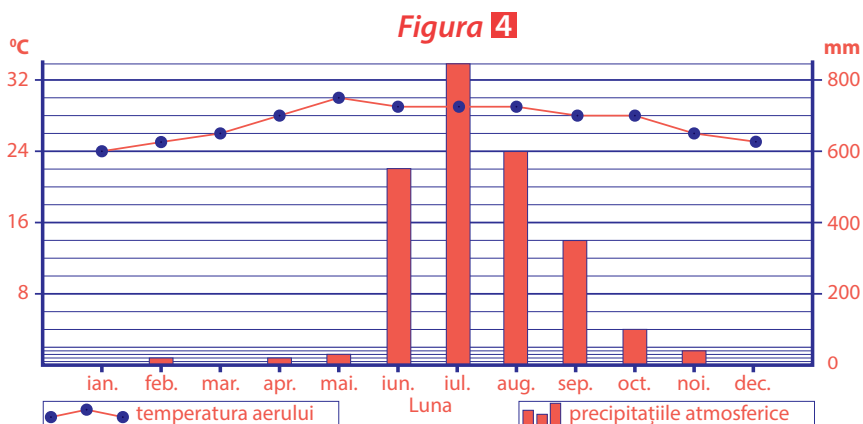
Activități

1. Compară climatul ecuatorial cu climatul tropical-musonic, precizând:

- răspândirea geografică;
- caracteristicile termice și pluviometrice;
- vânturile specifice.

2. Diagrama climatică alăturată (4) este reprezentativă pentru orașul Mumbai din India. Analizeaz-o și precizează:

- în ce lună se înregistrează cea mai mare cantitate de precipitații;
- două luni consecutive în care nu există precipitații;
- un factor care determină cantitățile mari de precipitații din anotimpul de vară;
- un efect al cantității reduse de precipitații din anotimpul de iarnă.

3. Explică faptul că în regiunile din sudul Munților Himalaya cantitatea de precipitații este mult mai ridicată decât în regiunile din nordul acestora.

I 5. Contraste biogeografice

Observă

Tundră

Taiga

Stepă

Deșerturi temperate

Zona subtropicală mediteraneeană

Deșerturi tropicale

Savană

Pădure musonică

Păduri de foioase

Zona subtropicală est-asiatică

Mangrove

Pădure ecuatorială

Păduri și pajiști alpine

1 Asia - zone biogeografice

Descoperă

Analizează harta zonelor biogeografice din Asia (1) și descoperă zona biogeografică:

- specifică Peninsulei Arabice;
- cu cea mai mare extindere în suprafață;
- specifică Arhipelagului Indonezian.

Află

Asia este continentul cu **contraste biogeografice** vizibile, datorită existenței numeroaselor tipuri de climă și imensității teritoriului. În Asia se succed de la sud la nord următoarele **zone biogeografice**:

PĂDUREA ECUATORIALĂ

Localizare: sud-estul Asiei (Arhipelagul Indonezian).
Vegetație: pădure veșnic verde, etajată pe înălțime, luxuriantă; bambus, palmier, bananier, mangrove (la țărm).
Faună: maimuțe, reptile, păsări, insecte.
Soluri: lateritice (roșiatice), sărace în humus din cauza ploilor dese.

PĂDUREA MUSONICĂ

Localizare: Peninsulele Indochina și India.
Vegetație: bambus, mahon, care își pierd frunzele în sezonul secetos.
Faună: tigrul, elefant indian, maimuțe.
Soluri: roșiatice, bogate în oxizi de fier.

SAVANA

Localizare: India, în Podișul Deccan.
Vegetație: ierburi înalte și arbuști, care se usucă în sezonul secetos.
Faună: tigrul, bivol indian, rinocer.
Soluri: roșii de savană, slab fertile.

DEȘERTURILE TROPICALE

Localizare: Peninsula Arabică și Deșertul Thar.
Vegetație: plante adaptate la secetă: pelin, saxaul, rogoz.
Faună: reptile și insecte.
Soluri: nisipoase, lipsite de fertilitate.

ZONA CALDĂ

ZONA SUBTROPICALĂ

Localizare: Litoralul Mării Mediterane; sud-estul Chinei.

Vegetație: măslin sălbatic, leandru, maquis; păduri subtropicale.

Faună: reptile, șerpi, păsări.

Soluri: terra rossa; soluri roșii și galbene.

ZONA DE STEPĂ

Localizare: centrul Asiei.

Vegetație: ierburi mărunte, adaptate la ariditate.

Faună: lup, vulpe, dihor, șoareci, hârciog.

Soluri: cernoziomuri.

DEȘERTURILE TEMPERATE

Localizare: centrul Asiei, în nordul lanțului himalayan.

Vegetație: vegetație săracă, în oaze.

Faună: cămila bactriană.

Soluri: nisipoase, lipsite de fertilitate.

PĂDURILE DE FOIOASE

Localizare: estul Asiei (China, Japonia).

Vegetație: stejar, fag, carpen, cireș, magnolie.

Faună: lup, veveriță, căprioară.

Soluri: brune de pădure.

TAIGAUA (Pădurea de conifere)

Localizare: Asia de Nord - cea mai întinsă pădure de pe Glob.

Vegetație: specii de brad și molid, larice, tisă, mesteacăn.

Faună: lup, urs, vulpe, râs, elan.

Soluri: podzoluri.

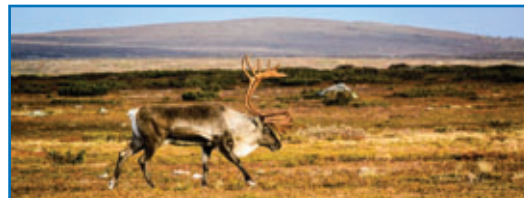
TUNDRA

Localizare: nordul extrem al continentului.

Vegetație: mușchi și licheni.

Faună: vulpe, iepure, ren, elan.

Soluri: sărace, permanent înghețate (permafrost).

Activități

● Amintește-ți informațiile despre climă din lecția anterioară, corelează-le cu cele din lecția de astăzi și răspunde la următoarele cerințe:

1. Peste ce tip de climă se suprapune vegetația de tundră?
2. Care sunt zonele biogeografice influențate de circulația musonică?
3. De ce vegetația de stepă este alcătuită, predominant, din ierburi mărunte?
4. Identifică un factor climatic care favorizează existența pădurii veșnic verzi, luxuriante, în zona biogeografică a pădurilor ecuatoriale.

● Citește cu atenție textul de mai jos și alege varianta corectă dintre cele propuse între paranteze:

Munții Himalaya reprezintă (*o punte orografică/o barieră orografică*) în calea pătrunderii maselor de aer oceanice, încărcate cu precipitații, în nordul acestora formându-se deșerturi (*tropicale/temperate*), caracterizate de existența unei vegetații (*bogate/rare*) și a unor soluri (*nefertile/fertile*). În sudul acestor munți, zona biogeografică dominantă este cea a (*pădurilor musonice/pădurilor de conifere*), caracterizată prin precipitații abundente, distribuite (*uniform/neuniform*) pe parcursul unui an.

I 6. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, culturală, confesională)

Observă

Descoperă

- Asociază fiecare persoană din imaginile alăturate (1, 2, 3, 4) cu una dintre următoarele etnii: arabă, mongolă, chineză și indiană.
- Care sunt elementele distincte pe baza cărora ai asociat imaginea cu etnia?

Află

Asia este cel mai populat continent al Globului, iar numărul de locuitori este în continuă creștere. În prezent, populația continentului asiatic are o pondere de peste 50% din populația Globului, cu peste 4 miliarde de locuitori.

Vechimea locuirii și diversitatea populațiilor fac din teritoriul asiatic leagănul a numeroase culturi, fiecare cu specificul său etno-lingvistic și confesional.

A. Etniile. În Asia sunt peste 100 de popoare, fiecare cu civilizații proprii și caracteristici etnice, lingvistice și confesionale diferite. Cele mai răspândite etnii sunt: **etnia mongolilor (1)**, **a chinezilor (2)**, **a arabilor (3)** și **a indienilor (4)**, existând și etnii izolate precum etnia **neneșilor**, care trăiesc în nord-vestul Siberiei. În majoritatea statelor asiatice, etnia băștinașă este dominantă, cu excepția statului Singapore în care etnia dominantă este chineză.

B. Toate popoarele Asiei au propriile **limbi**, care fac parte din următoarele familii lingvistice:

- **Limbi sino-tibetane**, cele mai vorbite, răspândite în Asia de Est și de Sud-Est (exemplu: chineza/mandarina);
- **Limbi indo-europene**, specifice popoarelor din Asia de Sud, de Vest și de Sud-Vest (exemplu: hindi, armeană);
- **Limbi hamito-semitice**, vorbite în Asia de Sud-Vest (exemplu: araba);
- **Limbi austroneziene**, specifice Asiei de Sud-Est (exemplu: malaeza);
- **Limbi uralo-altaice**, vorbite, în special, în Peninsula Asia Mică, dar și în Asia Centrală (exemple: turcă, mongolă).

Unele state sunt caracterizate printr-o eterogenitate lingvistică extrem de accentuată: India, Indonezia.

În Asia se vorbesc 6 din primele 10 limbi de pe Terra ca număr de vorbitori: chineza, hindi, araba, bengali, indoneziana, japoneza.

C. Asia se remarcă prin prezența unor centre de **cultură și civilizație** încă din perioada antică, în frunte cu civilizațiile sumeriană, chineză, indiană. Acestea s-au evidențiat, de-a lungul timpului, prin construcții impresionante, care au dăinuit până astăzi (Marele Zid Chinezesc), prin invenții folosite încă în zilele noastre (busola, praful de pușcă, mătasea, seismograful). De asemenea, au transformat meșteșuguri tradiționale în adevărate arte: arta faianței și a porțelanului (China), cea a prelucrării fildeșului, orfevrăria (China, India, Irak, Iran), fabricarea covoarelor (Irak, Iran).

D. În privința **religiilor**, în Asia sunt prezente toate marile religii existente la nivel global:

● **Islamul** – specific statelor: Indonezia, Pakistan, Bangladesh, Iran, Turcia, țărilor arabe etc. – este a doua religie în lume în ceea ce privește numărul de adepți (numiți musulmani). Islamul reprezintă credința în Allah, locul de rugăciune este moscheea (a), iar cartea sfântă este Coranul.

● **Hinduismul** – practicat în India, Pakistan, Bangladesh etc. – este credința în Brahman, considerată ființa care a creat Universul, iar locul de rugăciune este templul hindus (b).

● **Budismul** – răspândit în China, Japonia, Singapore – se bazează pe învățăturile lui Gautama Siddhartha (Buddha Shakyamuni), locul de rugăciune fiind templul budist (c).

● **Creștinismul** – practicat în Filipine, Coreea de Sud, Rusia etc. – constă în mărturisirea credinței în Iisus Hristos. Cartea Sfântă a creștinismului este Biblia, iar locul de rugăciune este biserica (d).

● **Iudaismul** – practicat în Israel – este cunoscut și sub numele de religie mozaică. Cartea Sfântă este Tora, îndrumătorul religios se numește rabin, iar locul de rugăciune, sinagogă (e).

Activități

● În imaginea de mai jos este scris cuvântul „GEOGRAFIE” în cinci limbi asiatice.

- A** 地理 (mandarină)
- B** ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ (armeană)
- C** ايفارغچال (arabă)
- D** GEOGRAFI (indoneziană)
- E** COĞRAFYA (turcă)

1. Asociază, pe caiet, litera corespunzătoare fiecărui cuvânt din lista de mai sus cu una dintre următoarele familii lingvistice: **sino-tibetană, indo-europeană, hamito-semitică, austroneziană, uralo-altaică.**

2. Transcrie, pe caiet, frazele de mai jos și înlocuiește spațiile punctate cu religia căreia îi este specifică fiecare afirmație.

- a.** ... este o religie și filozofie orientală, care se bazează pe învățăturile lui Buddha.
- b.** ... este religia celor care mărturisesc credința în Iisus Hristos.
- c.** ... este religia poporului evreu, cunoscută și sub numele de religia mozaică.
- d.** Adepții religiei ... sunt numiți musulmani, iar cartea sfântă este Coranul.
- e.** ... este credința în Brahman, care este considerat sursa divină a întregii vieți.

I 7. Harta politică și marile aglomerări umane

Observă

Asia de Nord

Asia Centrală

Asia de Vest și de Sud-Vest

Asia de Sud

Asia de Sud - Est

1 Asia - regiuni și țări

Descoperă

Identifică pe harta alăturată (1):

- două state din Asia de Est;
- un stat din Asia de Nord;
- două state din Asia de Sud-Est;
- două state din Asia de Sud;
- două state din Asia Centrală;
- două state din Asia de Vest și de Sud-Vest;
- regiunea cu cele mai multe state;
- regiunea din care face parte Turcia;
- trei state insulare;
- două state care nu au ieșire la mare.

Află

A. În prezent, în Asia sunt **47 de state independente** (2), care se clasifică după mai multe criterii:

● După **suprafață**, cele mai mari sunt: Rusia, China, India, Kazahstan și Arabia Saudită, iar cele mai mici state sunt: Kuweit, Bhutan și Singapore.

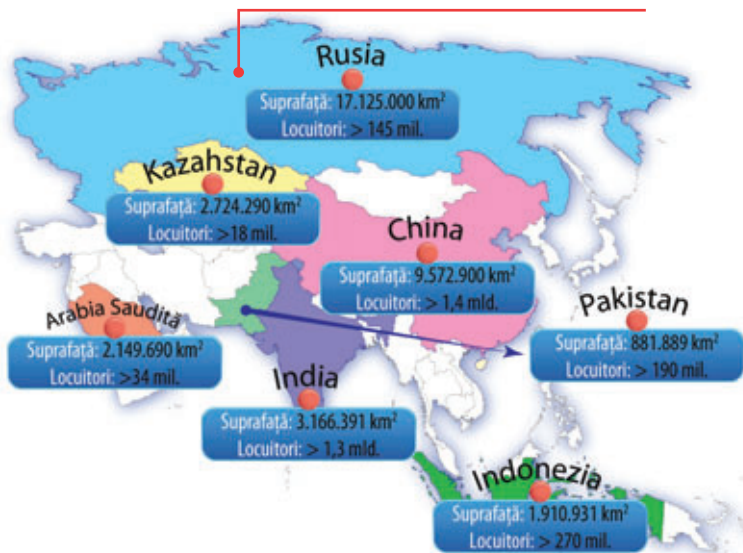
● În funcție de **numărul de locuitori** cele mai populate state sunt: China, India, Indonezia, Pakistan și Rusia, iar cel mai puțin populate sunt statele: Maldive, Bahrain și Brunei.

● După **modul de guvernare**, în Asia sunt **republici** (de exemplu: India, Turcia, Indonezia), **monarhii constituționale** (de exemplu: Japonia, Cambodgia, Malaesia), **monarhii absolute** (de exemplu: Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Oman) și **republici socialiste monopartide** (de exemplu: China, Vietnam, Laos).

● După **configurația teritoriului**, statele asiatice pot fi încadrate în următoarele categorii: **continentale** (de exemplu: Mongolia, China, Kazahstan), **peninsulare** (de exemplu: India, Arabia Saudită, Coreea de Sud) și **insulare** (de exemplu: Japonia, Filipine, Indonezia).

B. Aglomerările umane din Asia sunt localizate în zonele litorale ale celor mai populate state sau în preajma unor orașe-capitală. În Asia sunt patru dintre cele mai mari **megalopolisuri** de pe Glob: chinez, japonez, indian și indonezian. Acestea concentrează un număr foarte mare de populație și activități economice diverse. Cele mai mari **aglomerări urbane** din Asia sunt în Japonia (Tokyo, peste 40 de milioane de locuitori), China (Shanghai, peste 25 milioane de locuitori), India (New Delhi, peste 25 milioane de locuitori), Coreea de Sud (Seul, peste 20 de milioane de locuitori) (3).

2 Cele mai mari state din Asia

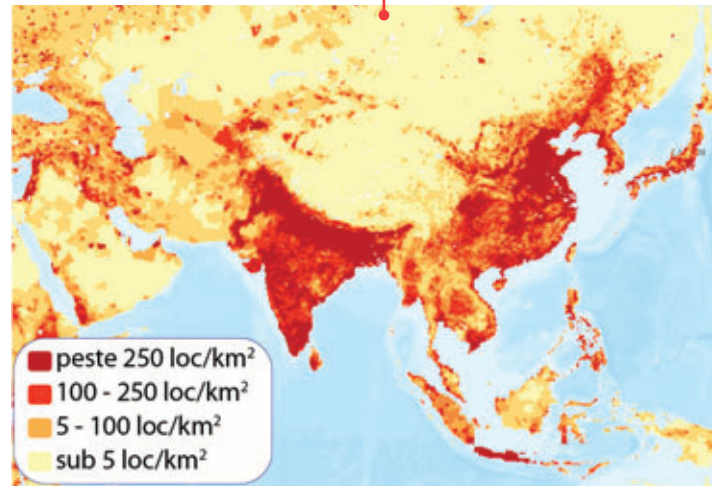

În ceea ce privește **densitatea populației (2018)**, cele mai ridicate valori se întâlnesc în Singapore (7.432 loc/km²), Bahrain (1.897 loc/km²), Bangladesh (1.050 loc/km²), în zona litorală a Chinei, Indiei și în Japonia, iar cele mai reduse se înregistrează în Mongolia (2 loc/km²), Kazahstan (6 loc/km²) și Rusia (8 loc/km²) (4).

3 Aglomerări urbane asiatice

4 Densitatea populației

Activități

Pe harta de mai jos (5) sunt marcate țări, cu litere de la **A** la **J** și orașe, cu cifre de la **1** la **5**. Analizează harta și rezolvă următoarele sarcini de lucru.

1. Precizează:

- numele statelor marcate, pe hartă, cu litere de la **A** la **J**.
- numele orașelor marcate, pe hartă, cu cifre de la **1** la **5**.

2. Scrie în caiet cuvântul/litera/cifra care completează afirmațiile de mai jos:

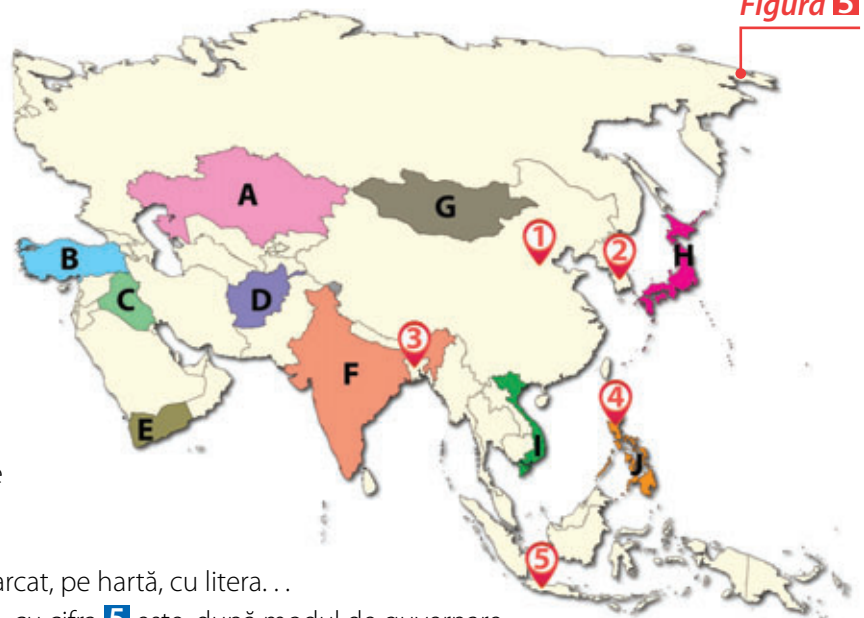
Model de răspuns: a–H.

- Este situat în Asia de Est statul marcat, pe hartă, cu litera . . .
- Capitala statului cu cei mai mulți locuitori de pe Glob este marcată, pe hartă, cu cifra . . .
- Al patrulea stat ca suprafață din Asia este marcat, pe hartă, cu litera . . .
- Statul a cărui capitală este marcată, pe hartă, cu cifra **5** este, după modul de guvernare . . .
- Aglomerarea urbană Mumbai este situată pe teritoriul statului marcat, pe hartă, cu litera . . .
- După configurația teritoriului, statul marcat, pe hartă, cu litera **J** este un stat . . .
- Statul marcat, pe hartă, cu litera **E** este situat în Peninsula . . .
- Statul a cărui capitală este marcată, pe hartă, cu cifra **4** se numește . . .
- Capitala Coreei de Sud este marcată, pe hartă, cu cifra . . .
- Este situat în Peninsula Asia Mică statul marcat, pe hartă, cu litera . . .

3. Răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) la următoarele enunțuri:

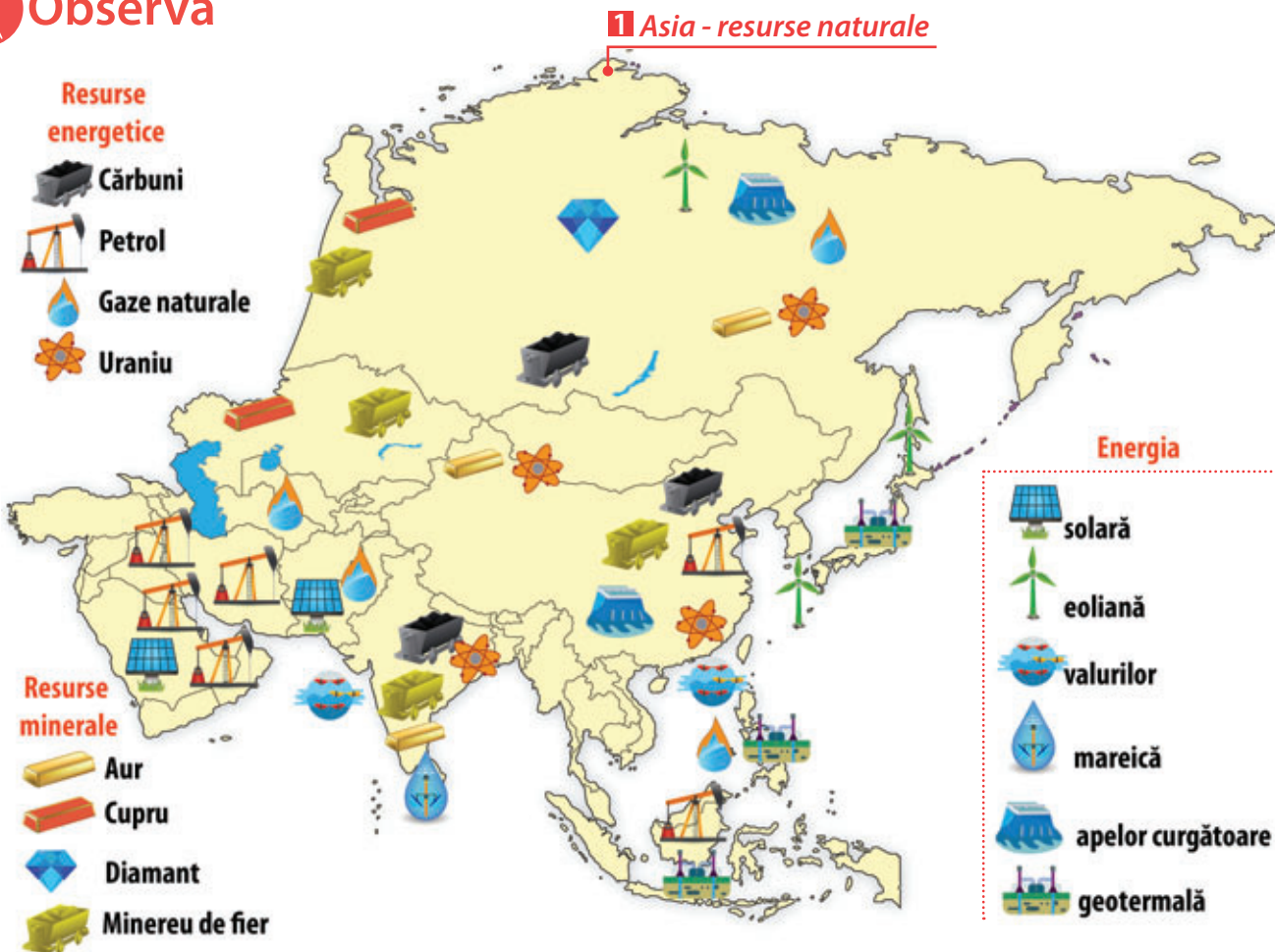
- Statul marcat, pe hartă, cu litera **F** este cel mai populat stat din Asia;
- Din punct de vedere al configurației teritoriului, statul marcat, pe hartă, cu litera **G** este un stat continental;
- Statul marcat, pe hartă, cu litera **C** este monarhie absolută.

Figura 5

I 8. Resursele naturale

Observă

Descoperă

Identifică pe harta de mai sus (1):

- resursa naturală dominantă din zona Golfului Persic;
- două țări care dețin resurse naturale de cărbuni;
- o țară care are resurse de aur și diamant;
- două țări în care se exploatează energia geotermală.

Află

Asia este un continent al superlativelor și în privința resurselor naturale, deoarece dispune de o **diversitate mare de resurse**, atât de suprafață, cât și de subsol. Un element de unicatate al dispunerii resurselor naturale în Asia este dat de concentrarea unei anumite resurse într-o zonă geografică, cum este cazul resurselor de petrol din Peninsula Arabia. Unele țări extrag și utilizează resursele naturale proprii (China, India, Rusia), în timp ce țări precum Japonia nu dispun de resurse naturale importante.

A. Resurse de subsol

● **Resursele naturale de petrol și gaze naturale** sunt concentrate în zona Orientului Mijlociu, care deține 1/3 din totalul rezervelor mondiale. Arabia Saudită este situată pe primul loc în lume la producția de petrol, asigurând peste 13% din producția mondială.

● **Cărbunii** sunt exploatați în special în China, care deține 1/3 din producția mondială de cărbuni, situându-se pe primul loc în lume.

● Pe lângă resursele naturale de cărbuni, petrol și gaze naturale, Asia deține rezerve importante de **aur** (Rusia), **argint** (China) și **minereu de fier** (China, India, Rusia).

B. Resurse de suprafață

● În ceea ce privește resursele de suprafață, Asia dispune de o suprafață însemnată de **pădure**, ecuatorială (Indonezia), de foioase (Japonia), taiga (Rusia), ceea ce face ca resursele forestiere să fie numeroase și diverse. O importantă resursă o reprezintă și vegetația de stepă din Asia Centrală, care constituie sursa principală de hrană a animalelor.

● Varietatea hidrografică de pe continent și caracteristicile mărilor și oceanelor limitrofe (prezența mareelor) fac din **apă** una dintre cele mai importante resurse naturale ale Asiei.

● Una dintre cele mai importante resurse de suprafață este **solul** fertil, care este repartizat neuniform la nivelul continentului. În sud și sud-est solurile au fertilitate medie, iar în regiunile deșertice sunt lipsite de fertilitate.

În perioada contemporană, o caracteristică a utilizării resurselor naturale la nivelul continentului asiatic o reprezintă trecerea de la resursele energetice epuizabile la cele inepuizabile, precum **energia mareelor** (Coreea de Sud) (2), **geotermală** (Japonia), **eoliană** (China, Japonia și Rusia) și **solară** (China și țările Asiei Centrale și de Sud).

Activități

● Pe harta de mai jos (3) sunt marcate cu litere de la **A** la **E** cinci zone în care se exploatează, cu precădere, o anumită resursă naturală. **Pentru reprezentarea pe hartă a resurselor naturale s-au utilizat simbolurile specificate în legenda hărții marcate cu 1.**

1. Analizează harta și alege dintre cele trei resurse reprezentate pe cea care este specifică fiecărei zone.

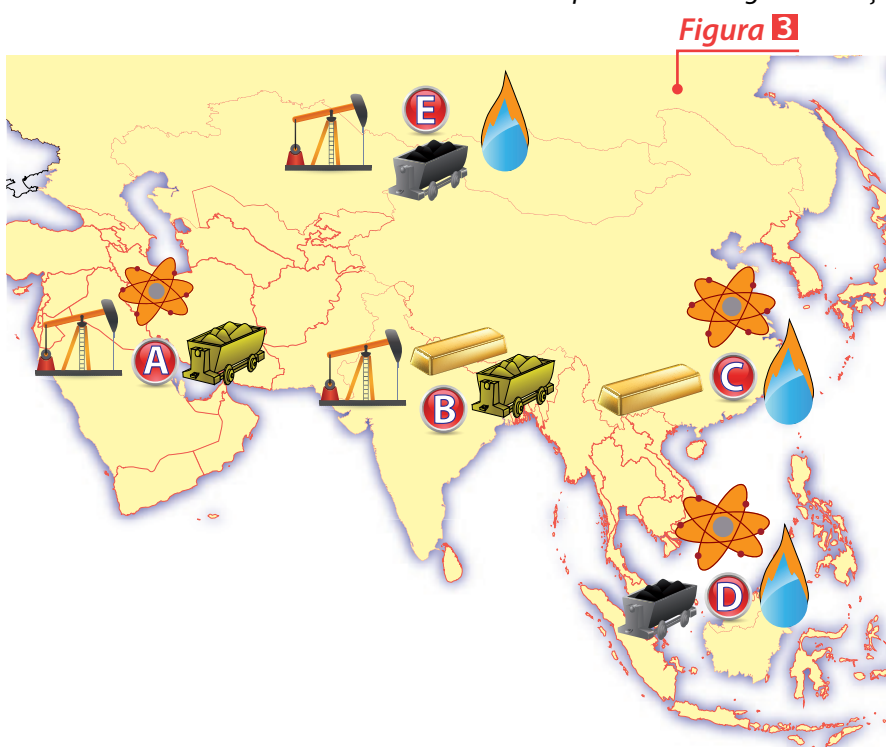
2. Precizează țara/zona în care este localizat fiecare punct marcat, pe hartă, cu litere.

3. Citește următoarele afirmații și precizează căror puncte marcate pe hartă se potrivesc:

a. Zonele de coastă din apropiere formează o arie foarte bogată în rezerve de petrol, iar industria petrolieră domină economia întregii regiuni.

b. Regiune bogată în minereuri de fier, din care se obțin oțel și fontă în cadrul industriei siderurgice.

c. Zonă în care este valorificată energia geotermală.

9. Activitățile economice.

Contraste economice regionale

Observă

Tundră

Pădure boreală

Cereale (grâu, porumb, orz)

Pășuni

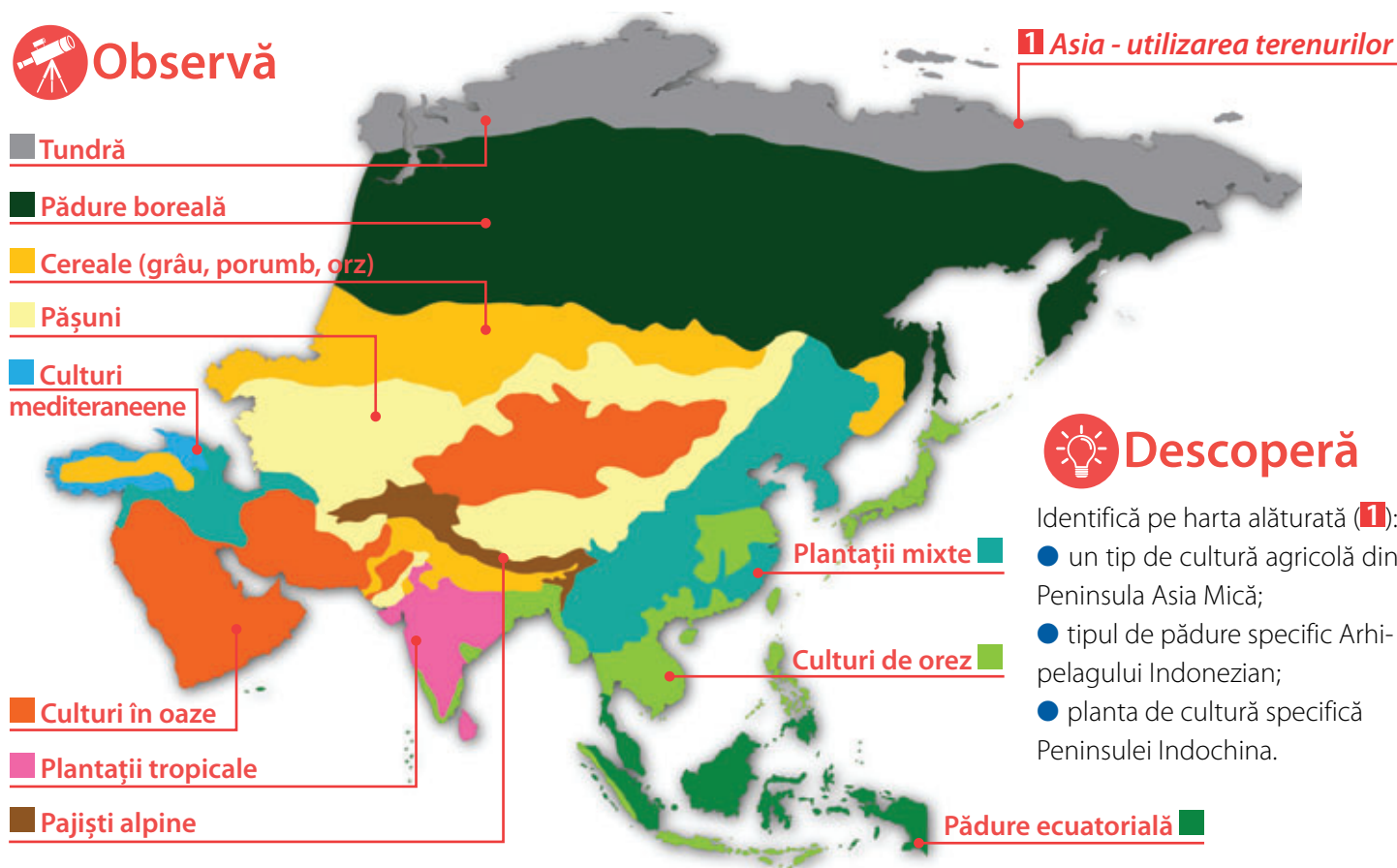
Culturi mediteraneene

Culturi în oaze

Plantații tropicale

Pajiști alpine

1 Asia - utilizarea terenurilor

Descoperă

Identifică pe harta alăturată (1):

- un tip de cultură agricolă din Peninsula Asia Mică;
- tipul de pădure specific Arhipelagului Indonezian;
- planta de cultură specifică Peninsulei Indochina.

Află

A. Agricultura este influențată de condițiile climatice și de relieful, ceea ce determină, la nivelul continentului, existența unor zone agricole distincte:

Zona tropical - musonică **Localizare:** China, Japonia, Coreea de Sud, Filipine, Indonezia, India, Malaezia, Bangladesh.

Culturi agricole: orez (China, locul 1, India, locul 2), trestie de zahăr (India, locul 2), cereale (China), bumbac (India), arbore de cauciuc (Malaezia), arbustul de ceai (India, locul 1).

Zootehnie: porcine (China, locul 1), bovine (India, locul 1), cabaline (China, locul 1), viermi de mătase (sericicultura, China).

Zona temperată **Localizare:** Asia Mică, Asia Centrală și de Est.

Culturi agricole: grâu, orz, porumb, bumbac (Kazakhstan).

Zootehnie: bovine, ovine, porcine, iac (Mongolia).

Zona deșertică **Localizare:** se practică în oaze din Peninsula Arabia, India și Asia Centrală.

Culturi agricole: curmal (Irak), citrice, bananier (în oaze).

Zootehnie: asin, cămilă bactriană (China, Mongolia), capră.

Zona mediteraneeană **Localizare:** Peninsula Asia Mică (Turcia).

Culturi agricole: citrice, măslin, viță-de-vie.

Zootehnie: ovine, bovine, caprine.

Zona polară și subpolară **Localizare:** Siberia (Rusia).

Culturi agricole: orz, secară.

Zootehnie: ren (Rusia).

B. Industria este intens tehnologizată în anumite țări (Japonia, China) fiind localizată în special în zona litorală (Japonia, Coreea de Sud). Principalele ramuri industriale din Asia sunt:

Industria	Caracteristici	Materii prime/localizare
energetică	se bazează, în majoritatea statelor, pe utilizarea resurselor de combustibili fosili (cărbuni, petrol și gaze naturale), dar și pe resursele hidroenergetice, iar în țările cu puține resurse energetice se pune accentul pe resursele naturale neconvenționale .	combustibili fosili (China, India, Rusia), hidroenergie (China, Rusia), energie solară (Asia Centrală), energie eoliană și geotermală (Japonia).
siderurgică	este importantă deoarece furnizează oțel și alte produse celorlalte ramuri industriale.	China (locul 1), Japonia (locul 2, deși importă minereu de fier).
metalurgiei neferoaselor	cunoaște un ritm susținut de dezvoltare, determinat de necesitatea asigurării materiei prime pentru numeroase ramuri industriale: electronică, constructoare de mașini, aerospațială etc.	cupru (China, India), plumb (China), zinc (China), bauxită (China), aur și argint (Rusia), uraniu (Rusia).
construc-toare de mașini	este una dintre cele mai dezvoltate din lume, utilizând tehnologii avansate care determină o productivitate și atrac-tivitate extrem de mari.	Japonia (locul 1 mondial la producția de autoturisme și motociclete), Coreea de Sud, China.
textilă	este una dintre primele activități industriale, înregistrând în perioada contemporană o creștere impresionantă a producției, atât a țesăturilor de bumbac, lână și mătase, cât și a celor sintetice.	bumbac (China, locul 1 în lume, India, Pakistan), lână (China, Turcia), mătase naturală (China, India), fire sintetice (China, Japonia, Coreea de Sud).

C. Intensificarea comerțului (mai ales a celui electronic, datorită accesului tot mai larg la internet) a determinat modernizarea **transporturilor** și realizarea unui sistem de transport interconectat (feroviar și rutier), iar acesta, la rândul său, a impulsivat dezvoltarea unor zone cu resurse naturale (China) și a unor mari centre industriale (Japonia).

Transportul **maritim** este intens utilizat în schimburile comerciale, deoarece astfel pot fi transportate, cu costuri mici, cantități foarte mari de mărfuri. În Asia sunt localizate unele dintre cele mai mari porturi din lume (Singapore). În interiorul continentului și în țările foarte mari, transportul **feroviar** și cel **rutier** sunt cel mai mult utilizate în schimburile comerciale. În ceea ce privește traficul de pasageri, cel mai utilizat este transportul **aerian**, aeroporturi din orașe precum Beijing, Tokyo sau Dubai fiind în topul celor mai aglomerate din lume.

Activități Lucru în echipă

Pe harta alăturată (2) sunt marcate cu litere de la **A** la **H** țări din Asia. În imaginile marcate cu litere de la **a** la **f** sunt prezentate aspecte ale agriculturii din țările marcate pe hartă, iar în imaginile marcate cu cifre de la **1** la **8** sunt redată aspecte ale industriei din țările respective.

Realizați în echipă un tabel pe care să-l completați după modelul de mai jos, asociind fiecare imagine cu una sau mai multe dintre țările marcate pe hartă, unde este specific tipul de agricultură, activitatea industrială sau produsul industrial reprezentat.

Imaginea	Țara
7	A - Rusia

Figura 2

10. Studiu de caz: Asia în lumea contemporană

Asia este continentul superlativelor naturale, demografice, economice și politice, un continent cu civilizații străvechi care au evoluat timp de milenii, cu valori culturale și materiale deosebite și cu contraste de locuire extrem de mari (1). Asia este leagănul unor civilizații care au stat la baza cunoașterii lumii și a evoluției științifice și tehnologice.

A. Imensitatea teritoriului și caracteristicile **naturale** au determinat apariția unor **contraste regionale** între diferitele zone ale continentului, iar adaptarea la condițiile de mediu a reprezentat o provocare majoră pentru popoarele asiatice.

Pe teritoriul Asiei se află cele mai mari **altitudini** ale reliefului (vârful Everest) și așezările umane de la cea mai înaltă cotă altimetrică (Baruduksum), precum și cele mai joase regiuni de uscat (Marea Moartă, Depresiunea Turfan).

Una dintre cele mai mari probleme ale imensului continent asiatic este determinată de **distribuția neuniformă a resurselor de apă**. Deși este polul precipitațiilor de pe Glob (Cherrapunji, India – peste 12.000 mm/an), continentul asiatic este și locul unor numeroase și imense zone deșertice (Gobi, Nefud, Thar), cu precipitații foarte scăzute. Ariditatea și fenomenele frecvente de secetă creează un mediu ostil locuirii permanente. Pentru obținerea apei, țările asiatice, mai ales cele din zona Golfului Persic, au găsit o metodă, costisitoare, de desalinizare a apei marine (2), în această zonă apa fiind o resursă mai scumpă decât petrolul.

2 Stație de desalinizare a apei (Dubai)

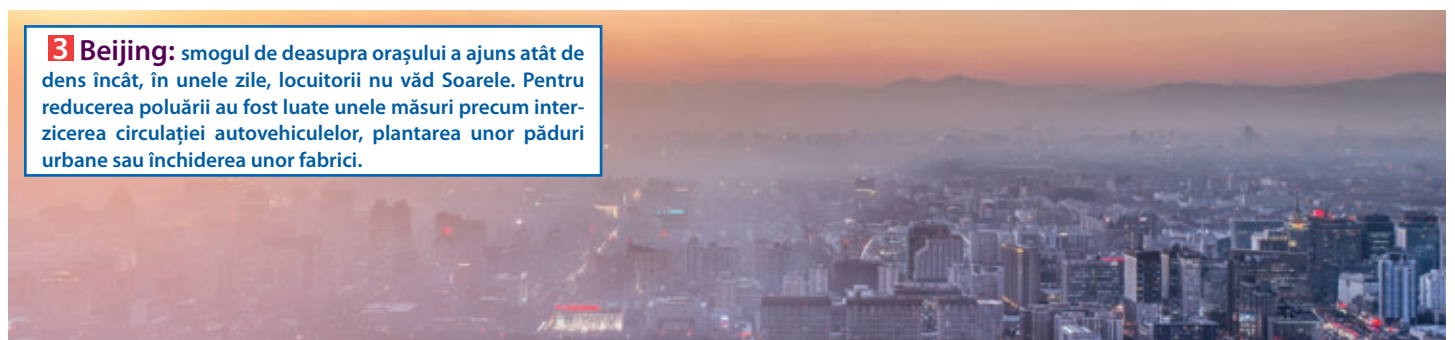
Desalinizarea apei marine este o metodă modernă și necesară de obținere a apei potabile în regiunile aride și semiaride, însă costurile procesului de producție sunt foarte ridicate.

B. Din punct de vedere **demografic**, Asia este **cel mai populat** continent al planetei (peste 4 miliarde locuitori), dintre care mai mult de jumătate sunt concentrați în două țări: China și India. Diversitatea etnică, lingvistică și confesională este un alt element de unicatitate al teritoriului asiatic, fiind continentul cu cele mai multe etnii, cele mai multe limbi vorbite și cea mai vorbită limbă din lume (mandarina).

C. Cel mai important element care definește Asia în lumea contemporană este **economia**, deoarece valorificarea potențialului uman din țările asiatice a condus la o **evoluție fulminantă** a producției industriale, precum și la o dezvoltare fără egal a **inteligenței artificiale**. Astfel, varietatea resurselor naturale și umane și tehnologizarea industriei au stat la baza unei integrări economice profunde a țărilor asiatice în sistemul economic mondial, unele dintre acestea având o creștere economică spectaculoasă, fiind denumite **dragonii asiatici** (Coreea de Sud, Taiwan, Singapore, Hong Kong) sau **tigrii asiatici** (Indonezia, Filipine, Thailanda, Malaezia). Principala caracteristică a economiei țărilor asiatice este axarea pe exportul produselor agricole (orez, bumbac, trestie de zahăr etc.) și al **produselor industriale** (mașini, telefoane, îmbrăcăminte etc.). Producția industrială extrem de ridicată a determinat țări precum China, Japonia și Coreea de Sud să aibă unele dintre cele mai mari PIB-uri din lume. Însă dezvoltarea industrială excesivă și suprapopularea au determinat apariția unor zone extrem de **poluate** – China (3), India, Arabia Saudită – în care calitatea aerului și a apei este precară.

3 Beijing: smogul de deasupra orașului a ajuns atât de dens încât, în unele zile, locuitorii nu văd Soarele. Pentru reducerea poluării au fost luate unele măsuri precum interzicerea circulației autovehiculelor, plantarea unor păduri urbane sau închiderea unor fabrici.

D. Situația **social-politică** este, ca și celelalte elemente definitorii ale Asiei în lumea contemporană, extrem de eterogenă și delicată. Terorismul, sărăcia, conflictele și tensiunile dintre unele state conferă un anumit tragism acestui continent al superlativelor.

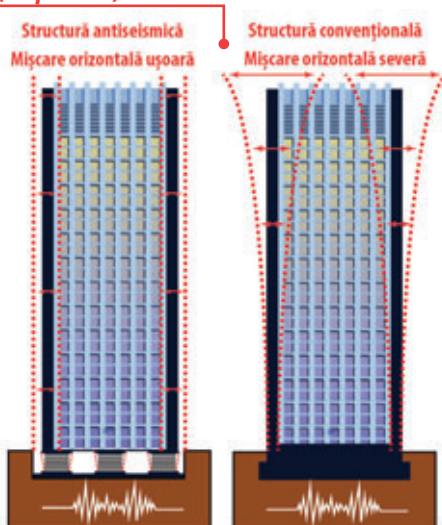
Cu toate acestea, Asia rămâne un continent care atrage prin tendințele noi în materie de **megaconstrucții**, de genul Insulelor Palmier din Dubai (4) – Emiratele Arabe Unite, al Turnului Regatului din Jeddah – Arabia Saudită sau al construcțiilor antiseismice din Japonia (5). Se remarcă, deopotrivă, prin **tehnologia** avansată, ca în cazul Sophiei (6), care este primul robot cetățean al unei țări – Arabia Saudită. De asemenea, s-au înregistrat progrese spectaculoase în **transporturi**, cum ar fi Maglev, cel mai rapid tren din lume – Japonia (7), în **medicină** (cele mai multe transplanturi de pe Glob), în **economie**, aceasta distingându-se printr-o dezvoltare fulminantă, prin cele mai numeroase schimburi economice din lume.

4 Insulele Palmier (Dubai) sunt trei arhipelaguri artificiale, construite doar din nisip și piatră, care adăpostesc centre rezidențiale și de agrement.

5 Construcții antiseismice (Japonia)

Japonia și-a adaptat permanent tehnologiile utilizate în construcții, pentru a diminua efectele negative ale cutremurelor care o zguduie frecvent. Astfel, japonezii instalează cilindri din cauciuc și oțel la baza construcțiilor, pentru a le conferi elasticitate și pentru atenuarea șocului seismic.

6 Sophia - primul robot umanoid

Activități

1. Adună informații din cărți, reviste, internet și realizează o listă a superlativelor geografice asiatice, incluzându-le în următoarele categorii: **naturale, economice, demografice.**

Exemplu:

Superlative naturale:

- *Cel mai adânc lac de pe Glob – Lacul Baikal (-1.637 m).*

Superlative economice:

- *Cele mai multe schimburi comerciale din lume – China.*

Superlative demografice:

- *Cea mai populată țară din lume – China (peste 1,4 miliarde de locuitori).*

7 Maglev - tren cu levitație magnetică

Planșă didactică

Harta fizică a Asiei

Pe hartă sunt marcate:

- câmpii, cu litere de la **A** la **G**;
- podișuri, cu litere de la **H** la **N**;
- munți, cu litere de la **O** la **Z**;
- mări, cu cifre de la **1** la **9**.

- A - Câmpia Siberiei de Vest
- B - Câmpia Siberiei de Nord
- C - Câmpia Chinei de Est
- D - Câmpia Gangelui
- E - Câmpia Indului
- F - Câmpia Turanului
- G - Câmpia Mesopotamiei

- H - Podișul Pamir
- I - Podișul Tibet
- J - Podișul Arabiei
- K - Podișul Iran
- L - Podișul Anatoliei
- M - Podișul Deccan
- N - Podișul Siberiei Centrale

- O - Munții Himalaya
- P - Munții Zagros
- Q - Munții Hinduș
- R - Munții Tian - Shan
- S - Munții Kunlun
- T - Munții Nan - Shan
- U - Munții Altai
- V - Munții Ural
- X - Munții Verhoiansk
- Y - Munții Kolima
- Z - Munții Gații de Vest

- 1 - Marea Kara
- 2 - Marea Laptev
- 3 - Marea Bering
- 4 - Marea Ohotsk
- 5 - Marea Japoniei
- 6 - Marea Galbenă
- 7 - Marea Chinei de Est
- 8 - Marea Chinei de Sud
- 9 - Marea Arabiei

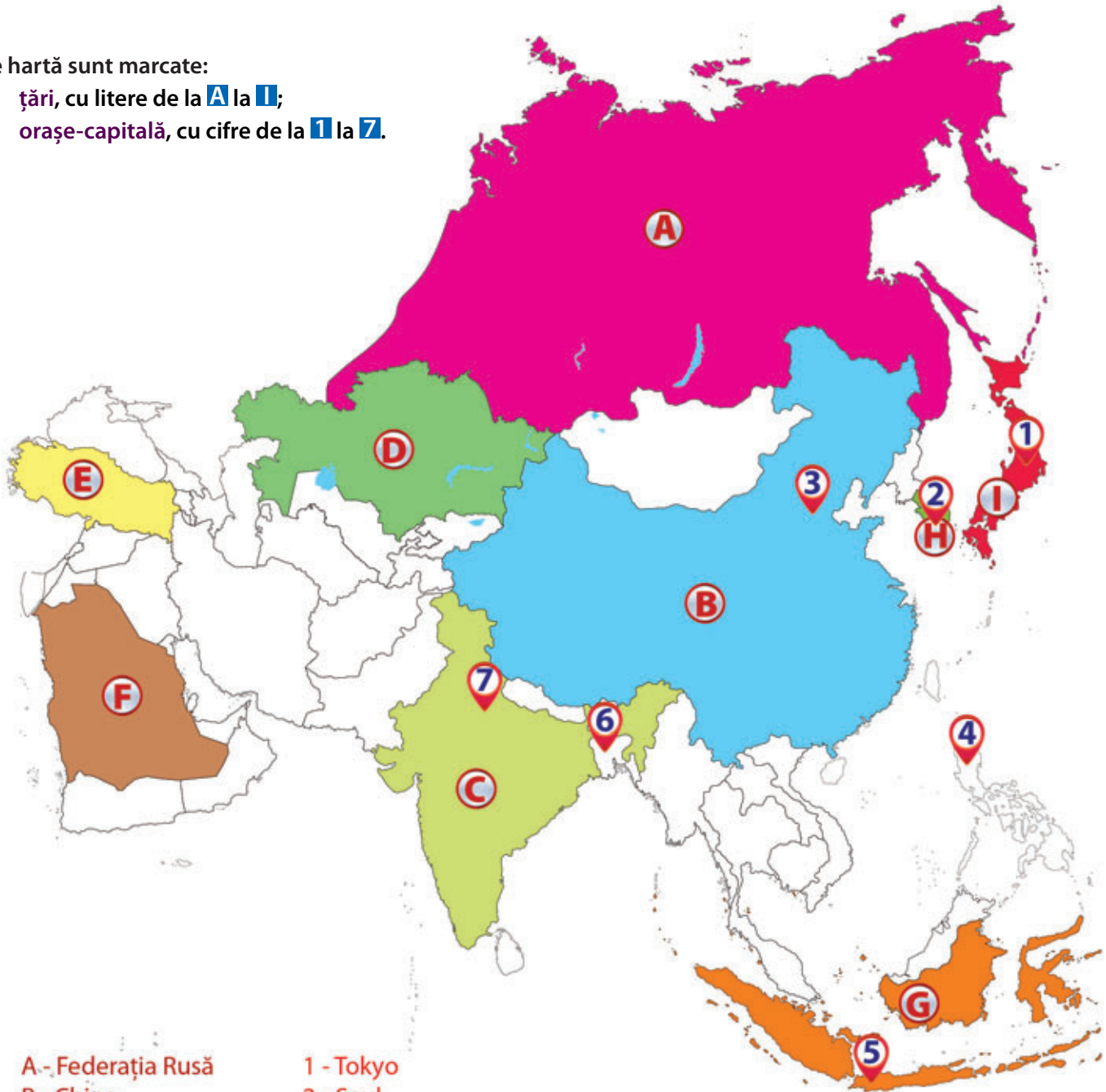

Planșă didactică

Harta politică a Asiei

Pe hartă sunt marcate:

- țări, cu litere de la **A** la **I**;
- orașe-capitală, cu cifre de la **1** la **7**.

A - Federația Rusă
B - China
C - India
D - Kazahstan
E - Turcia
F - Arabia Saudită
G - Indonezia
H - Coreea de Sud
I - Japonia

1 - Tokyo
2 - Seul
3 - Beijing
4 - Manila
5 - Jakarta
6 - Dacca
7 - New Delhi

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi cu informațiile corecte.

1. Poziția geografică

- Puncte extreme ...
- Țărmuri ...

2. Relieful - caracteristici generale, unități majore

- Unități montane ...
- Podișuri ...
- Câmpii ...
- Deșerturi ...
- Munții Himalaya ...

3. Hidrografia - caracteristici generale. Fluvii și lacuri

- Râuri ...
- Lacuri ...

4. Diferențieri climatice. Musonii

- Zone climatice:
 - climatul ecuatorial ...
 - climatul tropical ...
 - climatul subtropical ...
 - climatul temperat-continental ...
 - climatul subpolar ...
 - climatul polar ...
 - climatul munților înalți ...
- Musonii ...

5. Contraste biogeografice

- Zone biogeografice:
 - pădurea ecuatorială ...
 - pădurea musonică ...
 - savana ...
 - deșerturile tropicale ...
 - zona subtropicală ...
 - stepă ...
 - deșerturile temperate ...
 - pădurile de foioase ...
 - taigaua ...
 - tundra ...

6. Elemente de diversitate umană

- Etniile ...
- Limbile ...
- Religiiile ...

7. Harta politică și marile aglomerări umane

- Clasificarea statelor după:
 - suprafață ...
 - numărul de locuitori ...
 - modul de guvernare ...
 - configurația teritoriului ...
- Aglomerările umane ...

8. Resursele naturale

- Resursele de subsol ...
- Resursele de suprafață ...

9. Activitățile economice. Contraste economice regionale

- Agricultură ...
- Industria ...
- Transporturile ...

10. Asia în lumea contemporană

- Contraste naturale ...
- Contraste demografice ...
- Caracteristici economice ...
- Situația social-politică ...

11. Particularități geografice ale unor state asiatice

- China ...
- Japonia ...
- India ...
- Turcia ...

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare

I

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I Punctaj: 3x3p=9 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect: Model de răspuns: 1-c

1. Punctul extrem sudic al Asiei este situat pe teritoriul:
a Rusiei **b** Indiei **c** Indoneziei **d** Arabiei Saudite
2. Fluviul Huáng Hé drenează Câmpia:
a Mesopotamiei **b** Chinei de Est **c** Siberiei de Vest **d** Turanului
3. Cel mai extins tip de climă din India este climatul:
a tropical-musonic **b** ecuatorial **c** deșertic **d** subtropical

Subiectul al II-lea Punctaj: 7x3p=21 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet denumirea următoarelor elemente reprezentate pe hartă: Model de răspuns: D–Sri Lanka

1. Țările marcate, pe hartă, cu literele **D** și **E**;
2. Unitățile de relief marcate, pe hartă, cu literele **F** și **I**;
3. Lacul marcat, pe hartă, cu litera **b**;
4. Orașele marcate, pe hartă, cu cifrele **1** și **3**;

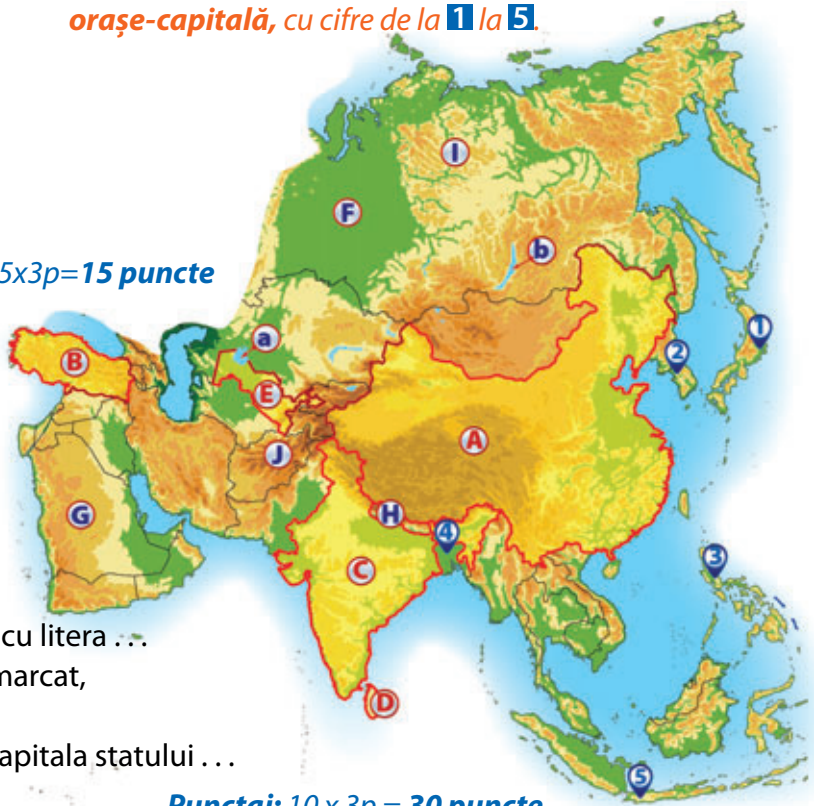
Harta de mai jos se referă la subiectele II, III și IV.

Pe hartă sunt marcate țări, cu litere de la **A** la **E**, unități de relief, cu litere de la **F** la **J**, lacuri, cu literele **a** și **b** și orașe-capitală, cu cifre de la **1** la **5**.

Subiectul al III-lea Punctaj: 5x3p=15 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos: Model de răspuns: 1–2

1. Este capitala Coreei de Sud orașul marcat, pe hartă, cu cifra . . .
2. Lacul Aral este marcat, pe hartă, cu litera . . .
3. Un deșert tropical este marcat, pe hartă, cu litera . . .
4. Este situat în Peninsula Asia Mică statul marcat, pe hartă, cu litera . . .
5. Orașul marcat, pe hartă, cu cifra **4** este capitala statului . . .

Subiectul al IV-lea Punctaj: 10 x 3p = 30 puncte

● Alege unul dintre statele marcate, pe hartă, cu litera **A** sau **C** și precizează:

1. o unitate de relief montană;
2. o unitate de podiș;
3. un deșert;
4. un tip de climă;
5. două râuri sau fluvii;
6. o mare la care are deschidere;
7. un oraș cu populație mai mare de 10 milioane de locuitori;
8. două resurse naturale.

Subiectul al V-lea Punctaj: 15 puncte

● Explică, utilizând termenii din paranteză, faptul că Asia este un continent al contrastelor naturale, demografice, economice și politice (număr de locuitori, sărăcie, deșert, Everest, resurse de apă, musoni, orez, inteligență artificială, poluare, conflicte, schimburi economice, tehnologie).

* Notă: cuvintele și expresiile se pot folosi și articulat.

Barem: Subiectul I (9 p)+Subiectul II (21 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (30 p)+Subiectul V (15 p)+ 10 p din oficiu=100 puncte

Unitatea II

AFRICA

Planul unității de învățare

1. Poziția geografică – simetrie latitudinală
2. Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african
3. Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale
4. Specificul demografic
5. Harta politică și marile orașe
6. **Studiu de caz:** *Problemele Africii în lumea contemporană. Sahara*
7. **Studiu de caz:** *Particularități geografice ale unor țări africane: Egipt, Nigeria, Africa de Sud*

Planșă didactică
Recapitulare
Evaluare

Cuvinte-cheie

simetrie, contrast, rift, deșert, explozie demografică

Competențe specifice

- 1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați;
- 3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS; și al elementelor din matematică și științe;
- 3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse;
- 4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic.

Te-a impresionat diversitatea specifică a Asiei, nu-i așa? În continuare, vom afla lucruri noi despre Africa, săracul continent bogat. Închipuie-ți o zi în care nu ai suficientă hrană, iar apa pe care ai adus-o cu greu, de la mare distanță de casă și înfruntând diverse pericole, are un gust neplăcut și te poate îmbolnăvi. Ai vrea să mergi la școală, dar nu e niciuna mai aproape decât sursa de apă și, oricum, nu ai avea timp pentru ea, întrucât trebuie să-ți ajuți părinții la treburile casnice, la cele ale câmpului sau chiar la munca într-o mină de cobalt. Ceea ce pentru tine a fost un simplu exercițiu de imaginație de o clipă, pentru mulți copii de pe acest tărâm al suferinței reprezintă realitatea de zi cu zi. Hai să vedem împreună care sunt condițiile de mediu în care trăiesc acești copii.

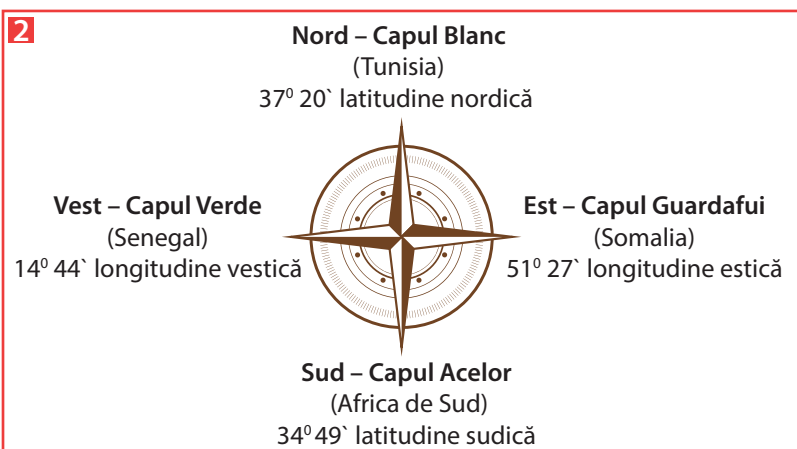
1. Poziția geografică – simetrie latitudinală

Observă

1 Africa - coordonate geografice

A. **Punctele extreme** ale Africii continentale sunt reprezentate pe figura de mai jos (2):

Cel mai celebru punct extrem din Africa este **Capul Bunei Speranțe** (3), din Africa de Sud, care, deși nu este poziționat cel mai sudic, are o semnificație deosebită deoarece a reprezentat vreme de multe secole un reper în calea maritimă spre Orientul Îndepărtat și Australia. Primul european care a ajuns la acest cap a fost exploratorul portughez Bartolomeu Diaz, care l-a denumit „Capul Furtunilor”. Denumirea actuală provine din secolul al XV-lea, când Ioan al II-lea al Portugaliei l-a redenumit, odată cu deschiderea unei noi rute maritime către India și Orient.

Descoperă

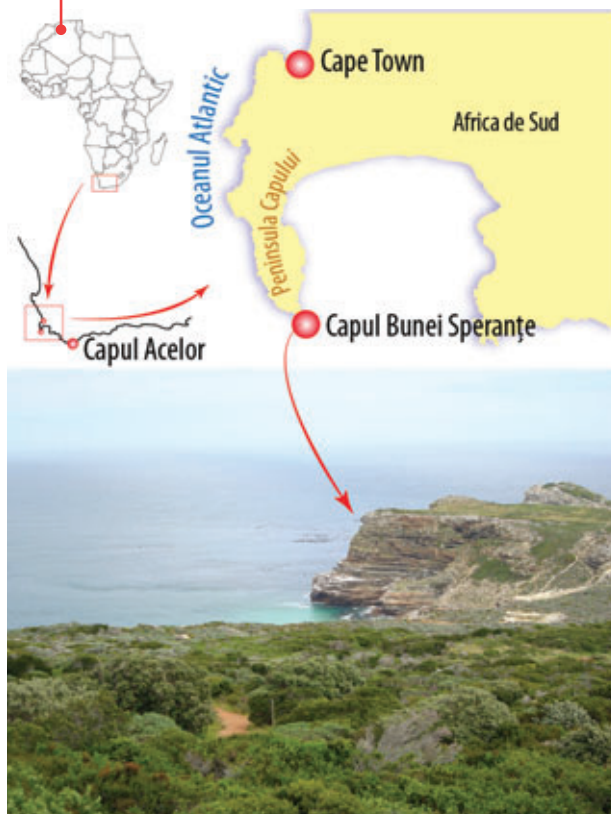
- Care sunt punctele extreme ale Africii?
- Care sunt cele mai importante paralele și cel mai important meridian care străbat teritoriul Africii?
- Identifică pe hartă oceanele și mărilor la care are ieșire Africa.
- Descoperă pe hartă cea mai mare insulă care aparține Africii.

Află

Africa este **al treilea continent ca suprafață** (30.221.532 km²) de pe Glob, după Asia și America, fiind singurul continent situat în toate cele patru emisfere. Africa se învecinează cu două continente (în nord cu Europa și în nord-est cu Asia) și este înconjurată de **două oceane**: Oceanul Atlantic, în vest și Oceanul Indian, în est.

Africa este un bloc continental masiv, caracterizat de **simetrie latitudinală**, determinată de faptul că punctele extreme nordic și sudic sunt situate la distanță aproximativ egală față de Ecuator.

3 Capul Bunei Speranțe

B. Țărmurile. Africa este un continent masiv, cu linia țărmului puțin fragmentată, cu puține insule, golfuri și peninsule.

● **Țărmul nordic** are ieșire la Marea Mediterană, în partea sa estică formându-se una dintre cele mai mari delte din lume (Delta Nilului) (4). În Peninsula Sinai, pe teritoriul Egiptului, a fost construit Canalul Suez (inaugurat în anul 1869), care face legătura între Marea Roșie și Marea Mediterană. Până la construcția acestuia, schimburile comerciale maritime între Asia și Europa se realizau prin înconjurarea Africii.

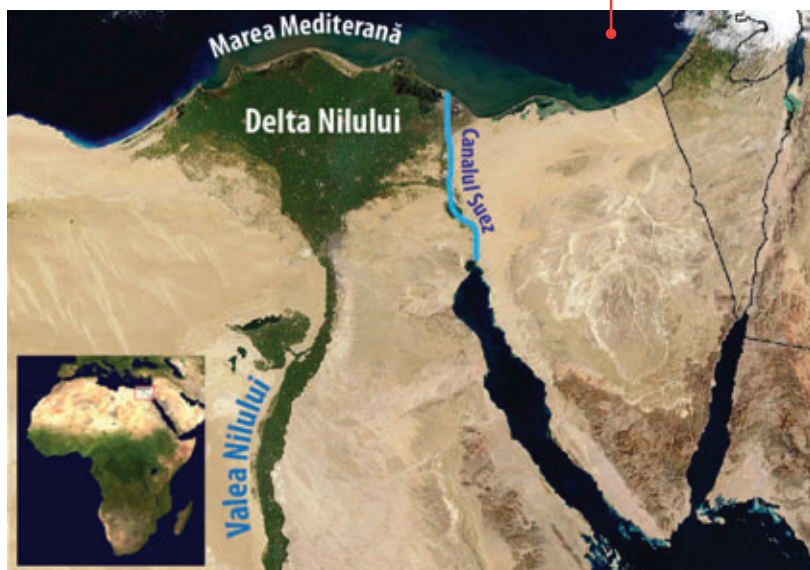
● **Țărmul nord-estic**, care desparte Africa de Asia, este constituit din litoralul Mării Roșii, situat între Canalul Suez și strâmtoarea Bab-el-Mandeb, continuat cu litoralul Oceanului Indian, până la Capul Guardafui. În dreptul acestui cap se află Arhipelagul Socotra, care include insula omonimă, numită și Insula Extraterestră, datorită vegetației sale unice (5).

● **Țărmul estic**, cu ieșire la Oceanul Indian, este caracterizat de existența celei mai mari peninsule de pe teritoriul Africii, Peninsula Somalia (Cornul Africii) și celei mai mari insule (Insula Madagascar).

● **Țărmul sudic** este scurt, având deschidere la Oceanul Indian.

● **Țărmul vestic** are ieșire la Oceanul Atlantic, aici fiind prezent și cel mai mare golf al Africii, Golful Guineei.

4 Delta Nilului

5 Copacul Dragon din insula Socotra, Yemen

Activități

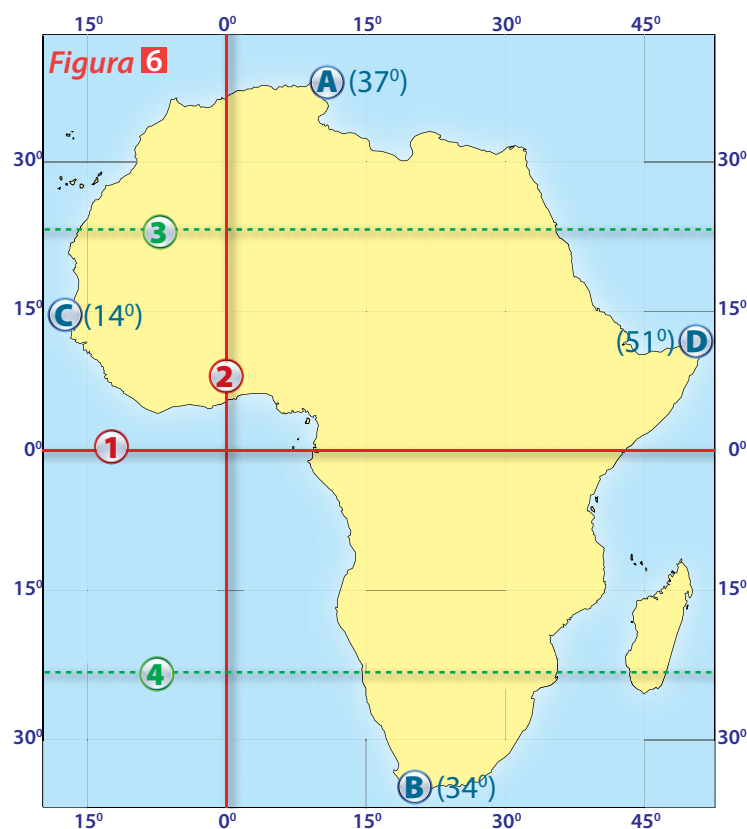
● Pe harta alăturată (6) sunt redată cu litere de la A la D punctele extreme ale Africii, iar cu cifre de la 1 la 4 cele mai importante paralele și cel mai important meridian care străbat continentul.

1. Precizează:

- numele punctelor extreme, marcate, pe hartă, cu litere de la A la D;
- numele paralelelor marcate cu cifrele 1, 3 și 4;
- meridianul marcat cu cifra 2;
- denumirea peninsulei în care este situat punctul marcat cu litera D.

2. Calculează pe câte grade de latitudine și longitudine se desfășoară Africa.

3. Argumentează faptul că Africa este singurul continent situat în toate cele patru emisfere.

2. Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african

Observă

1 Unitățile de relief din Africa

Descoperă

Identifică pe hartă (1):

- trei unități montane;
- trei podișuri;
- trei unități de câmpie;
- două deșerturi;
- doi vulcani.

Abrevieri:

M-ții – Munții, Pod. – Podișul,

C. – Câmpia, D. – Deșertul,

Vulc. – Vulcanul, Depr. – Depresiunea

Află

Relieful Africii este dominat de **platouri** și **arii depresionare** imense, intens modelate de către factorii externi, în timp ce unitățile montane apar izolat.

A. Relieful montan este slab reprezentat, prin **munți de încrețire** în nord (Munții Atlas) și în sud (Munții Capului, Scorpiei), iar în est prin **munți vulcanici** (Munții Kilimanjaro, Kenya). Formarea munților vulcanici din est se datorează existenței **Riftului African**, care se desfășoară de la Marea Roșie până în zona de vărsare a fluviului Zambezi. În lungul acestui imens graben, s-au format vulcani foarte înalți (**Kilimanjaro**, 5.895 m (2) și Kenya, 5.199 m) și lacuri tectonice (Victoria, Tanganyika, Malawi).

2 Vulcanul Kilimanjaro
este un stratovulcan situat la granița
dintre Tanzania și Kenya

B. Relieful de podiș se desfășoară pe suprafețe întinse, fiind fragmentat de intercalațiile zonelor de depresiune. Cele mai extinse din Africa sunt **podipurile**: Angolei, Etiopiei, Shaba, iar cele mai întinse arii de depresiune sunt **depresiunile**: Congo și Ciad.

C. Câmpiile ocupă suprafețe restrânse, fiind situate în zona litorală: Câmpia Somaliei și Câmpia Mozambic.

Activități

● Citește textul de mai jos și analizează imaginea alăturată (3) pentru a rezolva sarcinile de lucru.

În estul continentului se desfășoară un sistem de falii foarte adânci, care determină desprinderea unei noi plăci tectonice (Placa Somaleză) din Placa Africană. Această rup-tură a început să se producă în urmă cu 22-25 milioane de ani, iar deplasarea se realizează cu 6-7 mm pe an. În aceste condiții, specialiștii apreciază că în aproximativ 50 milioane de ani se va forma un nou continent, iar zona de rift care măsoară peste 6.000 km va deveni un ocean. În prezent, de-a lungul acestui graben uriaș se află lacuri tectonice, lungi și adânci (Tanganyika, cel mai lung: 337 km; Victoria, cea mai mare suprafață: 68.800 km²) și vulcani activi (Kilimanjaro).

1. Precizează:

- originea lacurilor situate în lungul zonei de rift;
- cel mai mare lac ca suprafață;
- numele plăcilor tectonice care determină apariția grabenului.

2. Transcrie enunțurile de mai jos pe caiet și răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals):

- Mișcarea plăcilor tectonice în zona de rift este divergentă.
- Placa tectonică Africană se va desprinde din Placa Somaleză.
- Cel mai înalt vulcan din Africa este Kilimanjaro.

● Pe harta alăturată (4) sunt marcate unități montane, cu litere de la **A** la **E**, podișuri, cu litere de la **F** la **H**, depresiuni, cu literele **I** și **J**, câmpii, cu literele **K** și **L** și deșerturi, cu literele **M** și **N**.

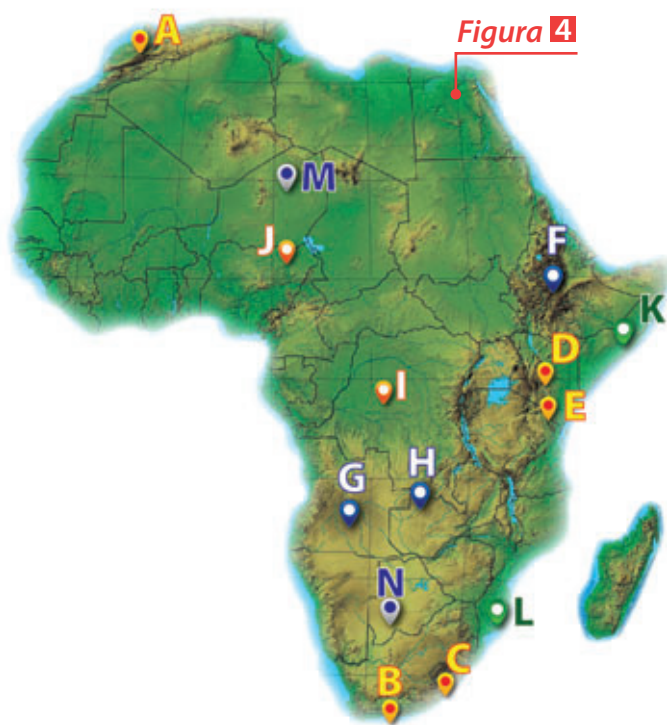
1. Identifică fiecare unitate de relief marcată pe hartă.

Model de răspuns: A–Munții Atlas.

2. Scrie, pe caiet, informația care completează spațiile punctate din enunțurile de mai jos:

- Vârful montan situat la cea mai mare altitudine din Africa este situat în unitatea de relief marcată cu litera . . .
- Din punct de vedere genetic, unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera A s-a format prin . . .
- Cel mai mare deșert de pe Glob este marcat, pe hartă, cu litera . . .

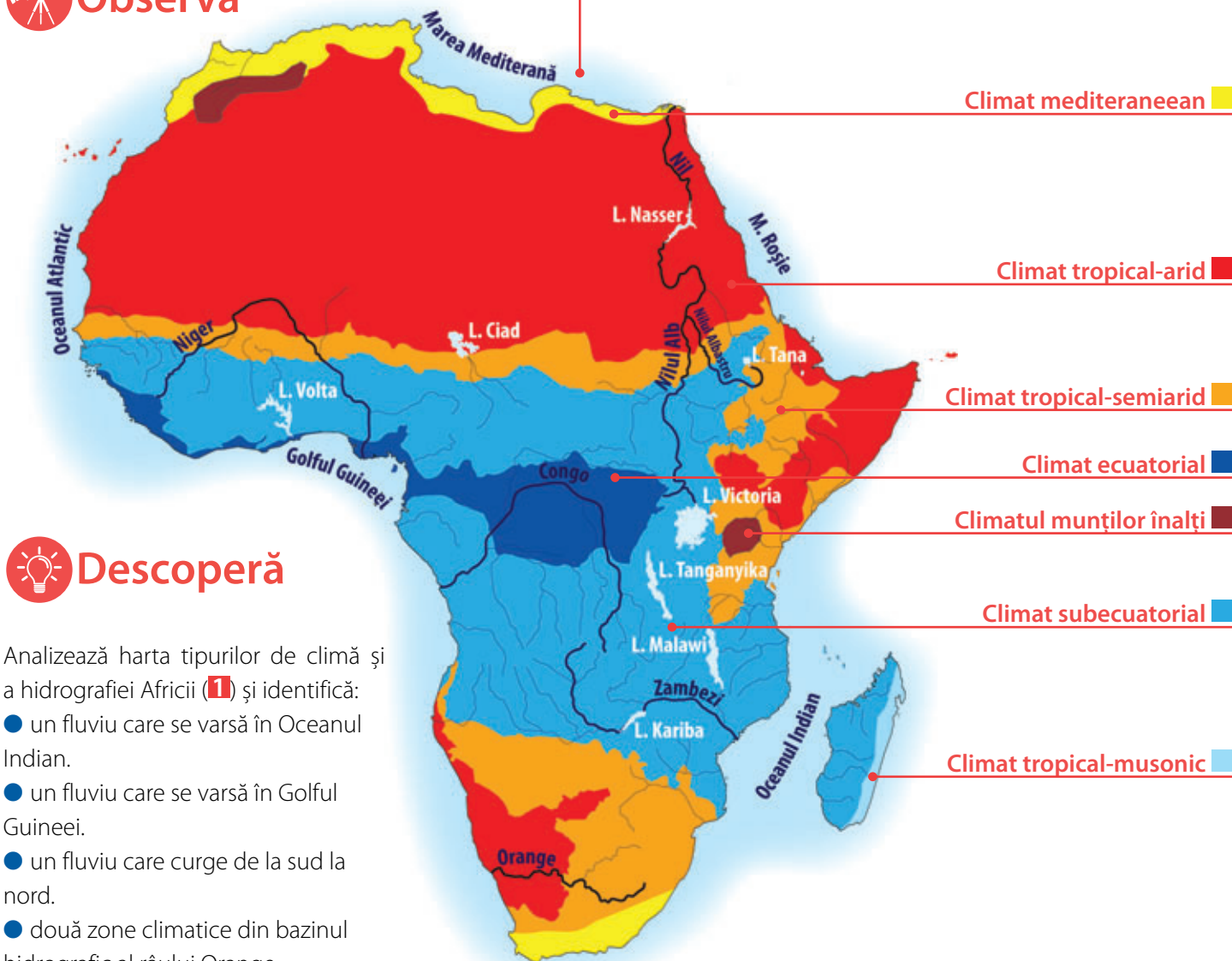
3 Riftul african

3. Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale

Observă

1 Africa - tipuri de climă și hidrografia

Descoperă

Analizează harta tipurilor de climă și a hidrografiei Africii (1) și identifică:

- un fluviu care se varsă în Oceanul Indian.
- un fluviu care se varsă în Golful Guineei.
- un fluviu care curge de la sud la nord.
- două zone climatice din bazinul hidrografic al râului Orange.

Află

A. Rețeaua hidrografică a Africii este puternic influențată de condițiile climatice și de relief. Majoritatea fluviilor izvorăsc din centrul Africii și se varsă în Marea Mediterană (Nil), Oceanul Indian (Zambezi) și Oceanul Atlantic (Congo). În zonele deșertice nu există râuri permanente, ci temporare, care sunt alimentate doar de ploile foarte rare. Debitul râurilor este influențat de regimul precipitațiilor, existând râuri cu debit constant (în regiunile ecuatoriale) și râuri cu debite mari vara (în regiunile subecuatoriale) sau iarna (în regiunile mediteraneene). Cel mai important fluviu al Africii este **Nilul** (cel mai lung din lume), care străbate toate zonele climatice și formează la gura de vărsare o deltă imensă. Un alt fluviu important este **Congo**, care este al doilea de pe Glob ca debit, după Amazon, debit care se menține constant datorită curgerii în lungul Ecuatorului.

B. Africa este situată aproape în totalitate în zona de **climă caldă**, iar factorii climatogeni determină diferențierea următoarelor zone climatice:

● **Climatul ecuatorial** cuprinde zona situată între 5° latitudine nordică și 5° latitudine sudică. Plouă mult și des (>3.000 mm/an), iar temperaturile sunt ridicate tot timpul anului (>25° C). În această zonă se manifestă calmele ecuatoriale.

● **Climatul subecuatorial** se desfășoară în regiunile situate între 5 – 12° latitudine nordică și 5 – 12° latitudine sudică. Distribuția precipitațiilor determină apariția a două sezoane contrastante, unul ploios și unul secetos, iar temperaturile sunt ridicate tot timpul anului (>25° C). Mișcările aerului specifice sunt calmele ecuatoriale și alizeele.

● **Climatul tropical-arid** cuprinde regiunile situate între 12 – 30° latitudine nordică și sudică. Regiunile deșertice (Sahara, Namib și Kalahari), sunt caracterizate prin precipitații foarte scăzute (<250 mm/an) și temperaturi ridicate, cu variații mari de la zi la noapte. Vânturile specifice sunt alizeele.

● **Climatul subtropical (mediteranean)** este localizat în nordul și sudul Africii, la peste 30° latitudine, fiind caracterizat prin veri calde, secetoase și ierni blânde, ploioase.

● **Climatul munților înalți** este specific Munților Atlas și vulcanilor Kilimanjaro și Kenya, iar caracteristicile temperaturii și ale precipitațiilor sunt determinate de altitudine.

C. Din punct de vedere **biogeografic**, în Africa sunt specifice următoarele zone:

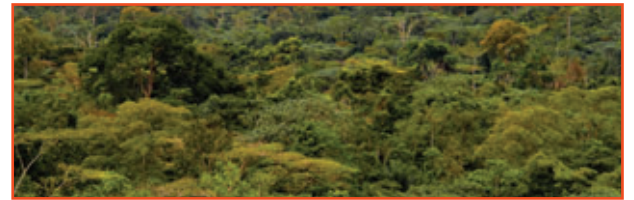
PĂDUREA ECUATORIALĂ

Localizare: Bazinul fluviului Congo și zona Golfului Guineei.

Vegetație: abanos, palisandru, palmier de ulei, arbore de cafea.

Faună: maimuțe, papagali, șerpi, insecte.

Soluri: laterite.

SAVANA

Localizare: în regiunile subecuatoriale.

Vegetație: baobab, accacia.

Faună: antilope, zebre, girafe, lei, leopardzi, hiene, insecte, struți.

Soluri: roșii și galbene de savană.

DEȘERTURILE TROPICALE

Localizare: deșerturile Sahara, Kalahari, Namib.

Vegetație: curmali în oaze.

Faună: insecte, reptile, dromader.

Soluri: nisipoase.

ZONA SUBTROPICALĂ

Localizare: nordul și sudul continentului.

Vegetație: măslin, stejar de plută, leandru.

Faună: vipere, țestoase, scorpionii.

Soluri: terra rossa.

Activități

● Imaginea alăturată (2) este specifică unei zone biogeografice din Africa. Analizează imaginea și precizează:

1. denumirea zonei biogeografice;
2. tipul de climă specific;
3. o caracteristică a climei;
4. două unități de relief cărora le este specific acest peisaj;
5. o formațiune vegetală specifică;
6. două elemente faunistice;
7. un tip de sol;
8. o țară în care ai putea admira acest peisaj.

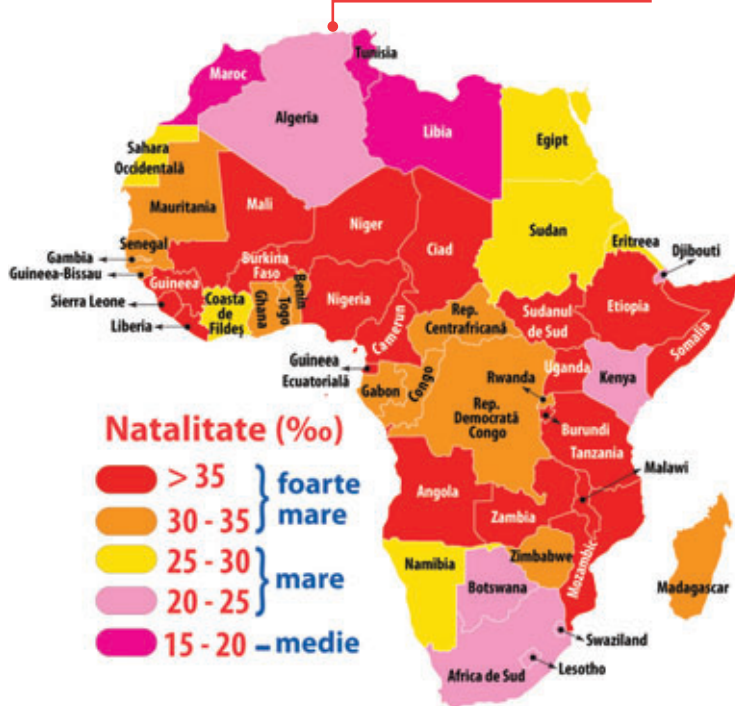
Figura 2

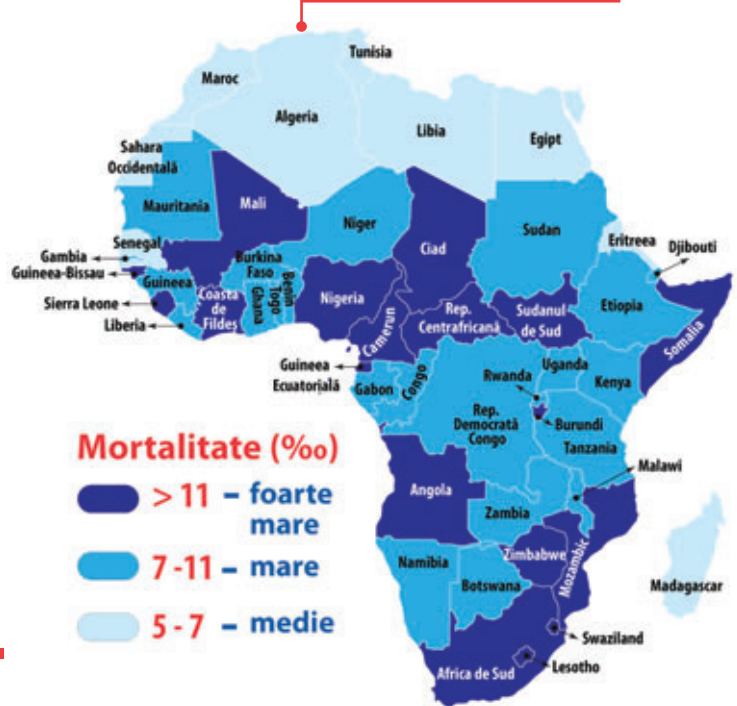
4. Specificul demografic

Observă

1 Natalitatea în Africa

2 Mortalitatea în Africa

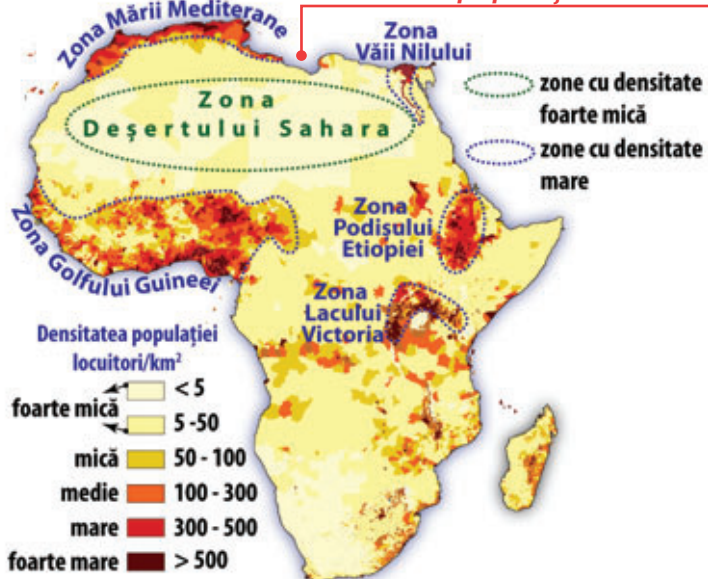

Descoperă

Analizează hărțile de mai sus (1), (2) și identifică:

- trei state cu valori foarte mari ale natalității;
- trei state cu valori foarte mari ale mortalității;
- un stat cu valori medii ale ambilor indicatori;
- intervalul în care se încadrează natalitatea în Madagascar (%o);
- intervalul în care se încadrează mortalitatea în Egipt (%o).

3 Densitatea populației în Africa

Află

Africa este al doilea continent ca număr de locuitori de pe Glob (după Asia), înregistrând în continuare o creștere foarte mare a populației. Aceasta este răspândită neuniform, cu valori foarte mari ale **densității** în lungul marilor fluvii (Nil, Congo, Niger), în zonele de podiș (Podișul Etiopiei) și extrem de scăzute, cu zone foarte întinse lipsite de locuire permanentă, în deșerturi (Sahara, Kalahari, Namib) (3).

A. Majoritatea populației africane trăiește în zona **rurală**, iar ocupația de bază este agricultura. Satele africane sunt adaptate condițiilor naturale, casele fiind construite din piatră sau lut și împrejmuite cu un gard care are rol de apărare împotriva animalelor sălbatice (4).

4 kraal (tip de sat) din Africa de Sud

B. Din punct de vedere **etnic**, în Africa sunt extrem de multe etnii, fiind țări în care există zeci de etnii și triburi (Nigeria), care vorbesc limbi diferite și au stiluri de viață diferite. La nivelul continentului, etniile pot fi încadrate în două mari grupe de populații: populația ecuatorială (partea central-sudică a continentului) (5), care are o pondere de peste 75% din total, și populația berbero-arabă (nordul continentului) (6). Cele mai vorbite **limbi** sunt: swali (Africa de Est), araba (Africa de Nord) și afrikaans (Africa de Sud).

Și din punct de vedere **confesional** populația africană este foarte eterogenă, cei mai mulți adepți având creștinismul, urmat de islam și religiile tradiționale africane (culte animiste – religiile popoarelor și triburilor tradiționale), ale căror învățături religioase sunt transmise prin viu grai de către preoții și bătrânii triburilor.

C. Valorile principalilor **indicatori demografici** (natalitate, mortalitate) sunt printre cele mai mari din lume (1), (2), în timp ce speranța de viață la naștere are cele mai scăzute valori. Valorile mari ale natalității se datorează existenței unei populații tinere numeroase, nivelului scăzut de educație, religiei etc., în timp ce valorile ridicate ale mortalității se datorează numeroaselor maladii, accesului scăzut la servicii sanitare, condițiilor precare de trai etc.

5 Masai din Kenya

6 Marocan

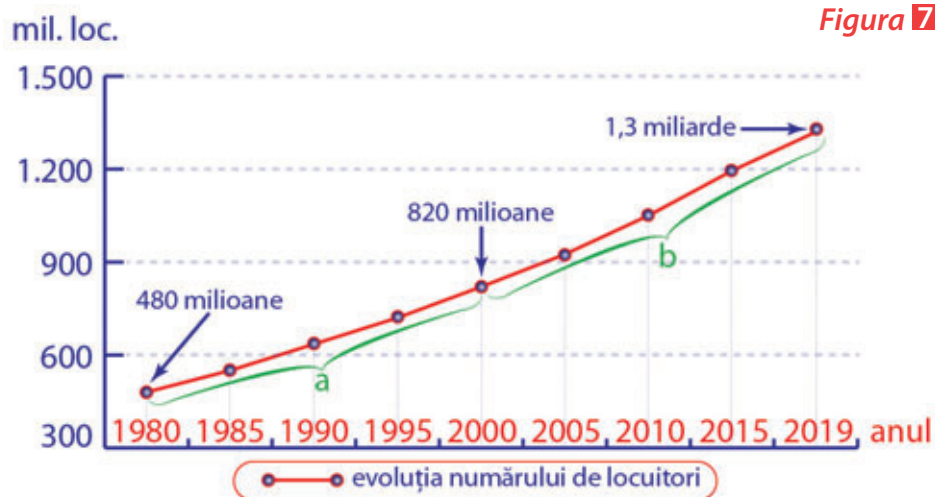

Activități

● Pe graficul alăturat (7) este redată evoluția numărului de locuitori în Africa, între anii 1980 – 2019. Cu literele **a** și **b** sunt redată două intervale de timp de 20, respectiv 19 ani. Analizează graficul și rezolvă următoarele sarcini de lucru:

1. Calculează cu cât a crescut populația Africii în fiecare dintre intervalele de timp marcate cu **a** și **b**.

2. Precizează două cauze care au determinat creșterea continuă a populației Africii din anul 1980 până în anul 2019.

Observă

Africa de Nord

Africa de Vest

Africa Centrală

Africa de Est

Africa de Sud

1 Africa - regiuni și țări

State autoproclamate

nerecunoscute de către niciun stat de pe Glob

Saharawi

Somaliland

Descoperă

Identifică pe harta de mai sus (1):

- un stat din Africa de Nord;
- două state autoproclamate;
- un stat insular din Oceanul Indian;
- două state care nu au ieșire la mare;
- un stat enclavă.

Află

A. Africa este continentul care are cele mai multe **state independente** (54), două state autoproclamate (Somaliland și Republica Arabă Democrată Saharawi) (1) și numeroase teritorii dependente, administrate de către țări europene (Franța, Marea Britanie, Spania, Portugalia, Italia).

● **Cele mai mari state ca suprafață**, din Africa, sunt: Algeria (2,3 mil. km²), Republica Democrată Congo și Sudan, iar cele mai mici sunt statele insulare Seychelles (451 km²), Săo Tomé și Príncipe și Mauritius.

● Din punct de vedere al **numărului de locuitori**, cele mai populate state sunt: Nigeria (peste 200 milioane locuitori), Egipt și Etiopia, iar cele mai mici sunt Seychelles (aproximativ 80.000 locuitori), Săo Tomé și Príncipe și Republica Capului Verde.

● După **modul de guvernare**, majoritatea sunt republici (Angola, Congo, Nigeria etc.), dar există și monarhii (Maroc, Eswatini).

● După **configurația teritoriului**, majoritatea statelor africane sunt state continentale (Republica Democrată Congo, Ciad, Niger etc.), însă există și state insulare (Seychelles, Săo Tomé și Príncipe, Republica Capului Verde, Mauritius), foste colonii ale țărilor europene.

B. Marile aglomerări urbane din Africa sunt localizate, cu precădere, în zona litorală (2), unde au apărut și s-au dezvoltat ca orașe-port, cele mai mari orașe fiind Cairo, Lagos și Kinshasa. Deși în aceste zone densitatea populației este foarte mare, în Africa, în interiorul continentului, sunt zone foarte extinse cu densități extrem de scăzute (Deșerturile Sahara și Kalahari, pădurea ecuatorială). Astfel, ca urmare a condițiilor fizico-geografice și climatice ostile, densitatea medie a populației pe continent este sub media celorlalte continente.

Cel mai mare oraș din Africa este Cairo (Egipt), care are peste 10 milioane de locuitori, oraș antic construit pe malurile Nilului (3). Al doilea oraș ca număr de locuitori din Africa este Lagos (Nigeria), care a fost, până în anul 1991, capitala Nigeriei, fiind înlocuit de Abuja. Lagos a devenit unul dintre cele mai mari centre financiare din Africa, iar suprapopularea a determinat apariția unor cartiere suburbane insalubre (4).

Activități

Pe harta alăturată (5) sunt marcate state, cu litere de la **A** la **J** și orașe, cu cifre de la **1** la **5**.

Analizează harta și rezolvă următoarele sarcini de lucru:

1. Precizează:

a. numele statelor marcate cu litere de la **A** la **J**.

b. numele orașelor marcate cu cifre de la **1** la **5**.

2. Scrie, pe caiet, răspunsul corect care completează propozițiile de mai jos:
Model de răspuns: a–A.

a. Cel mai mare stat ca suprafață din Africa este marcat, pe hartă, cu litera...

b. Capitala statului marcat, pe hartă, cu litera **B** se numește...

c. Este o enclavă statul marcat, pe hartă, cu litera...

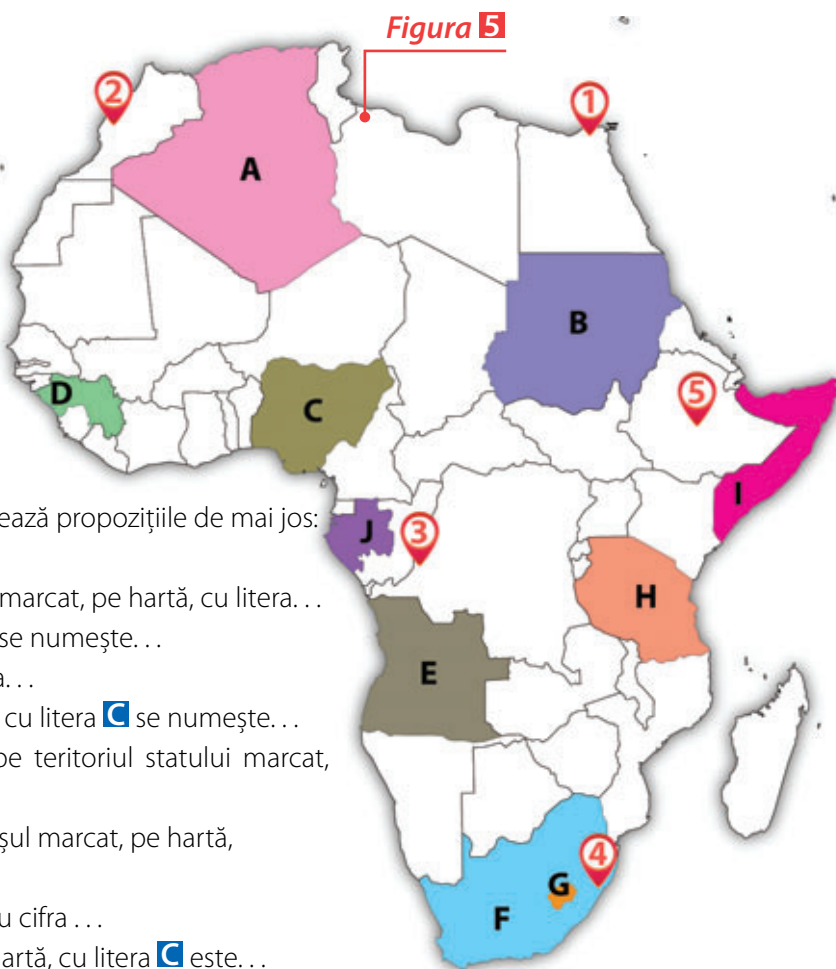
d. Cel mai mare oraș din statul marcat, pe hartă, cu litera **C** se numește...

e. Regiunea autoproclamată Somaliland este pe teritoriul statului marcat, pe hartă, cu litera...

f. Este capitala Republicii Democrate Congo orașul marcat, pe hartă, cu cifra...

g. Este situat în Maroc orașul marcat, pe hartă, cu cifra...

h. După forma de guvernare, statul marcat, pe hartă, cu litera **C** este...

6. Studiu de caz: Problemele Africii în lumea contemporană. Sahara

1 Problema apei

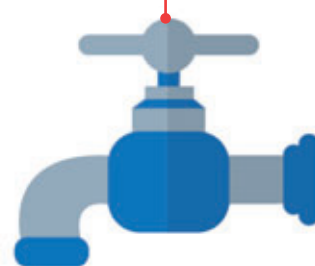
Africa este leagănul omenirii, un continent care „întinerește” și care se confruntă cu numeroase probleme ecologice, demografice, economice și sociale.

A. „Continentul cald”, așa cum este supranumită Africa, se confruntă cu numeroase probleme **de mediu** care au contribuit, într-o mare măsură, la situația actuală a populației africane. Astfel, în cuprinsul imensului continent african, mai mult de jumătate din teritoriu este impropriu locuirii, fapt determinat de existența unor zone aride (Deșerturile Sahara, Kalahari, Libian, Namib) sau a unei extinse zone de pădure ecuatorială, luxuriantă și greu accesibilă. În zonele deșertice și în vecinătatea acestora, populația se confruntă cu lipsa apei potabile (1), (2), o problemă care determină sau influențează apariția și extinderea unor maladii.

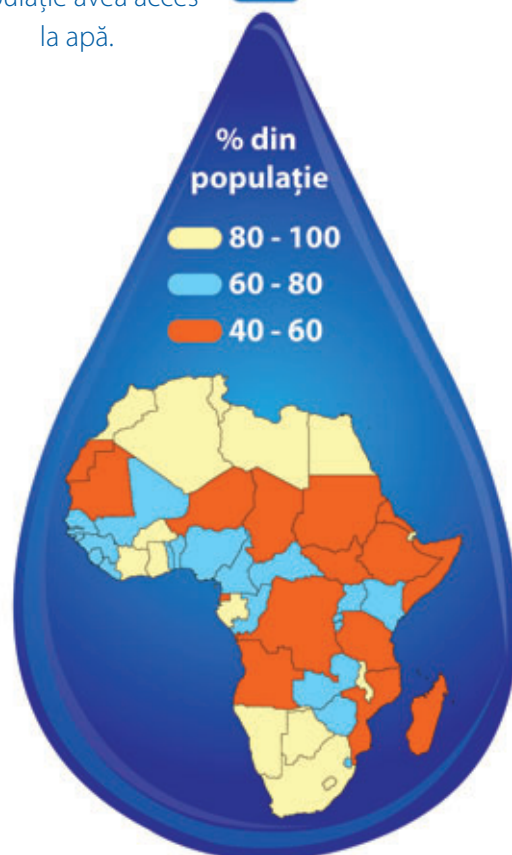
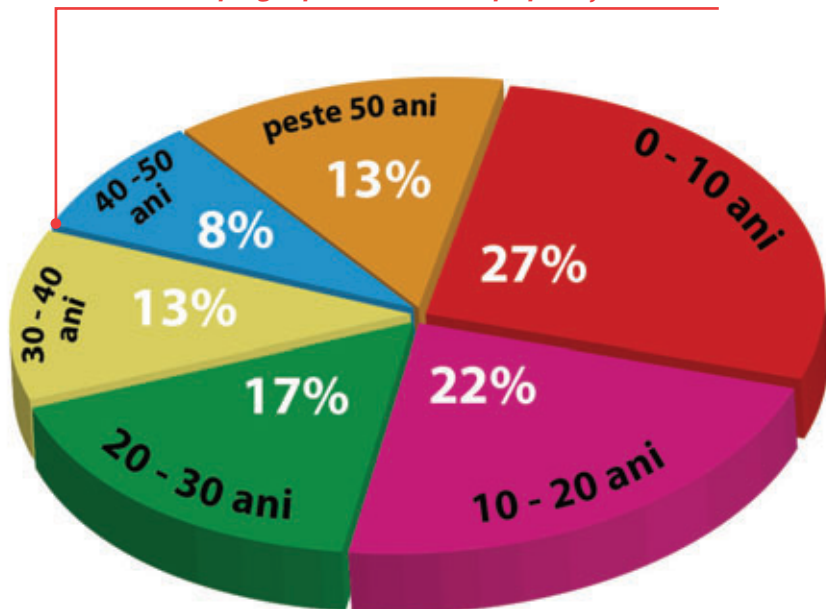
B. Caracteristicile naturale și comportamentul demografic al populației au determinat apariția unor areale cu densități foarte mari în zonele de coastă (Golful Guineei) sau în lungul marilor fluvii (Nil), în care majoritatea locuitorilor trăiesc la limita sărăciei. Din punct de vedere **demografic**, Africa se confruntă cu o explozie demografică, care va determina o creștere accentuată a numărului de locuitori până în anul 2050 (peste 2 miliarde). În condițiile unei dezvoltări economice precare, această evoluție va reprezenta o problemă pe care foarte puține țări africane o vor putea gestiona. În prezent, populația Africii este foarte tânără, peste 40% din totalul populației are vârsta sub 20 ani, în timp ce aproximativ 17% din populație are vârsta cuprinsă între 20 și 30 de ani (3).

2 Accesul populației la apă potabilă

Aproximativ 60% din populația Africii Subsahariene avea acces la apă potabilă în anul 2018. În Angola, mai puțin de 45% din populație avea acces la apă.

3 Structura pe grupe de vârstă a populației Africii

C. Economia statelor africane este bazată, în special, pe agricultura de subzistență și pe exploatarea resurselor agricole autohtone (cafea, lemn, fructe exotice), care sunt tranzacționate la prețuri extrem de reduse, ceea ce menține zonele de producție într-un stadiu de subdezvoltare. Astfel, Africa rămâne cel mai sărac continent, PIB-ul (produsul intern brut) cumulat al tuturor statelor reprezentând 1/3 din PIB-ul Statelor Unite ale Americii.

D. Problemele demografice și economice, asociate cu eterogenitatea culturală, au determinat apariția multor zone de instabilitate politică și socială, cu numeroase **conflicte** interne și interstatale. Astfel, în prezent, în Africa sunt numeroase conflicte militare (Somalia, Sudan, Nigeria), care au condus la divizarea unor state (Sudanul de Sud s-a desprins de Sudan, în urma unui acord încheiat în anul 2011, care, însă, nu a pus capăt conflictelor) sau la autoproclamarea unor regiuni autonome (Somaliland – desprinsă din Somalia, dar a cărei independență nu este recunoscută de niciun stat sau organizație internațională). Aceste conflicte generează deportări în masă ale populației, foamete, exploatarea copiilor (4) și extinderea unor maladii.

4 Copii exploatați într-o mină de aur din Tanzania

Activități

- Analizează harta de mai jos (5), citește textul alăturat și rezolvă următoarele sarcini de lucru.

Figura 5

- Identifică în text:
 - o problemă cu care se confruntă țările sahariene și un mod de rezolvare a problemei respective;
 - trei triburi care trăiesc în Sahara;
 - principala ocupație a populațiilor din Sahara.
- Precizează denumirea zonei geografice marcate, pe hartă, în sudul Deșertului Sahara.
- Identifică pe hartă trei state sahariene.
- Amintește-ți din lecțiile anterioare și precizează:
 - tipul de climă specific Deșertului Sahara;
 - un fluviu care străbate deșertul;
 - o plantă specifică deșertului.

Una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă populația africană este lipsa apei, care este specifică pentru mai mult de jumătate din teritoriul continentului. Foarte mulți oameni din Africa suferă de boli cauzate de insuficiența apei potabile sau de infestarea acesteia. Zona cea mai afectată de lipsa apei este Sahara. În acest deșert densitatea populației este foarte scăzută, iar triburile nomade care îl populează (berberi, mauri și tuaregi) au ca ocupație principală creșterea animalelor. Cu toate că la suprafață apa dulce din Sahara este aproape inexistentă, la adâncimi foarte mari s-a descoperit un strat acvifer uriaș cu apă dulce, care s-a format într-o eră geologică mai îndepărtată. Acesta ar putea fi soluția pentru criza apei din unele state sahariene: Sudan, Ciad, Egipt, Libia.

Până la descoperirea și punerea în aplicare a unei soluții pentru necesarul de apă potabilă, populația sahariană se confruntă cu un fenomen accentuat de deșertificare, care afectează zona sudică a Saharei, denumită Sahel.

7. Studiu de caz: particularități geografice ale unor țări africane (Egipt, Nigeria, Africa de Sud)

1 EGIPT

Denumire oficială: Republica Arabă a Egiptului
Suprafață: 1.010.407 km²
Populație: peste 85.000.000 de locuitori
Capitala: Cairo
Monedă: lira egipteană
Sistem politic: republică semi-prezidențială
Limba: arabă
Unități de relief: Deșertul Sahara, Deșertul Libian
Climă: subtropicală pe litoralul Mării Mediterane și în Delta Nilului, tropical-uscată (deșertică) în centrul și sudul teritoriului
Hidrografie: Fluviul Nil (cel mai lung fluviu de pe Glob)
Vegetație: mediteraneeană în nord; de deșert, în restul teritoriului
Resurse: petrol
Agricultură: practică, în special, în lungul văii Nilului; plantații de bumbac și orez
Industria: energetică
Orașe: Cairo, Alexandria, Giza
Elemente de identitate: piramide, deșert, Delta Nilului.

2 NIGERIA

Denumire oficială: Republica Federală Nigeria
Suprafață: 923.768 km²
Populație: peste 200.000.000 de locuitori
Capitala: Abuja
Monedă: naira
Sistem politic: republică federală prezidențială
Limba: engleza
Unități de relief: Platoul Obudu, Platoul Mambilla
Climă: ecuatorială în sud, subecuatorială în centru și tropical-uscată în nord
Hidrografie: Niger, Benue
Vegetație: pădure ecuatorială, savană
Resurse: petrol, lemn
Agricultură: ulei de palmier, porumb, mei
Industria: petrolieră, alimentară
Orașe: Lagos (cel mai mare oraș: peste 13 milioane în orașul principal și aproximativ 25 milioane în întreaga zonă metropolitană), Abuja, Kano, Ibadan
Elemente de identitate: explozie demografică, populație tânără, Nollywood.

3 AFRICA DE SUD

Denumire oficială: Republica Africa de Sud

Suprafață: 1.221.037 km²

Populație: peste 50.000.000 de locuitori

Capitala: Cape Town (legislativă), Pretoria (administrativă), Bloemfontein (judiciară)

Monedă: rand

Sistem politic: republică parlamentară

Limba: afrikaans, engleză, zulu, xhosa, swazi, ndebele, sotho de sud, sotho de nord, tsonga, tswana, venda

Unități de relief: Munții Scorpiei, Deșertul Kalahari, Munții Capului

Climă: subtropicală, tropical-uscată

Hidrografie: Limpopo, Orange

Vegetație: mediteraneeană, savană, deșertică

Resurse: aur și alte metale, diamante

Agricultură: creșterea animalelor (ovine)

Industrie: industria extractivă

Orașe: Johannesburg (cel mai mare oraș: peste 3 milioane locuitori), Cape Town, Durban, Pretoria

Elemente de identitate: diamante, diversitate etnică și lingvistică, Capul Acelor, Capul Bunei Speranțe, deșert.

Activități

Lucru în echipă

● Alegeți una dintre țările marcate prin culori pe harta de mai jos (1) și realizați o caracterizare a acesteia completând, pe caiet, spațiile punctate.

Denumire oficială: ...

Suprafață: ...

Populație: ...

Capitala: ...

Monedă: ...

Sistem politic: ...

Limba: ...

Unități de relief: ...

Climă: ...

Hidrografie: ...

Vegetație: ...

Resurse: ...

Agricultură: ...

Industrie: ...

Orașe: ...

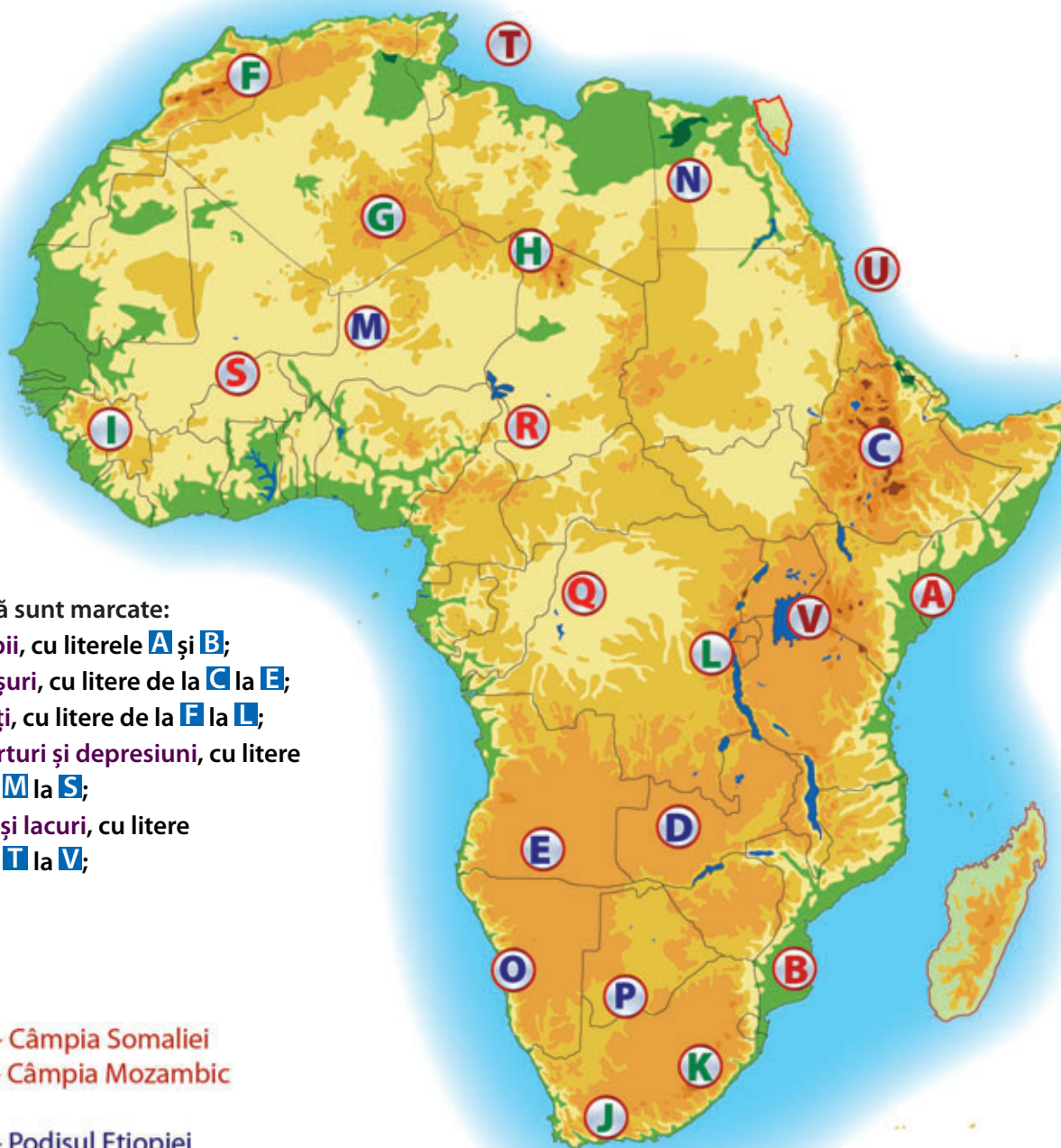
Elemente de identitate: ...

Planșă didactică

Harta fizică a Africii

Pe hartă sunt marcate:

- câmpii, cu literele **A** și **B**;
- podișuri, cu litere de la **C** la **E**;
- munți, cu litere de la **F** la **L**;
- deșerturi și depresiuni, cu litere de la **M** la **S**;
- mări și lacuri, cu litere de la **T** la **V**;

A - Câmpia Somaliei
B - Câmpia Mozambic

C - Podișul Etiopiei
D - Podișul Shaba
E - Podișul Angolei

F - Munții Atlas
G - Munții Ahaggar
H - Munții Tibesti
I - Munții Guineei
J - Munții Capului
K - Munții Scorpiei
L - Munții Africii Centrale

M - Deșertul Sahara
N - Deșertul Libiei
O - Deșertul Namib
P - Deșertul Kalahari
Q - Depresiunea Congo
R - Depresiunea Ciad
S - Depresiunea Niger

T - Marea Mediterană
U - Marea Roșie
V - Lacul Victoria

Planșă didactică

Harta politică a Africii

Pe hartă sunt marcate:

- țări, cu litere de la **A** și **H**;
- orașe, cu cifre de la **1** la **7**;

- A - Algeria
- B - Egipt
- C - Republica Democrată Congo
- D - Maroc
- E - Somalia
- F - Africa de Sud
- G - Nigeria
- H - Madagascar

- 1 - Cairo
- 2 - Alger
- 3 - Lagos
- 4 - Kinshasa
- 5 - Luanda
- 6 - Johannesburg
- 7 - Dar es-Salaam

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi.

1. Poziția geografică

- Puncte extreme ...
- Țărmuri ...

2. Relieful - caracteristici generale. Riftul african

- Unități montane ...
- Podișuri ...
- Câmpii ...
- Riftul african ...

3. Hidrografia, clima și biogeografia

- Rețeaua hidrografică ...
- Zone climatice ...
- climatul ecuatorial ...
- climatul subecuatorial ...
- climatul tropical-musonic ...
- climatul tropical-arid ...
- climatul tropical-semiarid ...
- climatul mediteranean ...
- climatul munților înalți ...
- Zone biogeografice ...
- pădurea ecuatorială ...
- savana ...
- deșert ...
- zona subtropicală ...

4. Specificul demografic

- Densitatea populației ...
- Etniile ...
- Limbile ...
- Religiiile ...
- Natalitatea și mortalitatea ...

5. Harta politică și marile orașe

- Clasificarea statelor după:
- suprafață ...
- numărul de locuitori ...
- modul de guvernare ...
- configurația teritoriului ...
- Aglomerările urbane ...

6. Problemele Africii în lumea contemporană. Sahara

- Contraste naturale ...
- Contraste demografice ...
- Caracteristici economice ...
- Situația social - politică ...

7. Particularități geografice ale unor state africane

- Egipt ...
- Nigeria ...
- Africa de Sud ...

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I _____ **Punctaj: 3x3p=9 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect: Model de răspuns: 1–c

1. Punctul extrem sudic al Africii este situat pe teritoriul:

a Algeriei **b** Nigeriei **c** Africii de Sud **d** Egiptului

2. Fluviul Nil se varsă în:

a Oceanul Atlantic **b** Oceanul Indian **c** Marea Roșie **d** Marea Mediterană

3. Cel mai extins tip de climă din Africa este climatul:

a tropical-arid **b** mediteranean **c** tropical-musonic **d** ecuatorial

Subiectul al II-lea _____ **Punctaj: 7x3p=21 puncte**

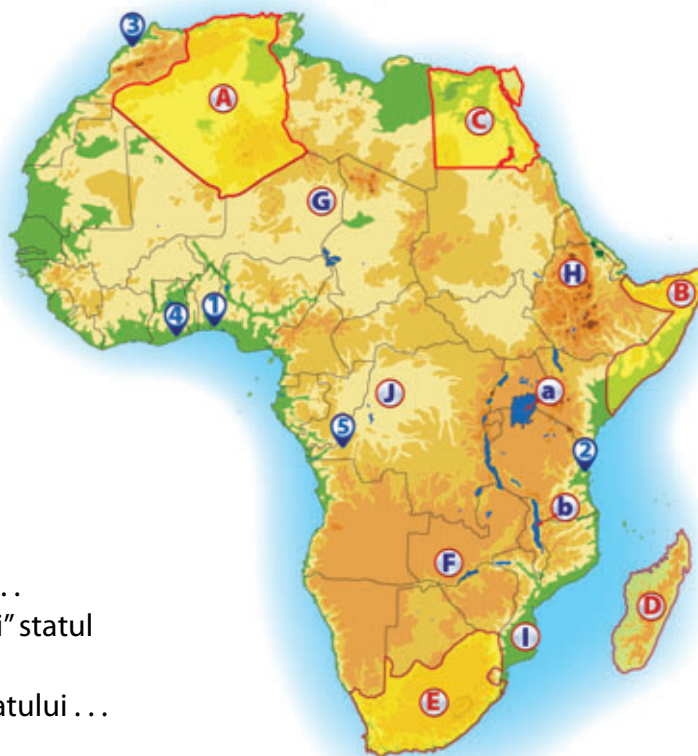
● Scrie pe foaia de test sau pe caiet denumirea următoarelor elemente reprezentate pe hartă: Model de răspuns:

A – Algeria

1. țările marcate, pe hartă, cu literele **A** și **D**;
2. unitățile de relief marcate, pe hartă, cu literele **J** și **F**;
3. lacul marcat, pe hartă, cu litera **a**;
4. orașele marcate, pe hartă, cu cifrele **3** și **4**.

Harta de mai jos se referă la subiectele II, III și IV.

Pe hartă sunt marcate țări, cu litere de la **A** la **E**, unități de relief, cu litere de la **F** la **J**, lacuri, cu literele **a** și **b** și orașe, cu cifre de la **1** la **5**.

Subiectul al III-lea _____ **Punctaj: 5x3p=15 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos: Model de răspuns: 1–2

1. Este capitala Tanzaniei orașul marcat, pe hartă, cu cifra . . .
2. Lacul Malawi este marcat cu litera . . .
3. Un deșert tropical este marcat, pe hartă, cu litera . . .
4. Este situat în Peninsula supranumită „Cornul Africii” statul marcat, pe hartă, cu litera . . .
5. Orașul marcat, pe hartă, cu cifra **5** este capitala statului . . .

Subiectul al IV-lea _____ **Punctaj: 10x3p=30 puncte**

● Alege unul dintre statele marcate, pe hartă, cu litera **C** sau **E** și precizează:

1. o unitate de relief;
2. un tip de climă;
3. un tip de vegetație;
4. o mare sau un ocean la care are ieșire;
5. un râu sau un fluviu;
6. două orașe;
7. două produse agricole;
8. un element de identitate.

Subiectul al V-lea _____ **Punctaj: 15 puncte**

● Explică, utilizând termenii din paranteză, faptul că Africa este singurul continent situat în toate cele patru emisfere (latitudine, Ecuator, Meridianul Greenwich, longitudine, Golful Guineei, simetrie).

* Notă: cuvintele și expresiile se pot folosi și articulat.

Barem: Subiectul I (9 p)+Subiectul II (21 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (30 p)+Subiectul V (15 p)+ 10 p din oficiu=100 puncte

Unitatea III

AMERICA DE NORD ȘI AMERICA DE SUD

Planul unității de învățare

1. Poziția geografică
2. Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin
3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri
4. Diferențieri climatice și biogeografice
5. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)
6. Harta politică și contraste teritoriale între state
7. Forme de aglomerare urbană
8. Diferențieri economice regionale
9. **Studiu de caz:** *Particularități geografice ale unor state americane: Canada, Statele Unite ale Americii, Brazilia, Argentina*

Planșă didactică
Recapitulare
Evaluare

Cuvinte-cheie

*colonizare, megalopolis,
Amazon, cascade*

Competențe specifice

- 2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice;
- 2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice;
- 3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse;
- 4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice.

Încă nu ți-ai făcut bagajul? Nu ți-ai umplut rucsacul cu entuziasm și curiozitate? Trage adânc aer în piept, călătorim inteligent, cu ochii larg deschiși spre Lumea Nouă, așa cum mai este numită America.

1. America – poziția geografică

Observă

1 America - coordonate geografice

Descoperă

- Care sunt punctele extreme ale Americii?
- Care sunt cele mai importante paralele care străbat teritoriul Americii?
- Identifică oceanele la care are ieșire America.
- Descoperă două arhipelaguri.
- Identifică trei peninsule care aparțin Americii.

Află

America este al **doilea continent** al planetei, după Asia, cu o suprafață de peste 42,2 milioane km².

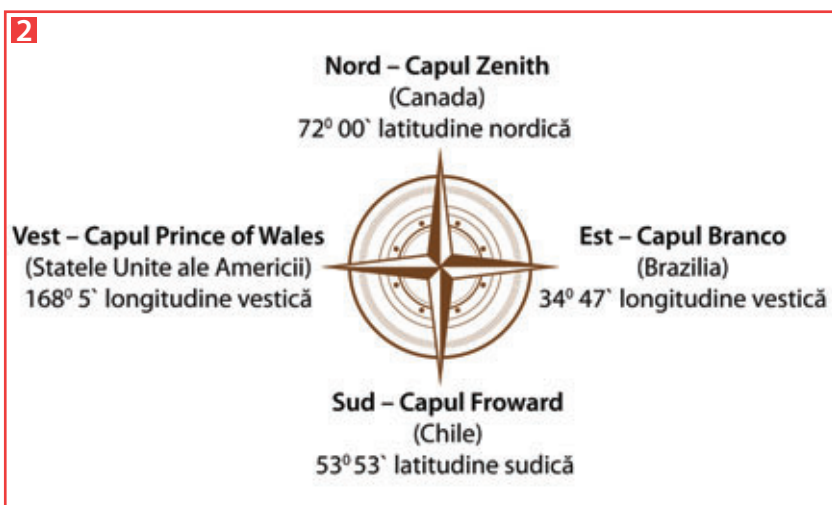
În nord-vest America se învecinează cu **Asia**, de care este despărțită prin Strâmtoarea Bering.

Continutul este străbătut de **Ecuator**, **Tropicul Racului (Tropicul de Nord)**, **Tropicul Capricornului (Tropicul de Sud)** și **Cercul Polar de Nord**, fiind singurul care se desfășoară din regiunea arctică până în cea antarctică. Este situat în întregime în emisfera vestică (1).

Ca o consecință a poziției geografice pe Glob, există o mare diversitate climatică, biogeografică și a locuirii.

A. Punctele extreme ale Americii continentale sunt reprezentate pe figura de mai jos (2):

America, un singur continent?

America este formată din **două mase continentale (America de Nord și America de Sud)** legate între ele printr-un istm dublat de un șir de insule (Antilele Mari și Antilele Mici), care formează **America Centrală (Arcul Antilelor)**. În această zonă a ajuns Cristofor Columb în prima sa călătorie, când a coborât pe uscat, pe insula Guanahani din Bahamas, căruia i-a dat numele de San Salvador. În aceste locuri, Columb a găsit o vegetație luxuriantă, cocotieri, plaje însorite și munți înalți, o populație pașnică și zâmbitoare care nu cunoștea armele. Columb a adus de acolo, în Europa, porumbul, cartoful și tutunul.

Pe de altă parte, trăsăturile colonizării, aspectele lingvistice și culturale ce decurg din acestea împart America în **America Anglo-Saxonă** (Canada și Statele Unite ale Americii) și **America Latină** (Mexic, America Centrală și America de Sud). Limita dintre cele două teritorii este dată de fluviul Rio Grande sau Rio Bravo del Norte. **Denumirea** de America își are originea în numele exploratorului florentin Amerigo Vespucci (1454-1512). Meritul său deosebit este de a fi descris natura și populația descoperite în prima expediție care a ajuns pe continentul propriu-zis, în două lucrări, de mare interes la acea vreme în Europa. În consecință, cartograful Waldseemüller trece în dreptul Americii de Sud această denumire și, 31 de ani mai târziu, geograful și cartograful Mercator o extinde și la America de Nord.

B. Țărmurile Americii sunt mai puțin sinuoase decât cele ale Asiei, dar mai crestate decât cele ale Africii.

● **Țărmul nordic** este mărginit de Oceanul Arctic. În nord-est se desfășoară Arhipelagul Arctic Canadian și Insula Groenlanda (cea mai mare insulă de pe Glob, cu o suprafață de 2.166.086 km², teritoriu danez), iar către nord-vest se întinde Arhipelagul Aleutine, componentă a Cercului de Foc al Pacificului, arhipelag numit și Leagănul Vânturilor.

● **Țărmul estic** este mărginit de Oceanul Atlantic și dominat de peninsulele Labrador, Noua Scoție și Florida, Insula Newfoundland, Arhipelagul Bahamas, golfurile Hudson, Sf. Laurențiu, Fundy, San Jorge.

● **Țărmul vestic**, cu ieșire la Oceanul Pacific, este mai puțin crestă (Pen. California, Golful Californiei, Golful Arica, Insula Vancouver). În larg, Insulele Galápagos, traversate de Ecuator (3), sunt un ținut aparte, cu numeroase endemisme, aflate sub influența Curentului Humboldt.

● **Spre sud**, America se îngustează foarte mult, Strâmtoarea Magellan separând continentul de Arhipelagul Țara de Foc. În cea mai mare insulă a acestui arhipelag, ce poartă același nume, pot fi întâlnite numeroase toponime românești (Punta Sinaia, Lacul Bușteni, Rio Ureche) a căror prezență se leagă de activitatea exploratorului român Julius Popper (1857-1893). Dincolo de aceste insule, Strâmtoarea Drake separă America de cel mai rece continent al planetei, Antarctica.

Activități

● Pe harta alăturată (4) sunt redată cu litere de la **A** la **D** punctele extreme ale Americii, cu cifre de la **1** la **4** cele mai importante paralele care străbat continentul, cu cifre de **5** la **9** peninsule și cu litere de la **a** la **h** insule.

1. Precizează:

a. numele punctelor extreme, marcate, pe hartă, cu litere de la **A** la **D**;

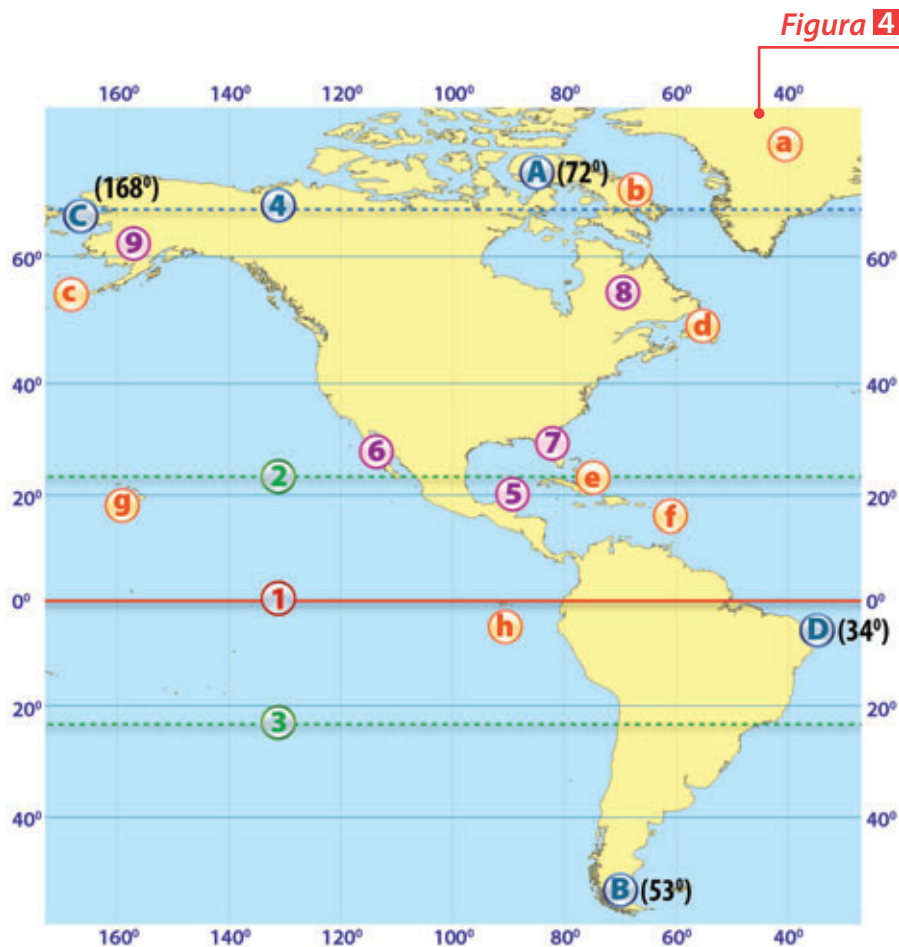
b. numele paralelelor marcate cu cifre de la **1** la **4**;

c. peninsulele marcate cu cifre de la **5** la **9**;

d. insulele marcate cu litere de la **a** la **h**.

2. Calculează pe câte grade de latitudine și longitudine se desfășoară America.

3. Explică faptul că America se caracterizează printr-o mare varietate biogeografică.

2. Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin

Observă

1 Unitățile de relief din America

Descoperă

Identifică pe hartă (1):

- trei unități montane;
- trei podișuri;
- trei unități de câmpie;
- un deșert;
- două vârfuri montane cu altitudini de peste 4.000 m;
- trei vulcani.

Abrevieri:

M-ții – Munții, **Pod.** – Podișul,
C. – Câmpia, **D.** – Deșertul,
Vf. – Vârful, **Vulc.** – Vulcanul

Află

Aspectul actual al reliefului Americii este consecința evoluției îndelungate a scoarței terestre sub influența agenților/factorilor interni (vulcanism, mișcări tectonice) și externi (temperatura, vânturile, precipitațiile, apa, flora, fauna, omul).

Relieful Americii (1) este **variat și complex**, dezvoltat în jurul unor regiuni vechi (Scutul Canadian, Podișul Braziliei, Podișul Guyanelor). Formele și unitățile de relief au o desfășurare generală vest-est (din punctul de vedere al altitudinii).

A. Munții. ● În vestul Americii se desfășoară sistemul muntos format din Cordiliera Nord - Americană (M-ții Alaska, M-ții Coastei, M-ții Stâncoși etc.) și Cordiliera Andină (Munții Anzi), în America de Sud.

● În estul Americii de Nord, Munții Appalachii, vechi, erodați, se desfășoară paralel cu țărmul atlantic și depășesc cu puțin 2.000 m (Mt. Mitchell–2.037 m).

B. Podișurile și câmpiile. ● În centrul Americii de Nord, între cele două sectoare muntoase se întind zone joase, de podișuri și câmpii, cu vârste, geneză și structuri diferite: Scutul Canadian, Podișul Preriilor și Câmpia Mississippi, formată prin acumulare.

● În America de Sud sunt două podișuri înalte, Podișul Guyanelor și Podișul Braziliei.

Podișul Guyanelor, intens erodat, cu vârfuri rotunjite și văi adânci, cuprinde numeroase cascade (printre care cea mai înaltă cascadă din lume, Angel–979 m) și atinge altitudinea maximă în Vf. Neblina de 2.995 m. Podișul Braziliei, la sud de fluviul Amazon, este alcătuit dintr-o succesiune de platouri (Mato Grosso, Minas Gerais) și lanțuri muntoase numite serra, care, și ele, se apropie de 3.000 m altitudine.

● Aceste podișuri vechi alternează cu sectoare joase, de câmpie: Câmpia Orinoco, Câmpia Amazonului, Câmpia La Plata.

● În sudul Americii de Sud, la poalele Anzilor s-a format Podișul Patagoniei.

Dintre tipurile de relief, reprezentative pentru America sunt:

- **relieful glaciar**, prezent pe Scutul Canadian, asemănător celui de pe Scutul Baltic și Platforma Rusă, din Europa, consecință a acțiunii de eroziune, transport și depunere exercitată de calota glaciară cuaternară, în urmă cu aproximativ 2 milioane de ani;

- **relieful litoral** cu estuare (în est: Sf. Laurențiu, Amazon, La Plata), lagune (Maracaibo – Venezuela, cea mai lungă și mai tipică lagună din lume, denumită la descoperirea sa, în 1499, Mica Veneție, datorită locuințelor lacustre ale indienilor), delte (Mississippi), fiorduri (de-a lungul țărmului chilian);

- **relieful vulcanic** cu conuri, cratere, platouri dezvoltate în vestul Americii și aparținând Cercului de Foc al Pacificului (Parcul Național Yellowstone, Paricutin – vulcanul cu cea mai rapidă evoluție, apărut la 20 februarie 1943 într-un lan de porumb, astăzi cu o înălțime de peste 2.700 m);

- **relieful carstic** (Mammoth Cave System) – cea mai lungă peșteră de pe Glob.

Sistemul cordiliero-andin

Un sistem muntos înalt, format prin încrețire, presărat cu vulcani (2) și alcătuit din lanțuri montane paralele. Acest sistem este format din Cordiliera Nord - Americană, cu altitudinea maximă în Vf. McKinley (6.193 m) și Cordiliera Andină (Munții Anzi), cu altitudinea maximă în Vf. Aconcagua (6.960 m).

Activități

● Pe harta alăturată (3) este marcată cu litera **A** o unitate de relief montană, cu litere de la **B** la **D** sunt marcate unități de podiș, cu litere de la **E** la **G** sunt marcate unități de câmpie, iar cu literele **H** și **I** sunt marcați vulcani activi.

1. Identifică fiecare unitate de relief marcată pe hartă.

Model de răspuns: A – Munții Anzi.

2. Scrie pe caiet informația care completează spațiile punctate din enunțurile de mai jos:

a. Cea mai mare altitudine din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **A** se întâlnește în Vârful...

b. Unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **E** este străbătută de fluviul...

a. În vestul unității de relief marcată, pe hartă, cu litera **A** s-a format deșertul...

3. Explică, pe scurt:

a. de ce relieful Americii se caracterizează printr-o mare varietate;

b. prezența numărului mare de vulcani din vestul Americii;

c. ce sunt fiordurile și precizează o regiune geografică în care acestea sunt specifice.

3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri

Observă

1 America - hidrografie

Abrevieri:

L – Lacul, M. – Marea, G. – Golful

Descoperă

Identifică pe hartă (1):

- un fluviu care se varsă în Marea Beaufort;
- un fluviu care se varsă în Marea Bering;
- două fluvii care se varsă în Golful Mexic;
- două fluvii care se varsă în Oceanul Atlantic;
- doi afluenți de stânga ai Amazonului;
- un afluent al fluviului Mississippi;
- trei lacuri.

Află

A. America are mari **sisteme hidrografice** (Mississippi, Amazon, Orinoco) care sunt influențate de extinderea în latitudine și longitudine a continentului, de climă, relief, om.

Aceste ape curgătoare:

- au numeroase cascade (Angel, Niagara, cascadele de pe Iguazú);
- creează canioane (Marele Canion pe fluviul Colorado, cel mai impresionant din lume);
- unele se varsă prin delte (Mississippi), altele prin estuare (Sf. Laurentiu, Amazon, Parana-Paraguay-Uruguay);
- au un mare potențial hidroenergetic (Columbia cu sistem complex de hidrocentrale, Parana cu Complexul Itaipu);
- reprezintă importante artere de transport fluvial.

B. În America se află atât **lacuri** naturale, cât și lacuri antropice.

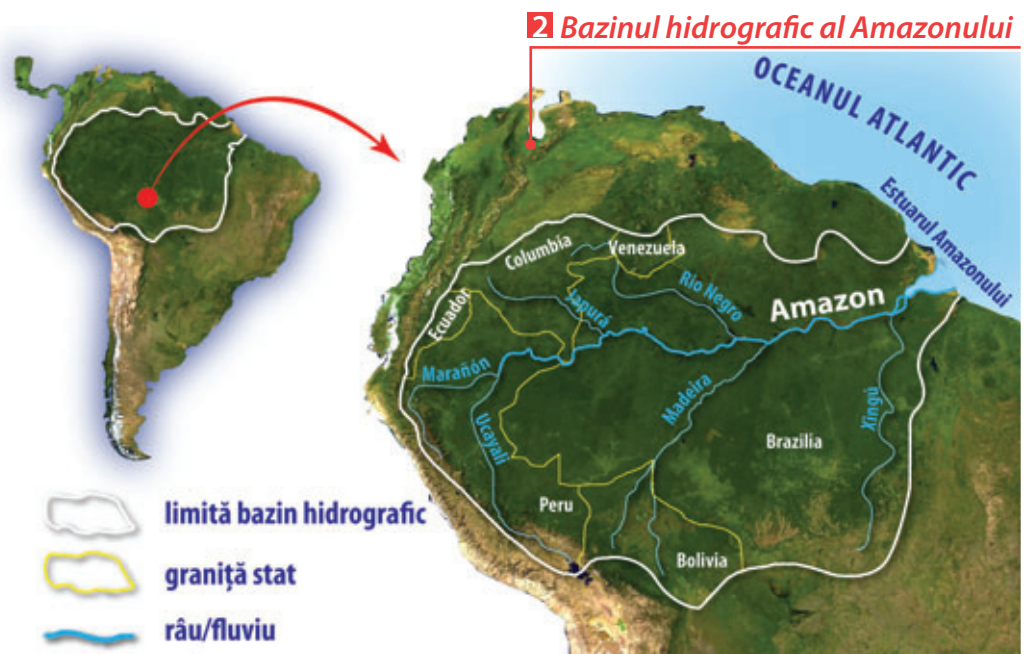
Dintre lacurile **naturale**, majoritatea sunt glaciare (**Lacul Sclavilor**, **Lacul Urșilor**, **Winnipeg**) și vulcanice (**Crater Lake**, din Munții Cascadelor). Aceștia li se adaugă cel mai întins complex lacustru cu apă dulce de pe Glob, de origine tectono-glaciară (**Marile Lacuri** – 244.106 km²), care formează cel mai mare sistem de navigație continentală. În America de Sud, se află **Titicaca**, lacul navigabil situat la cea mai mare altitudine (3.812 m) și cea mai mare lagună de pe Glob, **Maracaibo**.

Amazon

Este fluviul cu cel mai mare debit de pe Glob și cu cel mai mare bazin hidrografic din lume, desfășurându-se pe teritoriul a șase țări ale Americii de Sud: Brazilia, Peru, Bolivia, Columbia, Ecuador și Venezuela (2).

Fluviul curge de la vest la est, în lungul Ecuatorului, străbate o câmpie vastă (Câmpia Amazonului) și se varsă în Oceanul Atlantic printr-un estuar de aproximativ 300 km lățime. Panta foarte scăzută determină formarea meandrelor și o lățime foarte mare a albiei minore (până la 150 km, înainte de vărsare).

Marile Lacuri

Este cel mai mare sistem de apă dulce de pe Terra, cu o suprafață totală de aproximativ 244.106 km², fiind format din cinci lacuri: **Lacul Superior, Lacul Michigan, Lacul Huron, Erie, Ontario** (3). După volumul de apă, se situează pe locul al doilea după lacul Baikal. Între lacurile Ontario și Erie se găsește una dintre cele mai cunoscute cascade din lume: Cascada Niagara (4). Marile Lacuri comunică cu Oceanul Atlantic prin intermediul fluviului Sfântul Laurențiu.

Activități

1. Referitor la Fluviul Amazon, precizează:

- țările în care se desfășoară bazinul hidrografic;
- țara în care bazinul hidrografic are cea mai mare extindere;
- oceanul în care se varsă și forma gurii de vărsare;
- denumirea câmpiei pe care o traversează;
- o cauză care determină formarea meandrelor.

2. Folosind harta în care este reprezentat sistemul hidrografic al Marilor Lacuri, precizează:

- cele cinci lacuri care formează complexul lacustru;
- tipul genetic de lac;
- numele fluviului prin intermediul căruia comunică cu Oceanul Atlantic;
- numele lacurilor între care s-a format cascada Niagara, numită și „Tunetul Apelor”;
- numele statelor care împart această cascadă.

Observă

- Climat subpolar
- Climat temperat-continental rece
- Climatul munților înalți
- Climat temperat-oceanic
- Climat mediteranean
- Climat arid și semiarid

Descoperă

Analizează harta tipurilor de climă din America (1) și descoperă:

- două zone climatice din Statele Unite ale Americii;
- un tip de climă din Câmpia Amazonului;
- zona climatică specifică Arhipelagului Arctic.

Află

Principalii **factori** care influențează **clima, vegetația, fauna și solurile** Americii sunt **marea extindere** în latitudine, **relieful** prin dispunere și altitudine, **curenții marini** calzi și reci, **larga deschidere** spre nord.

A. Extinderea mare pe latitudine face ca în America să fie prezente toate zonele climatice (caldă, temperată și rece) și majoritatea tipurilor de climă (1). La nivelul continentului există amplitudini foarte mari de temperatură (temperaturi foarte mici în climatul subpolar și ridicate în climatul ecuatorial) și diferențe de precipitații (între climatul arid, cu lipsa precipitațiilor, și climatul ecuatorial, cu precipitații bogate).

O consecință a dispunerii regiunilor înalte în vestul și în estul Americii de Nord, care creează un culoar jos în partea centrală, ce favorizează pătrunderea maselor de aer polar către zona tropicală a Golfului Mexic, este formarea tornadelor, a uraganelor și a ciclonilor tropicali. Aceste fenomene violente, prin intensitatea lor, provoacă mari pierderi materiale și umane.

B. Consecință a caracteristicilor climatice și a întinderii mari în latitudine, din zona arctică până în cea antarctică, în America se găsesc toate zonele **biogeografice** ale Globului (2).

- **Zona pădurilor ecuatoriale (selva)**, specifică în Câmpia Amazonului, are un climat ecuatorial, cald și umed, care favorizează dezvoltarea unei vegetații luxuriante, ce adăpostește o faună bogată (puma, leneș, tapir, papagali, tucan, capybara, anaconda). Solurile lateritice sunt sărace în humus.

- **Zona de savană**, specifică Podișului Guyanelor, Podișului Braziliei, Câmpiei Orinoco, are un climat subecuatorial. Vegetația de savană (ierburi înalte), numită llanos la nord și cámosos la sud de Ecuador, adăpostește caimani, tapiri. Solurile specifice sunt cele roșii de savană, cu fertilitate scăzută.

- **Zona subtropicală** este caracteristică pe țărm, acolo unde se resimte influența oceanului. Apar două zone de vegetație: mediteraneană și zona pădurilor subtropicale umede.

1 America - tipuri de climă

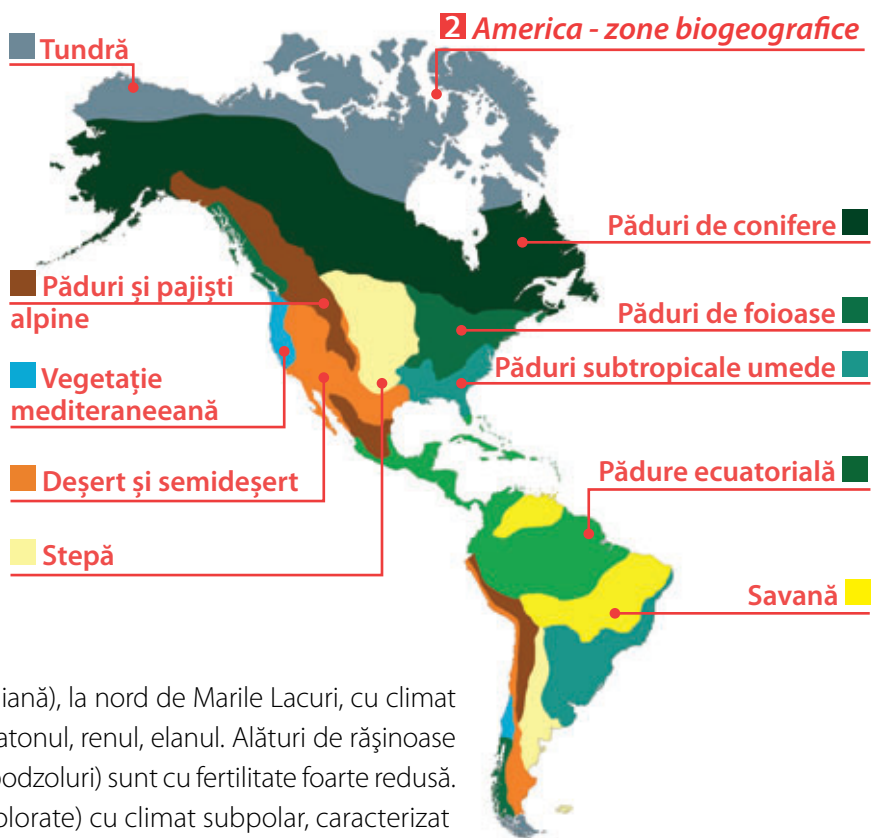
● **Zona deșerturilor tropicale** din Podișul Mexic, Deșertul Atacama, litoralul pacific al Americii de Sud, are un climat cu precipitații foarte reduse, o vegetație sărăcăcioasă de cactuși, iar fauna este reprezentată prin crotal, puma, coiot.

● **Zona pădurilor de foioase** din estul Americii de Nord corespunde climatului temperat-continental umed, unde se dezvoltă magnoliile și arborele-lalea.

● **Zona de stepă** cu climat temperat-continental (prerie în America de Nord, pampas în America de Sud) este alcătuită din pajiști cu ierburi rezistente la secetă. Aici trăiesc bizonul, câinele de prerie, șarpele cu clopoței. Solurile (cernoziomuri), foarte fertile, sunt favorabile agriculturii.

● **Zona pădurilor de conifere** (taigaua canadiană), la nord de Marile Lacuri, cu climat temperat-continental rece, adăpostește castorul, ratonul, renul, elanul. Alături de rășinoase (brazi, molizi, pini), apare și mesteacănul. Solurile (podzoluri) sunt cu fertilitate foarte redusă.

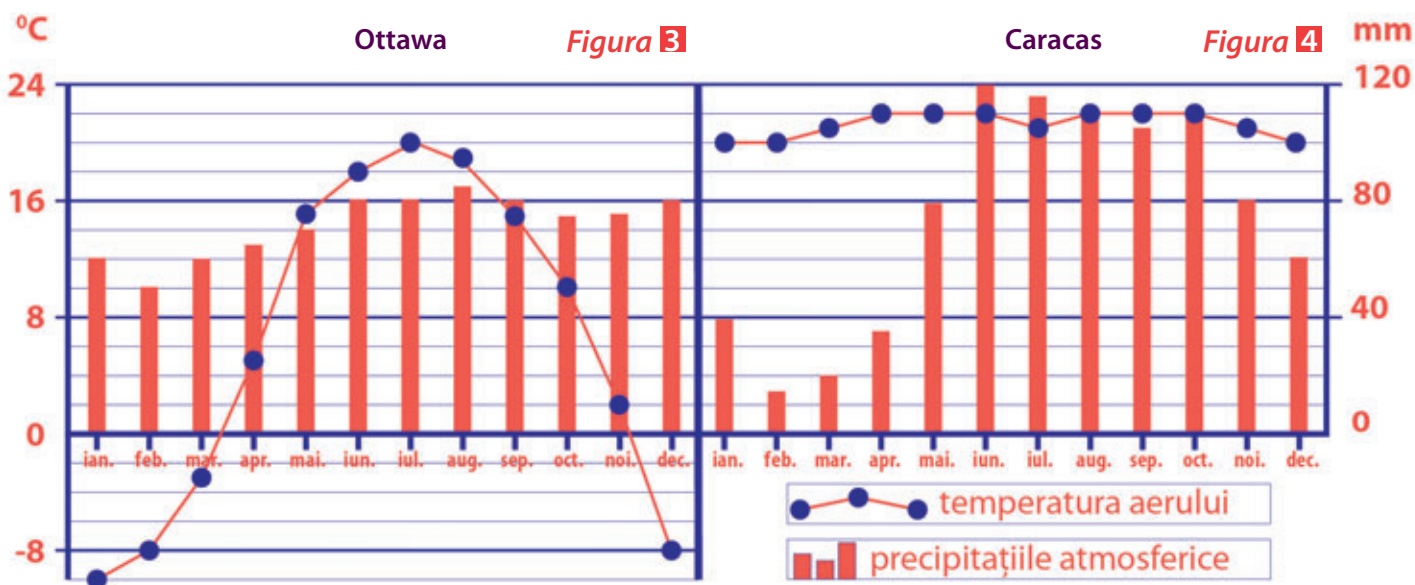
● **Zona de tundră** (mușchi, licheni, flori viu colorate) cu climat subpolar, caracterizat de verile scurte și răcoroase și iernile lungi și geroase, apare, mai ales, în nordul continentului (Peninsula Alaska, nordul Canadei).

Activități

1. Diagramele climatice de mai jos (3, 4) sunt reprezentative pentru orașul Ottawa, capitala Canadei și, respectiv, Caracas, capitala Venezuelei. Pentru fiecare climogramă, precizează:

- luna în care se înregistrează cea mai ridicată temperatură medie lunară și valoarea acesteia.
- luna în care se înregistrează cea mai scăzută temperatură medie lunară și valoarea acesteia.
- amplitudinea termică anuală.
- luna cu valorile cele mai ridicate ale precipitațiilor.
- o cauză care explică diferențele climatice dintre cele două localități.

5. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)

Observă

1 America – limbi oficiale

Descoperă

Analizează harta în care sunt redată limbile oficiale din statele Americii (1) și descoperă:

- limba oficială din Mexic, Brazilia, Guyana Franceză, Haiti;
- un stat în care limba oficială este neerlandeza;
- două state din America de Sud, care au mai multe limbi oficiale;
- un stat din America Centrală, care are ca limbă oficială spaniola.

Află

Populația Americii este un **amestec** de rase și popoare, civilizații, caracteristici etnice, lingvistice și confesionale, unic pe Glob.

A. Popularea și evoluția. Popularea Americii s-a făcut de către triburi de vânători și pescari nomazi, de rasă mongoloidă, care au traversat Strâmtoarea Bering acoperită de gheață, în căutare de hrană și adăpost. Evoluția în timp a populației continentului american a cunoscut mai multe perioade:

a. Perioada precolumbiană, în care s-a dezvoltat fără contact cu restul omenirii. Erau populații foarte pestrițe, grupate în **triburi** (peste 1.700) și cu **civilizații avansate**, dar fragile (aztecii în Podișul Mexic, mayașii în Peninsula Yucatan, incașii în Munții Anzi).

b. Perioada descoperirii Americii de către Cristofor Columb (1492), care va deschide drumul colonizării deși, de necontestat astăzi, primii europeni care au ajuns în America au fost vikingii norvegieni.

c. Perioada colonizării, cu implicații sociale majore:

- distrugerea popoarelor și a culturilor băștinașe;
- aducerea sclavilor din Africa, pe plantațiile de bumbac din sud-estul S.U.A. (1619 – primul lot de sclavi);
- emigrarea europenilor și a asiaticilor pentru muncă.

B. Populația actuală, de peste 1 miliard de locuitori, este alcătuită din:

- băștinași (amerindieni, „piei roșii” – Podișul Preriilor, Munții Stâncosi, eschimoși/inuiți);
- urmașii vechilor colonizatori francezi, englezi, spanioli, portughezi;
- urmașii imigranților europeni sau asiatici;
- urmașii sclavilor, afro-americanii de astăzi;
- metiși (proveniți din amestecul de rase), mai numeroși în America Latină, unde lipsa barierelor sociale a condus la un amestec mai puternic.

C. Repartiția teritorială a populației este inegală.

Cele mai populate regiuni (4.000 loc/km²) sunt: litoralul atlantic al Statelor Unite ale Americii și al Braziliei, zona Marilor Lacuri, California și centrul Podișului Mexic. **Densități reduse**, sub 1 loc./km², se înregistrează în pădurea amazoniană, regiunile arctice și deșertice, Patagonia și în munții înalți.

D. Limbile vorbite cel mai frecvent sunt **engleza americană, franceza, spaniola** (1). **Portugheza** este limba oficială vorbită în Brazilia. Spre deosebire de America Anglo-Saxonă, în America Latină a rezistat un număr mai mare de **limbi amerindiene**, unele cu un număr destul de mare de vorbitori, consecință a politicii duse de coloniștii spanioli și portughezi. Numeroase **cuvinte amerindiene** au intrat, prin intermediul limbilor de circulație, în vocabularul internațional: ananas, batată (cartof dulce), cacao, canoe (notat de Columb în jurnalul său, în 1492), tomată, uragan etc.

E. Structura confesională

În America sunt prezente marile credințe existente pe Glob: creștinismul, islamul, iudaismul, hinduismul, budismul, animismul (practicat de populațiile băștinașe, constând în personificarea obiectelor sau a fenomenelor naturii). Acest amestec este consecința colonizării și a migrației masive, la început din Europa (astăzi 71% creștini: protestanți și catolici), apoi din Asia (2% evrei, 1% islamici, 0,7% budiști, 0,7% hinduși).

Libertatea câpătată în urma Războiului American de Independență (1775) și a Războiului Civil (1861) a încurajat și răspândit democrația, libertatea de gândire, de conștiință și de religie.

Activități

1. Scrie, pe caiet, răspunsul corect care completează spațiile de mai jos:

- Popularea Americii de către triburile mongoloide s-a făcut peste strâmtoarea. . .
- În S.U.A., în afară de engleză, alte limbi recunoscute ca limbi oficiale sunt. . . și. . .
- În Brazilia se vorbește limba. . .
- Limba oficială recunoscută în Argentina este. . .
- Afro-americanii sunt urmașii. . .
- Animismul este practicat de populații băștinașe din. . .
- Populația băștinașă din Podișul Preriilor și Munții Stâncosi a fost denumită. . .

2. În coloana **A** sunt enumerate civilizații precolumbiene avansate, în coloana **B** unități de relief și peninsule. Asociază noțiunile din coloana **A** cu cele din coloana **B** și scrie, pe caiet, răspunsurile. **Model de răspuns: 1–b**

A

1. azteci
2. mayași
3. incași

B

- a. Munții Anzi
- b. Podișul Mexic
- d. Peninsula Yucatan

3. Explică valorile scăzute ale densității populației din Podișul Canadian și Câmpia Amazonului.

6. Harta politică și contraste teritoriale între state

Observă

1 America – regiuni și țări

Descoperă

Identifică pe harta alăturată (1):

- statul care ocupă partea centrală a Americii de Nord;
- un stat fără ieșire la ocean din America de Sud;
- trei state insulare;
- cel mai mare stat, ca suprafață, al Americii de Sud;
- un teritoriu dependent;
- un stat care are ieșire la Oceanul Arctic.

Află

În prezent, în America sunt **35 de state independente**: (3 state în America de Nord, 20 de state în America Centrală și 12 state în America de Sud).

Statele Americii se clasifică după mai multe criterii:

● **După suprafață**, cele mai mari sunt Canada (locul doi pe Glob), S.U.A., Brazilia, iar cele mai mici sunt insule din Arhipelagul Antilelor.

Cele trei state nord-americane ocupă o suprafață de două ori și jumătate cât suprafața Europei (doar Canada deține peste 9,9 milioane km²). Brazilia, și ea, depășește 8,5 milioane km², în timp ce Argentina, Mexic, Peru, Columbia și Bolivia sunt state cu suprafețe cuprinse între 1 și 2,8 milioane km².

● În funcție de **numărul de locuitori**, cele mai populate state sunt S.U.A., Brazilia, Mexic, iar cel mai puțin populate sunt statele Saint Kitts și Nevis, Dominica, Antigua și Barbuda.

● După **modul de guvernare**, în America sunt republici prezidențiale (de ex: Argentina, Brazilia, S.U.A.), monarhii constituționale în cadrul Commonwealth-ului (de ex: Canada, Bahamas, Jamaica) și o republică socialistă monopartidă (Cuba).

O situație aparte o au teritoriile dependente și cu statut special, care sunt foste colonii ale marilor puteri europene (Marea Britanie, Franța, Țările de Jos): Insulele Bermude, Insulele Falkland, Saint Martin, Antilele Olandeze.

● După **configurația teritoriului**, statele americane pot fi încadrate în următoarele categorii: continentale cu ieșire la mare (de ex: Canada), continentale fără ieșire la mare (ex: Bolivia, Paraguay), istmice (de ex: Nicaragua, Honduras) și insulare (de exemplu: Cuba, Haiti).

● După **modul de colonizare**, sunt state anglo-saxone (de ex: Canada, S.U.A.) și state latino-americane (de exemplu: Mexic, Brazilia).

Activități

● Pe harta alăturată (2) sunt marcate state, cu litere de la **A** la **K**. Analizează harta și rezolvă următoarele sarcini de lucru:

Figura 2

1. Precizează numele statelor marcate cu litere de la **A** la **K**.

2. Scrie, pe caiet, răspunsul corect care completează propozițiile de mai jos:

Model de răspuns: a. – A.

a. Cel mai mare stat ca suprafață din America este marcat, pe hartă, cu litera...

b. Peninsula Alaska aparține statului marcat, pe hartă, cu litera...

c. Cel mai mare stat ca suprafață din America de Sud este marcat, pe hartă, cu litera...

d. Un teritoriu dependent al Franței este marcat, pe hartă, cu litera...

e. Cea mai mare parte a bazinului hidrografic al Amazonului se desfășoară pe teritoriul statului marcat, pe hartă, cu litera...

f. Sunt situate în Arhipelagul Antile statele marcate, pe hartă, cu literele... și...

g. După forma de guvernare, statul marcat, pe hartă, cu litera **D** este...

h. Cel mai populat stat din America este marcat, pe hartă, cu litera...

i. După configurația teritoriului statul marcat, pe hartă, cu litera **F** este un stat...

j. Statul marcat pe hartă cu litera **B** are deschidere în partea de est la Oceanul...

3. După poziția geografică, statele Americii de Sud pot fi împărțite în state andine și state atlantice. Folosind Harta fizică a Americii de Sud de la pagina 60 și Harta politică a Americii de Sud de la pagina 68, precizează:

a. numele statelor andine;

b. numele statelor atlantice.

4. Informează-te pe internet în legătură cu următoarele afirmații și răspunde, pe caiet, cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) la următoarele enunțuri: *Model de răspuns: a – F*

a. Lama și alpaca sunt animale care trăiesc pe teritoriul Mexicului;

b. Frunza de arțar este simbolul național al Argentinei;

c. Cel mai mare stat, ca suprafață, din America este Brazilia;

d. Alaska și Insulele Hawaii intră în componența S.U.A.;

e. Canada este o monarhie constituțională.

7. Forme de aglomerare urbană

Observă

1 Aglomerări urbane americane

Descoperă

Identifică pe harta alăturată (1):

- orașul-capitală al Statelor Unite ale Americii;
- orașul situat în Peninsula Florida;
- două orașe din Brazilia;
- un oraș de pe coasta de vest a Statelor Unite ale Americii;
- capitala Mexicului.

2 Ciudad de Mexico sau Mexico City

Află

A. America este continentul marilor **aglomerări urbane**. În afară de **orașul propriu-zis**, în perioada modernă și contemporană s-au dezvoltat așezări din ce în ce mai mari și mai complexe. Cele de peste 1 milion de locuitori au primit denumirea de **metropole**. În jurul acestora s-au dezvoltat **zone** sau arii **metropolitane**, asupra cărora orașul principal exercită o puternică influență. Extinderea lor a condus la crearea unor uriașe forme urbane în teritoriu, numite **megalopolisuri**.

Acestea sunt localizate în zonele litorale, zone bogate în resurse naturale sau în preajma unor orașe-capitală.

În America sunt unele dintre cele mai mari și mai vechi megalopolisuri de pe Glob:

- **Boswash**, cel mai vechi, situat pe litoralul atlantic al S.U.A., cu o populație de peste 55 milioane de locuitori, cuprinde 6 metropole, între care New York, Philadelphia, Baltimore;
- **Megalopolisul Marilor Lacuri** sau Chipitts, care se desfășoară pe teritoriul a două state, Canada și S.U.A., cuprinde orașe precum Chicago, Detroit, Cleveland, Montreal;
- **Megalopolisul californian** sau SanSan: San Francisco-Los Angeles-San Diego, de pe litoralul pacific al S.U.A.;
- **Megalopolisul brazilian** format din patru aglomerări urbane (Sao Paulo, Santos, Rio de Janeiro și Belo Horizonte) care, prin extindere, și-au unit periferiile;
- **Megalopolisul argentinian**, Buenos Aires-La Plata;

Cele mai mari aglomerări urbane, Mexico City (2), New York City, Sao Paulo, Los Angeles, Buenos Aires, depășesc 13 milioane de locuitori fiecare.

Astfel de centre uriașe ridică probleme legate de aprovizionare, salubritate, poluare și de asigurarea unui transport eficace.

B. În ceea ce privește **densitatea populației** (2018), cele mai ridicate valori se întâlnesc în Barbados (660 loc/km²), El Salvador (342 loc/km²), iar cele mai reduse se înregistrează în Surinam, Canada, Guyana (2–3 loc/km²).

Activități

1. Asociază numele orașelor-capitală din coloana **A** cu numele statelor din coloana **B** și scrie, pe caiet, răspunsul corect, după modelul: **1 – b**:

A

1. Buenos Aires
2. Bogotá
3. La Paz
4. Brasilia
5. Montevideo
6. Lima

B

- a. Peru
- b. Argentina
- c. Brazilia
- d. Uruguay
- e. Columbia
- f. Bolivia

2. Caută în reviste, cărți sau pe internet informațiile prezentate la fiecare imagine de mai jos (**a**, **b**, **c**, **d**, **e**) și scrie, pe caiet, numele orașelor la care se referă.

3. Precizează, acolo unde este cazul, din ce megalopolis fac parte.

a. Căpățânila de zahăr domină orașul ...

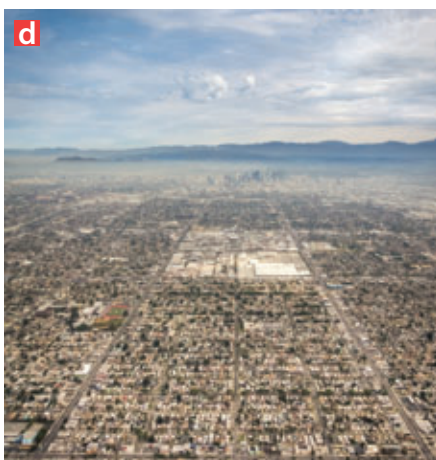
b. Statuia Libertății este în orașul ...

c. Golden Gate este în orașul ...

d. Uriașă aglomerare urbană, la peste 2.200 m altitudine, construită pe locul vechii capitale aztece Tenochtitlan ...

e. Renumit pentru industria cinematografică, este unul dintre cele mai cunoscute orașe de pe Glob ...

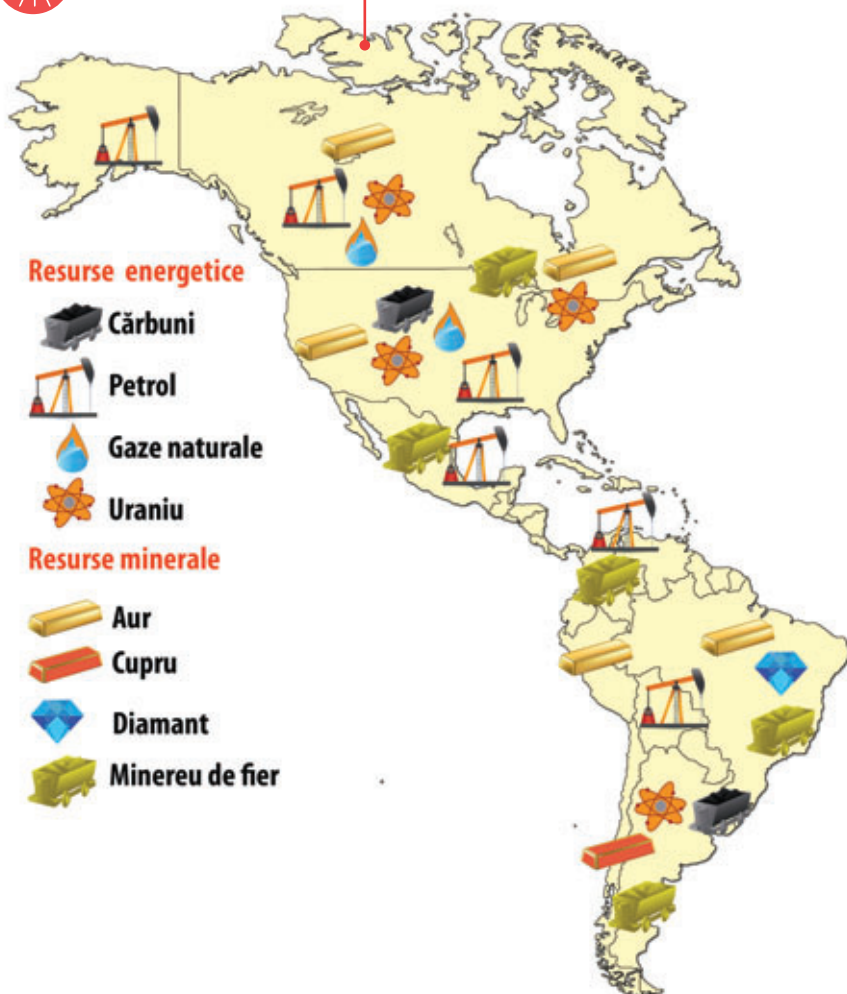

8. Diferențieri economice regionale

Observă

1 America - resurse naturale

Descoperă

Identifică pe harta alăturată (1):

- resursa naturală dominantă din zona Golfului Mexic;
- două țări care dețin resurse naturale de cărbuni;
- o țară care are resurse de diamante.

Află

A. America este un continent cu **resurse naturale** solice și subsolice bogate, variate, majoritatea ușor de exploatat, dar inegal răspândite.

Aceste aspecte se regăsesc într-o **economie diversificată**, dar cu **mari contraste** între America Anglo-Saxonă (cu industrie extractivă și prelucrătoare moderne, o agricultură mecanizată, diversificată și cu randament ridicat) și America Latină (unde majoritatea materiilor prime exploatate sunt exportate, iar agricultura de subsistență, rudimentară, coexistă cu agricultura de piață, specializată, mecanizată, organizată științific și direcționată către export).

B. Resurse de subsol

- Resursele naturale de **petrol** și **gaze naturale** sunt concentrate în zona Golfului Mexic, Alaska, Laguna Maracaibo.
- **Cărbunii** sunt exploatați în special în S.U.A. (al doilea producător, cu 1/5 din producția mondială) și Canada, care deține 1/4 din producția mondială.
- **Minerurile de fier** din regiunea Marilor Lacuri și sud-estul Braziliei au favorizat dezvoltarea unei puternice industrii siderurgice (oțel și fontă) și constructoare de mașini.
- **Mineruri neferoase** se exploatează din nord-estul Americii de Sud, în Arhipelagul Antilelor (bauxită), Chile (cupru) (2).
- **Metale radioactive** (uraniu) se exploatează în Canada, care oferă 1/3 din producția mondială, fiind folosite cu precădere în atomocentrale (Canada, S.U.A.).
- **Pietre prețioase** și semiprețioase sunt exploatate în Brazilia (diamante), Columbia (smaralde).

2 Mina de cupru Chuquicamata - Chile

C. Resurse de suprafață

● Întinse suprafețe de **pădure** ecuatorială (Amazonia), de foioase și de conifere (America de Nord). Aceasta din urmă se desfășoară de la Atlantic până la Pacific și cuprinde pădurile montane (dintre care se remarcă cele de sequoia) și taigaua canadiană.

● **Pășunile și fânețele** naturale, preria (America de Nord) și pampasul (America de Sud), ca și cele din zonele muntoase sau de podiș, au favorizat creșterea animalelor.

● **Soluri** fertile (cernoziomurile, din zona temperată) sau cele cu fertilitate medie acoperă suprafețe întinse în platourile și câmpiile nord-americane și în estul Americii de Sud.

America este o mare cultivatoare de plante tradiționale, care s-au răspândit în întreaga lume (cartof, fasole, porumb, arbore de cacao, arbore de cauciuc, tutun, tomate, ananas, manioc, caju, floarea-soarelui) dar și de plante introduse de colonizatori (grâu, trestie-de-zahăr, sfeclă-de-zahăr, bananier).

● Potențialul hidroenergetic al **apelor** este intens valorificat mai ales pe fluviile Columbia și Paraná (hidrocentrala Itaipu) (3).

În perioada contemporană, o caracteristică a utilizării resurselor naturale la nivelul continentului american, ca și în cazul celui asiatic, o reprezintă trecerea de la resursele energetice epuizabile la cele nepuizabile, precum energia mareelor, geotermală, eoliană, solară.

În concluzie, în America se remarcă două mari puteri economice, S.U.A. și Canada, cărora li se adaugă Brazilia (cea mai dezvoltată țară din zona caldă), Mexic, Argentina (una dintre cele mai mari țări producătoare și exportatoare de carne, grâu, vinuri).

Studiu de caz: Bolivia

Dezavantajată de lipsa ieșirii la mare și de populația săracă predominantă (60% trăind sub limita sărăciei), de concentrarea tradițională a locuitorilor în zonele înalte (2/3 din populație la altitudini cuprinse între 2.500 m și 4.000 m), Bolivia este unul dintre cele mai sărace state latino-americane. Cu toate acestea, un element de viitor în economia țării este dat de uriașele zăcăminte de litiu din zona Salar de Uyuni (peste 40% din rezervele mondiale). Acest metal ușor este ideal pentru fabricarea avioanelor, cadrelor de bicicletă și a trenurilor de mare viteză, a bateriilor pentru aparate de mici dimensiuni (ceasuri de mână, calculatoare de buzunar), aparatelor de aer condiționat, dar și a mașinilor viitorului.

În încercarea de a înlătura aceste bariere în dezvoltarea sa economică, Bolivia a închiriat zone libere în porturi din Argentina, Brazilia, Chile sau Peru pentru facilitarea comerțului și a încheiat un acord de liber schimb cu Mexicul.

Activități

1. Caută în manual, reviste, cărți sau pe internet informațiile necesare pentru a completa propozițiile de mai jos. Scrie pe caiet răspunsul corect la fiecare afirmație:

- Metalul prețios care a dat numele Argentinei este. . .
- Căutate de conquistadori, au dus la distrugerea civilizației aztece zăcămintele de. . .
- Cel mai răspândit metal de pe suprafața terestră, extras din bauxită, este. . .
- Resursa energetică exploatată mai ales în S.U.A. (1) și utilizată cu precădere în termocentrale este. . .
- Piatra prețioasă de culoare verde, exploatată în special în Columbia, se numește. . .
- Parcul Național Yellowstone din Munții Stâncoși are resurse bogate de energie. . .
- Formațiunea vegetală luxuriantă, alcătuită din arbori cu lemn prețios (palisandru, acaju), poartă numele de. . .
- Resursa nepuizabilă care a început să fie valorificată în Golful Fundy este constituită de. . .
- Întinsele suprafețe ierboase, în trecut populate de turme de bizoni, astăzi folosite la creșterea animalelor, sunt cunoscute sub numele de. . .
- Bolivia deține zăcămintele importante de. . .

2. Explică de ce, deși sunt bogate în resurse naturale, țările Americii Latine au o economie mai slab dezvoltată.

9. Studiu de caz: particularități geografice ale unor state americane – Canada, S.U.A., Brazilia, Argentina

1 CANADA

Denumire oficială: Canada

Suprafață: 9.984.670 km²

Populație: peste 33.000.000 de locuitori

Capitala: Ottawa

Monedă: dolar canadian

Sistem politic: monarhie constituțională

Limba: engleza, franceza

Unități de relief: Munții Stâncoși, Munții Coastei, Podișul Preriilor, Podișul Canadian

Climă: polară și subpolară în nord, temperată în rest, etajată în munți

Hidrografie: Mackenzie, Yukon, Columbia, Sf. Laurențiu, L. Urșilor, L. Sclavilor, L. Athabasca, Marile Lacuri cu cascada Niagara

Vegetație: tundră, păduri de foioase și conifere (taiga), preria

Resurse: minereu de fier, plumb, zinc, aur, uraniu, cărbuni, petrol, gaze naturale

Agricultură: cereale, bovine, ovine

Industria: energetică, constructoare de mașini, chimică

Orașe: Ottawa, Montreal, Quebec, Halifax, Vancouver, Winnipeg, Calgary, Edmonton

Elemente de identitate: frunza de arțar, mesteacănul, boul moscat, Golful Fundy.

2 S.U.A.

Denumire oficială: Statele Unite ale Americii

Suprafață: 9.629.091 km²

Populație: peste 320.000.000 de locuitori

Capitala: Washington

Monedă: dolar

Sistem politic: republică federală prezidențială

Limba: engleza

Unități de relief: Munții Coastei, Podișul Marelui Bazin, Podișul Colorado, Munții Stâncoși, Podișul Preriilor, Munții Appalachii, Câmpia Mississippi

Climă: temperată, subtropicală în sud-est și sud-vest, etajată în munți, subpolară în Alaska, tropical-umedă în Hawaii

Hidrografie: Mississippi cu Missouri, Columbia, Marele Lac Sărat, Crater Lake, Marile Lacuri cu cascada Niagara, gheizere

Vegetație: păduri de foioase, prerie, păduri de conifere montane (sequoia), cactuși

Resurse: foarte bogate de petrol, gaze naturale, cărbuni, minereuri de fier, metale neferoase, metale prețioase

Agricultură: mecanizată, de mare randament, cu regiuni specializate numite „belts” (centuri): porumb, grâu, bumbac sau specializate în creșterea animalelor (cornute mari)

Industria: modernizată, extrem de bine tehnologizată, complexă: energetică, constructoare de mașini, siderurgică, chimică, alimentară, textilă

Orașe: Washington, New York, Boston, Philadelphia, Chicago, Detroit, Cleveland, Houston, Los Angeles, San Francisco, San Diego, Seattle, Miami, Salt Lake City

Elemente de identitate: tornade, sequoia, Statuia Libertății, Golden Gate, Casa Albă, Yellowstone, Marele Canion, grizzly, bizon, gheizere.

3 BRAZILIA

Denumire oficială: Republica Federativă a Braziliei

Suprafață: 8.515.767 km²

Populație: peste 200.000.000 de locuitori

Capitala: Brasília

Monedă: real

Sistem politic: republică federativă

Limba: portugheza

Unități de relief: Câmpia Amazonului, Podișul Guyanelor, Podișul Braziliei (Mato Grosso, Minas Gerais)

Climă: de la cea ecuatorială (în nord) la cea temperată (în extremitatea sudică)

Hidrografie: una dintre cele mai bogate rețele hidrografice din lume, fluviul Amazon cu fenomenul pororoca, Paraná cu cascada Igua u, S o Francisco

Vegetație: pădurea ecuatorială (selva), savana (llanos în Podișul Guyanelor  i campos în Podișul Braziliei)

Resurse: cărbuni, petrol, minereuri de fier, diamante, mangan, bauxită, staniu

Agricultură: arborele de cafea, arborele de cacao, arborele de cauciuc, bananieri, tutun, citrice, porumb, trestie-de-zahăr, bovine, cabaline, porcine

Industrie: energetică, siderurgică, textilă, constructoare de mașini (autovehicule, avioane)

Orașe: Brasilia, Rio de Janeiro, Belo Horizonte, S o Paulo, Santos, Recife, Manaus, Belem

Elemente de identitate: carnavalul de la Rio, Corcovado (C p ț na de zahăr) cu statuia lui Iisus, Copacabana, Amazon.

4 ARGENTINA

Denumire oficială: Republica Argentina

Suprafață: 2.780.400 km²

Populație: peste 40.000.000 de locuitori

Capitala: Buenos Aires

Monedă: peso argentinian

Sistem politic: republică federală

Limba: spaniola

Unități de relief: Munții Anzi, Câmpia La Plata, Gran Chaco, Podișul Patagoniei, Puna de Atacama, Llullaillaco, Ojos del Salado, Aconcagua

Climă: tropicală ( n nord) cu ariditate accentuată în Puna de Atacama, subtropicală, temperată în restul teritoriului, rece în sud, etajată în munți

Hidrografie: Paraná cu cascada Igua u, Uruguay, numeroase lacuri glaciare

Vegetație: păduri de conifere, foioase, pampas, cactuși

Resurse: cărbuni, petrol, minereu de fier, cupru, uraniu

Agricultură: cereale, in, floarea-soarelui, cartofi, tutun, viță-de-vie, cornute, porci

Industrie: energetică, extractivă, textilă (l nă  i bumbac), morărit, pielărie, constructoare de mașini, chimică

Orașe: Buenos Aires, La Plata, Bahia Blanca, Ushuaia

Elemente de identitate: lama, alpaca, gaucho (călăreț legendar din pampas), Țara de Foc, tangoul, Mesopotamia argentiniană.

Activități

Lucru în echipă

Alegeți un oraș dintre cele enumerate în lecție  i realizați profilul său, preciz nd: *localizarea geografică, un scurt istoric legat de întemeierea sa, numărul actual de locuitori, principalele activități economice, trei obiective turistice, alte două trăsături specifice.*

Planșă didactică

Harta fizică a Americii

Planșă didactică

Harta politică a Americii

Pe hartă sunt marcate:

- țări, cu litere de la **A** la **F**;
- orașe, cu cifre de la **1** la **9**;

- A - Canada
- B - Statele Unite ale Americii
- C - Mexic
- D - Brazilia
- E - Argentina
- F - Chile

- 1 - New York
- 2 - Washington
- 3 - Miami
- 4 - Los Angeles
- 5 - Ciudad de Mexico
- 6 - Rio de Janeiro
- 7 - São Paulo
- 8 - Buenos Aires
- 9 - Lima

Recapitulare

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi.

1. Poziția geografică

- Puncte extreme ...
- Țărmuri ...

2. Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin

- Unități montane ...
- Podișuri ...
- Câmpii ...
- Sistemul cordiliero-andin ...

3. Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri

- Râuri ...
- Lacuri ...

4. Diferențieri climatice și biogeografice

- Zone climatice ...
- climat ecuatorial ...
- climat subecuatorial ...
- climat subtropical ...
- climat arid și semiarid ...
- climat temperat-continental ...
- climat temperat-oceanic ...
- climatul subpolar ...
- climatul munților înalți ...
- Zone biogeografice ...
- pădure ecuatorială ...
- savană ...
- păduri subtropicale umede ...
- deșert și semideșert ...
- păduri de foioase ...
- stepă ...
- păduri de conifere ...
- tundră ...
- păduri și pajiști alpine ...

5. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)

- Popularea și evoluția ...
- Populația actuală ...
- Repartiția teritorială ...
- Limbile vorbite ...
- Structura confesională ...

6. Harta politică și contraste teritoriale între state

- Clasificarea statelor ...
- după suprafață ...
- numărul de locuitori ...
- după modul de guvernare ...
- după configurația teritoriului ...
- după modul de colonizare ...

7. Forme de aglomerare urbană

- Aglomerările urbane ...
- Densitatea populației ...

8. Diferențieri economice regionale

- Resurse naturale ...
- resurse de subsol ...
- resurse de suprafață ...

9. Particularități geografice ale unor state americane

- Canada ...
- S.U.A.
- Brazilia ...
- Argentina ...

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I _____ **Punctaj: 3x3p=9 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect: Model de răspuns: 1–c

1. Punctul extrem sudic al Americii este situat pe teritoriul statului:

a Brazilia **b** Argentina **c** Chile **d** Canada

2. Fluviul Paraná drenează Câmpia:

a Amazonului **b** La Plata **c** Orinoco **d** Mississippi

3. Podișul Braziliei se suprapune peste zona biogeografică de:

a tundră **b** savană **c** taiga **d** pădure ecuatorială

Subiectul al II-lea _____ **Punctaj: 7x3p=21 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet denumirea următoarelor elemente reprezentate pe hartă: Model de răspuns: A – Munții Alaska

1. unitățile de relief marcate, pe hartă, cu literele **A**, **B**, **D** și **F**;

3. lacul marcat, pe hartă, cu litera **b**;

4. orașele marcate, pe hartă, cu cifrele **1** și **2**.

Harta de mai jos se referă la subiectele II și III.

Pe hartă sunt marcate **unități montane**, cu litere de la **A** la **C** **podiișuri**, cu litere de la **D** la **F**, **câmpii**, cu litere de la **G** la **I**, **lacuri**, cu literele **a** și **b** și **orașe**, cu cifre de la **1** la **5**.

Subiectul al III-lea _____ **Punctaj: 5x3p=15 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos: Model de răspuns: 1 – 4

1. Este capitala S.U.A. orașul marcat, pe hartă, cu cifra ...

2. Lacul Michigan este marcat, pe hartă, cu litera ...

3. Altitudinea maximă din America se regăsește în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera ...

4. Este situat în Peninsula Florida orașul marcat, pe hartă, cu cifra ...

5. Orașul marcat, pe hartă, cu cifra **3** este capitala statului ...

Subiectul al IV-lea _____ **Punctaj: 10x3p=30 puncte**

● Referitor la Brazilia, precizează:

1. două unități de relief;

2. un tip de climă;

3. un tip de vegetație;

4. un ocean la care are ieșire;

5. un râu sau un fluviu;

6. două orașe;

7. o resursă naturală;

8. un element de identitate.

Subiectul al V-lea _____ **Punctaj: 15 puncte**

● Explică, utilizând termenii din paranteză, faptul că America este un continent al marilor aglomerări urbane (număr de locuitori, urbanizare, megalopolis, zgârie-nori, poluare, New York, Boswash, contraste).

* Notă: cuvintele și expresiile se pot folosi și articulat.

Barem: Subiectul I (9 p)+Subiectul II (21 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (30 p)+Subiectul V (15 p)+ 10 p din oficiu=100 puncte

Unitatea IV

AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA

Planul unității de învățare

1. Australia – caracterizare geografică generală
2. Oceania – particularități geografice
3. Antarctica – elemente de identitate geografică
4. **Studiu de caz:** *Unicitatea biogeografică australiană*

Planșă didactică

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte-cheie

*deșert, corali, marsupiale,
insule, calotă glaciară*

Competențe specifice

- 1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite;
- 1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați;
- 2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice;
- 3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare.

Să poposim pe teritoriul fascinant al Australiei, considerat de noi un ținut al inversiunilor: de emisferă, de anotimp, de boltă cerească etc., apoi savurăm exotismul Oceaniei și ne încheiem călătoria în misterioasa Antarctica.

Observă

1 Australia – coordonate geografice

Descoperă

- Unde este situată Australia față de Ecuator?
- Care este cea mai importantă paralelă care străbate teritoriul Australiei?
- La ce oceane are deschidere Australia?
- Identifică pe hartă 3 mări la care are ieșire Australia.
- Descoperă pe hartă o insulă și două golfuri ce aparțin Australiei.

Află

Australia este **cel mai mic continent** al planetei, cu o suprafață de aproximativ 7,7 milioane km² și **singurul continent-țară**, o federație alcătuită din 6 state și 10 teritorii.

În nord, Arhipelagul Indonezian leagă Australia de Asia, iar Strâmtoarea Torres o separă de una dintre marile insule ale Oceaniei, Insula Noua Guinee. Spre est, țărmurile sunt scaldate de apele Oceanului Pacific (Marea Coralilor), iar în vest de cele ale Oceanului Indian.

A. Punctele extreme ale Australiei sunt reprezentate pe

figura de mai jos (2):

- depresiuni centrale cu câmpii joase (Marea Câmpie a Australiei);
- munți mai tineri, în est, ce depășesc cu puțin 2.000 m (max. Vf. Kosciusko, 2.228 m), cunoscuți sub numele de Cordiliera Australiană (Munții Marii Cumpene de Ape, Alpii Australieni) (3).

D. Consecință a poziției geografice mai ales, Australia are un **climat** predominant arid, care face ca hidrografia să fie slab reprezentată (fluviile Murray și Darling și Lacul Eyre - cel mai întins lac din Australia) și vegetația, în cea mai mare parte, sărăcăcioasă.

E. Populația este puțin numeroasă (aproximativ 20 milioane de locuitori), cu o densitate medie foarte scăzută, de doar 2,6 loc/km², formată, în cea mai mare parte, din urmașii colonizatorilor britanici. Aceștia li se adaugă populația abigenă și imigranții.

Populația urbană depășește 85%, cele mai mari **orașe** fiind Sydney și Melbourne, urmate de Brisbane, Perth, Adelaide (adevărate aglomerări urbane).

B. Țărmurile au puține articulații mari, reprezentative fiind peninsulele Arnhem și York, insula Tasmania, golfurile Carpentaria, Marele Golf Australian, strâmtoarele Torres și Bass. De-a lungul țărmului estic se desfășoară Marea Barieră de Corali (aproximativ 2.400 km), unică în lume prin biodiversitatea caracteristică.

C. Relieful Australiei cuprinde:

- un nucleu continental vechi, în partea central-vestică, cu podișuri (Podișul Australiei de Vest), deșerturi (Marele Deșert de Nisip, Gibson, Victoria) și munți izolați;

Capitala, Canberra, situată în sud-est, îndeplinește strict funcții politico-administrative și are un număr relativ mic de locuitori (aproximativ 350.000).

F. Australia este un continent-stat bogat în **resurse** subsolice. Acestea au contribuit, alături de alți factori, la **dezvoltarea economică** a țării. Se exploatează pe scară mare fier, bauxită, thoriu, pietre prețioase (safir, opal, topaz, diamante), aur, plumb, zinc, nichel. **Industria** este diversificată, modernă și complexă. **Creșterea animalelor** rămâne principala ramură a agriculturii, Australia fiind recunoscută pe plan mondial pentru ovinele de bună calitate și producția de lână. În domeniul culturii plantelor, dominante rămân cerealele, pomicultura și viticultura, vinurile australiene concurând cu cele argentiniene, sud-africane sau chiar sud-europene.

3 Australia – relief, hidrografie, orașe

Abrevieri:

M-ții – Munții, **Pod.** – Podișul, **M** – Marea, **L** – Lacul, **G** – Golful; **I** – Insula.

Recifele de corali, fauna nemaîntâlnită în alte părți ale lumii, plajele superbe, peisajele deșertice sălbatice și roșii precum muntele sacru Uluru (4), tradițiile aborigene, bumerangul, orașele moderne (5) îi conferă unicitate continentului Australia.

4 Uluru (Stâncă Ayers) este un masiv stâncos izolat situat în deșertul din Australia Centrală, fiind un loc sacru pentru populația indigenă (aborigenii australieni).

5 Opera din Sydney este simbolul orașului și al continentului.

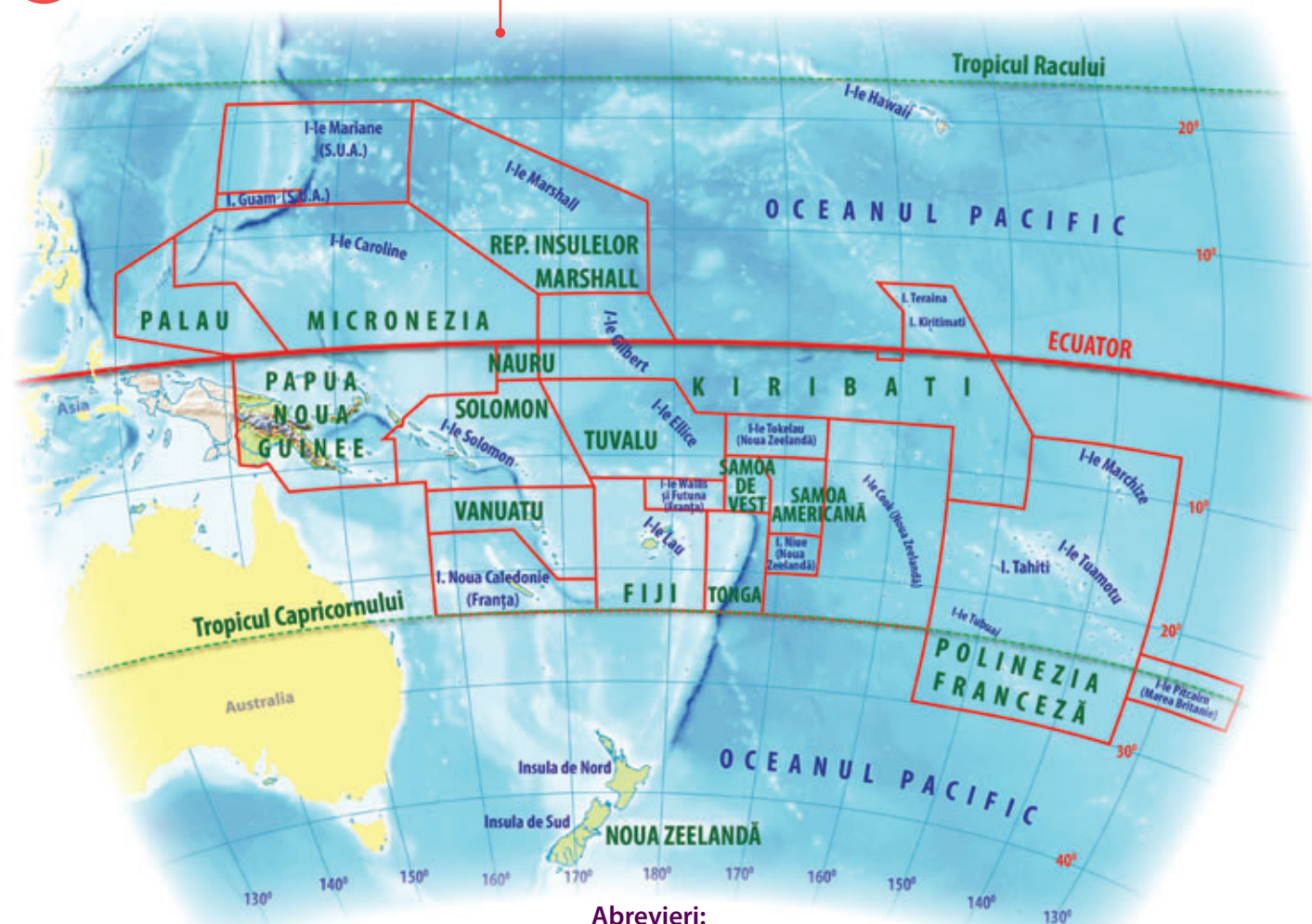
Activități

- Explică, prezentând două argumente, de ce Australia:
 - are climă tropicală;
 - are o economie dezvoltată.
- Răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) la următoarele enunțuri:
 - Lacul Eyre este cel mai întins lac din Australia.
 - Australia este traversată de Tropicul Racului.
 - Australia este situată în emisfera nordică.

Observă

1 Oceania – regiuni și țări

Abrevieri:

I. – Insula, I-le. – Insulele.

Descoperă

Analizează harta Oceaniei și identifică:

- un arhipelag situat pe Ecuator;
- două arhipelaguri care fac parte din Polinezia Franceză;
- două insule care aparțin Noii Zeelande;
- o insulă sau un arhipelag care aparține Franței.

Află

Oceania reprezintă totalitatea insulelor din partea centrală și de sud-vest a Pacificului.

Este un spațiu care se individualizează prin trăsăturile sale fizico-geografice, demografice, istorice și economice, ocupând o suprafață de uscat de circa 825.000 km².

Oceania se întinde pe aproximativ 5.000 km de la nord la sud, între Hawaii și Noua Zeelandă, și pe 12.000 km de la vest la est, între Australia și Insula Paștelui, fiind formată din grupările de insule Melanezia, Micronezia, Polinezia.

A. Relieful. Oceania este alcătuită din **insule continentale** (Noua Guinee, Noua Zeelandă), **vulcanice** (Hawaii) și **coraligene** (majoritatea) (2). Țărmurile înalte ale Noii Zeelande sunt caracterizate de prezența fiordurilor.

B. Clima este caldă și umedă, doar în Noua Zeelandă este un climat temperat.

C. Vegetația este luxuriantă, simbolul acestor insule fiind palmierul de cocos. Venirea europenilor a făcut ca vegetația naturală să fie înlocuită treptat cu plantații de trestie-de-zahăr, cafea, bananieri.

Doar în regiunile cu climat temperat, pădurile (de conifere și foioase) încă mai ocupă suprafețe însemnate.

D. Fauna a fost influențată, în evoluția sa, de izolarea suprafețelor de uscat în mijlocul uriașelor întinderi de apă, fiind mai săracă. Ca specii, predomină păsările (reprezentative fiind păsările kiwi) și reptilele.

E. Populația este formată din băștinași (papași, melanezieni, micronezieni), excepție făcând Noua Zeelandă unde populația albă, urmașă a colonizatorilor, depășește populația maoră.

Este dificil de definit popoarele Oceaniei cu o singură etichetă, întrucât au culturi foarte diferite și sunt eterogene ca nivel de dezvoltare. Prezintă totuși unele trăsături comune: dexteritatea, navigația, cultul strămoșilor, manifestările artistice.

Reflectând nivelul de dezvoltare și civilizație, populația urbană deține un procent foarte scăzut. Orașe mai mari sunt Auckland, Wellington (capitala Noii Zeelande), celelalte centre urbane fiind de mici dimensiuni, majoritatea dezvoltându-se inițial ca orașe-port.

F. Săracă în **resurse** subsolice, Oceania și-a axat dezvoltarea economică pe cultura plantelor tropicale și, în ultimii ani, pe turism (plaje exotice cu cocotieri, specific etnografic). Principalele ramuri industriale sunt industria extractivă (nichel în Noua Caledonie, fosfați în Nauru, hidrocarburi în Noua Zeelandă), textilă și alimentară. Regiune mai extinsă și mai dezvoltată, Noua Zeelandă se face remarcată și prin efectivele mari de ovine și bovine.

2 Insulă coraligenă

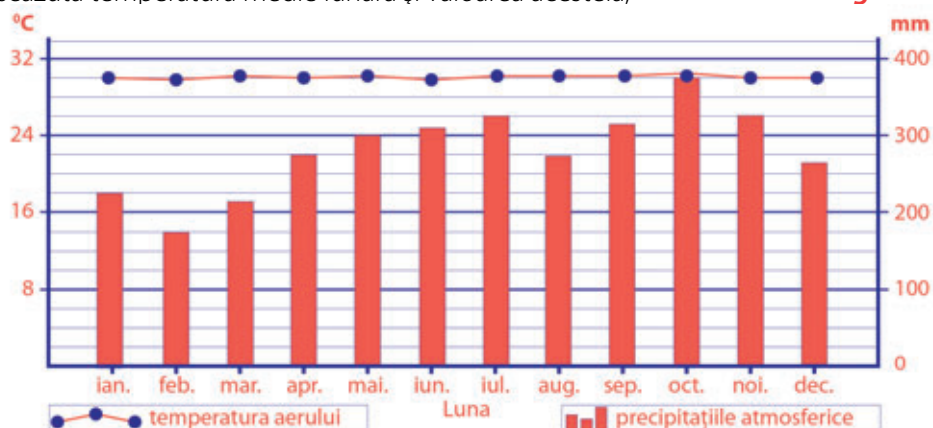
Activități

1. Răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) la următoarele enunțuri:

- Noua Zeelandă este o țară insulară cu capitala la Wellington.
- Oceania se suprapune pe o uriașă suprafață continentală.
- Melanezia este o țară din Oceania.
- Oceania are climă caldă și umedă ca urmare a poziției geografice.
- Arhipelagul Indonezian aparține Microneziei.
- Oceania este traversată de Cercul Polar de Nord.
- Dezvoltarea turismului în Polinezia este o consecință a prezenței vestigiilor precolumbiene.

2. Diagrama climatică de mai jos (3) este reprezentativă pentru insula Majuro din Arhipelagul Marshall. Precizează:

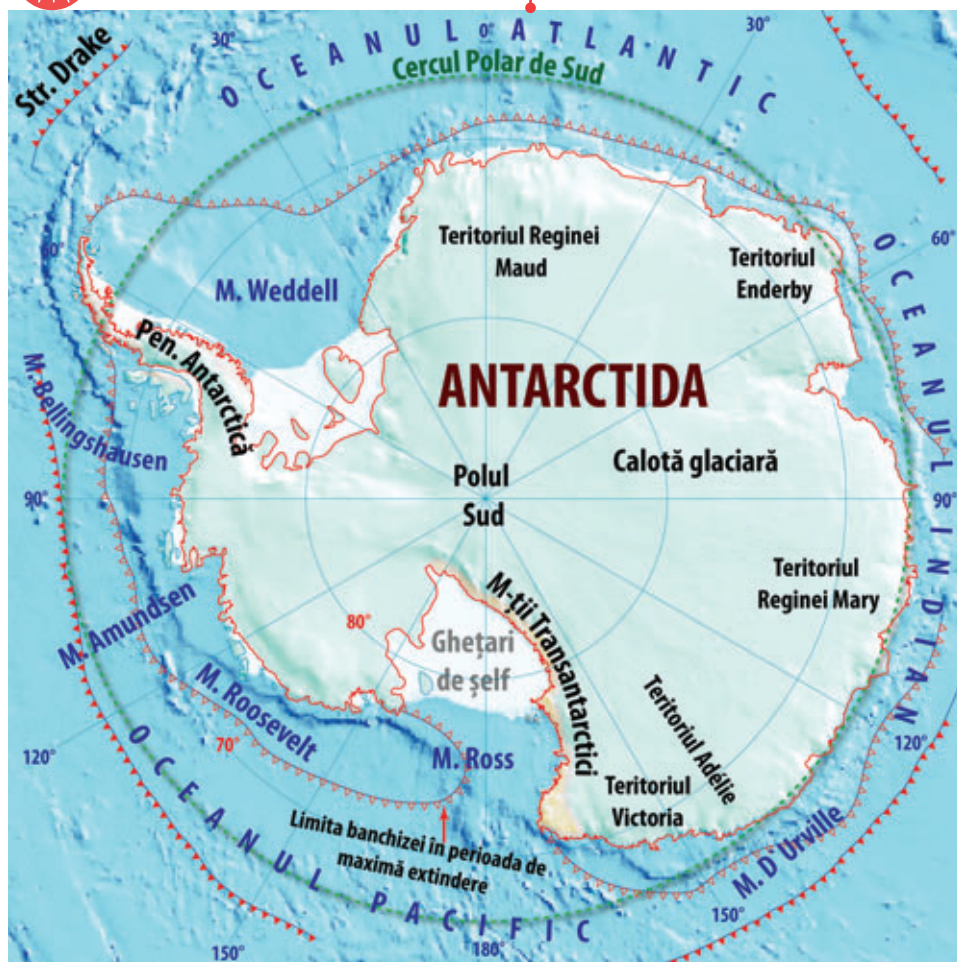
- luna în care se înregistrează cea mai ridicată temperatură medie lunară și valoarea acesteia;
- luna în care se înregistrează cea mai scăzută temperatură medie lunară și valoarea acesteia;
- valoarea amplitudinii termice anuale;
- luna cu valorile cele mai ridicate ale precipitațiilor;
- luna cu valorile cele mai scăzute ale precipitațiilor;
- tipul climatic specific acestui arhipelag.

3. Antarctica – elemente de identitate geografică

Observă

1 Antarctica – poziție geografică

Descoperă

Analizează cele două reprezentări alăturate ale Antarcticii (1), (2) și identifică:

- oceanele care înconjoară continentul;
- trei mări care scaldă țărmurile;
- două teritorii de pe continent;
- țările care își revendică teritoriile din interiorul continentului.

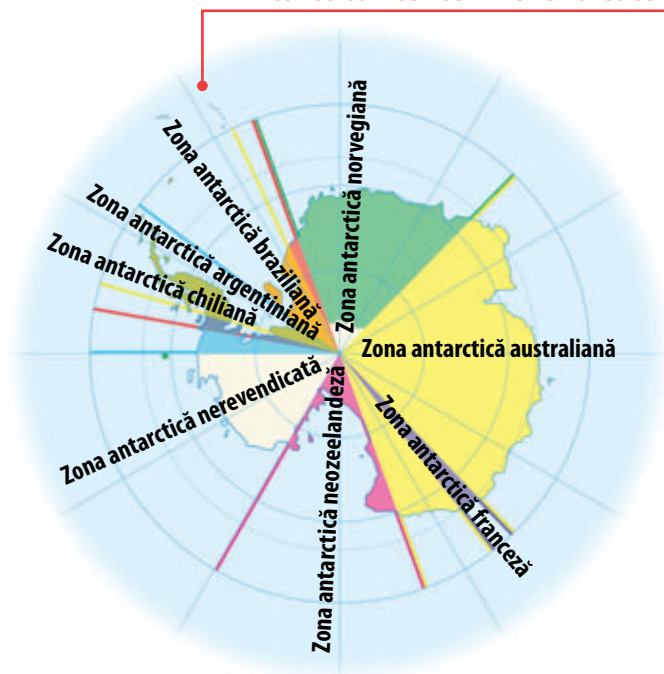
Află

Antarctica este un continent cu o suprafață de aproximativ 14 milioane km², **singurul continent nelocuit al planetei**.

Este **alcătuită** din Antarctica, uscatul propriu-zis cu aproximativ 13,2 milioane km² și ghețarii de șelf (de pe platforma continentală).

A. Desfășurat în jurul **Polului Sud**, are o formă aproape circulară, o peninsulă mai extinsă (Peninsula Antarctică) și o serie de insule, multe vulcanice.

2 Antarctica - teritorii revendicate

B. Relieful Antarcticii este greu de definit sub uriașa **calotă glaciară antarctică**, cu o grosime medie de 2.500 m, ce acoperă uscatul. Dincolo de țărm, această gheață în mișcare se desprinde dând naștere **aisbergurilor**.

Partea vestică este formată din **munți** înalți, în timp ce partea central-estică corespunde unui uriaș **podiuș** înalt. Astfel, altitudinea medie este de 2.165 m, spre deosebire de celelalte continente, care au valori sub 1.000 m.

C. Continentul cel mai sudic și cel mai sălbatic este, din punct de vedere **climatic**, cel mai rece (minima absolută de pe Terra, -89,2 °C, stația de cercetare Vostok, 21 iulie 1983), cel mai arid și cu cele mai puternice vânturi (până la 300 km/h).

D. Vegetația este reprezentată prin mușchi, licheni, alge, mici plante cu flori (o mică graminee fiind descoperită chiar de către cercetătorul român Emil Racoviță), lipsind cu desăvârșire pădurile.

E. Fauna cuprinde puține specii, dar cu efective numeroase: mamifere marine (balene, foci), păsări (pinguini, cormorani, albatroși).

F. În Antarctica **nu există populație permanentă**, ci doar personalul stațiilor de cercetare care reprezintă țări din celelalte continente.

G. Resursele naturale subsolice ale continentului rece sunt bogate (cărbuni, plumb, zinc, cupru), însă mediul ostil împiedică exploatarea acestora. Se încearcă valorificarea **apei** prin topirea gheții. Apele antarctice, bogate în **balene, foci, pește, krill** reprezintă o resursă importantă și valorificată eficient.

Activități

● Scrie, pe caiet, litera corespunzătoare răspunsului corect: **Model de răspuns: 1–d**

1. Paralela care delimitează Antarctica este:

- a** Cercul Polar de Nord **b** Ecuatorul **c** Tropicul Racului **d** Cercul Polar de Sud

2. Antarctica înseamnă:

- a** uscatul și ghețarii de șelf **b** doar uscatul de sub calota glaciară **c** doar calota glaciară **d** același lucru cu Antarctica

3. Strâmtoarea Drake desparte Antarctica de:

- a** Asia **b** Africa **c** Australia **d** America de Sud

● Citește textul de mai jos, apoi răspunde la întrebări.

„Există continent sudic (Terra australis incognita) – se tot întrebau navigatorii?

Când Abel Tasman dovedește în anul 1644 că Australia este un continent unic și nu o parte a continentului misterios, noi expediții pornesc în căutarea acestuia. Bouvet, căpitanul unei fregate ce aparținea Companiei franceze a Indiilor de Vest, trecând în ianuarie 1739 la sud de paralela de 54° latitudine sudică, zărește un țărm înalt și puțin ospitalier, de care nu se apropie din cauza ghețurilor și frigului. După câțiva ani, un alt navigator, de data aceasta britanic, James Cook, nu se lasă impresionat de vicisitudinile naturii. În a doua sa călătorie în apele reci sudice, intersectează, tot în luna ianuarie, dar de data aceasta a anului 1773, Cercul Polar Antarctic, în punctul de 66°33' latitudine sudică.

Secolul al XIX-lea aduce în apele antarctice tot mai frecvent vânători de balene și pescari îndrăzneți. Primii exploratori care au ajuns pe țărmurile continentului de gheață au fost Bellingshausen și Lazarev, abia în anul 1820, aceștia reluând sistematic explorarea regiunii.

Pentru Antarctica, anul 1897 înseamnă o nouă încercare de dezvăluire a tainelor ascunse de gheață și frig. Expediții cu caracter științific își găsesc tot mai ușor susținători. Așa a fost și pentru un echipaj format din nouăsprezece oameni, dintre care viitorul savant ce va fi recunoscut în întreaga lume ca întemeietorul biospeologiei, naturalistul Emil Racoviță (1868-1947).

«Belgica», avându-l pe Racoviță la bord, cu un echipaj de șase marinari norvegieni, un pilot de doar 25 de ani (Roald Amundsen), un medic, antropolog și fotograf în același timp (Albert Cook), geologi, oceanografi, cartografi, meteorologi și geofizicieni de diferite naționalități, pornește către Antarctica. Membrii expediției adună, în această expediție, materiale care vor deveni parte din colecții de muzeu valoroase și denumesc noi teritorii. Astfel, Racoviță dă uneia dintre insule numele profesorului său care îl învățase tainele științelor naturii, Grigore Cobălcescu. O plantă cu flori (Aira antarctica), singura întâlnită în acea expediție, specii de mușchi și licheni, o specie de muște și un purice sunt tot atâtea descoperiri făcute de cercetătorul român.»
(după Alexandru Retinschi, Orizonturi Polare)

1. Ce anotimp era în Antarctica atunci când James Cook a pornit în căutarea acesteia?
2. Cine a fost primul român care a ajuns în Antarctica?
3. Care este primul explorator care intersectează Cercul Polar Antarctic?

Ghicitoare: Un om și-a construit locuința cu toți pereții orientați spre nord. Privește pe fereastră și vede afară:

- a.** o insectă **b.** un urs **c.** o pasăre

4. Studiu de caz: unicitatea biogeografică australiană

1 Unicitate biogeografică

Datorită poziției geografice, respectiv pe Tropicul Capricornului, și relativei izolări, Australia se caracterizează prin aspecte biogeografice unice pe Glob.

A. Sub aspect **climatic**, continentul este dominat de ariditate, dar se diferențiază mai multe tipuri de climat (2):

- **climat tropical-umed**, în nord și nord-est, cu temperaturi medii anuale cuprinse între 24–26°C și precipitații ce depășesc 1.500 mm/an;

- **climat tropical-arid și semiarid**, în partea central-vestică, cu amplitudini termice diurne mari (de peste 40°C) și precipitații sub 200 mm/an;

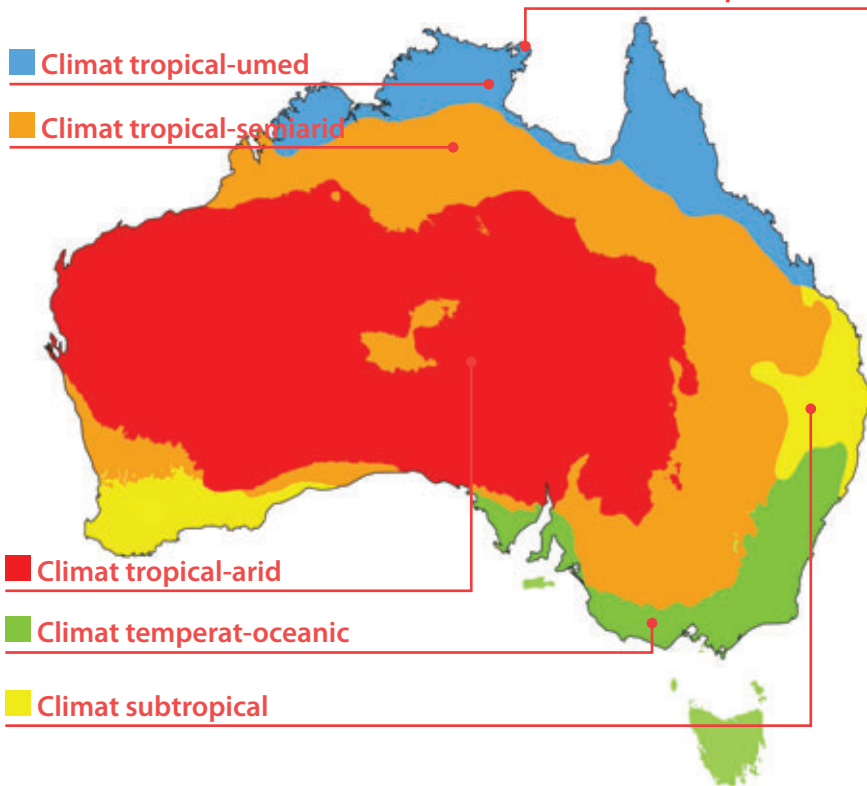
- **climat subtropical (mediteraneean)**, spre sud-vest și est, cu precipitații care fac ca rețeaua hidrografică, relativ scurtă, să cunoască mari variații de debit;

- **climat temperat cu nuanțe oceanice**, în extremitatea sud-estică și în insula Tasmania, caracterizat de precipitații distribuite aproximativ uniform în decursul unui an.

B. Vegetația trece succesiv de la pădurile tropicale la savană, pâlcuri de arbuști (scrub), vegetație semideșertică. În Tasmania apar pe areale întinse păduri de foioase. Speciile de plante reprezentative sunt eucaliptii, accaciile, bananierii, ferigile arborescente.

C. Fauna este reprezentată de numeroase endemisme și „fosile vii”: marsupiale – cangurii (3), koala, diavolul tasmanian –, echidna, ornitorincol, emu, pasărea liră, papagali (aproximativ 60 de specii), șerpi veninoși (taipan), insecte.

2 Australia – tipuri de climă

Țărmlul estic, pe o lungime de aproximativ 2.400 km, este mărginit de o îngemănare de formațiuni coraliene care constituie o regiune cu o biodiversitate aparte, numită Marea Barieră de Corali (4, 5).

Aici, viețuitoare minuscule, colonii compuse din animale nevertebrate marine, construiesc unele peste altele schelete calcaroase, care, după moartea acestora, formează insule, atoli, bariere de corali. Pentru a se dezvolta au nevoie de o temperatură a apei de aproximativ 20 °C și adâncimi reduse (35-60 m), dar salinități ridicate, de până la 40‰. Această formațiune este puternic influențată de oscilațiile de nivel ale Oceanului Planetar.

Marea Barieră de Corali impresionează printr-o faună bogată, variată, adeseori ciudată. Alături de corali sunt sute de specii de pești, zeci de specii de moluște, anemone, scoici, țestoase, crabi, meduze, arici de mare.

4 Marea Barieră de Corali este cel mai mare sistem de recifi de corali de pe Glob, fiind situat în Marea Coralilor în apropiere de coasta de nord-est a Australiei.

5 Corali din Marea Barieră de Corali

D. Continentul australian are o **rețea hidrografică** dominată de sistemul fluvial Murray-Darling, cu un bazin hidrografic de peste 1.000.000 km², dar puternic influențat de climă (inundațiile sunt succedate de secete care duc la secarea multor afluenți).

Reprezentative pentru Australia sunt uriașele rezerve de apă subterană cu caracter artezian care permit localnicilor aprovizionarea cu apă a fermelor izolate.

Lacurile, mai numeroase doar în zona montană estică și în Tasmania, sunt dominate, ca suprafață, de lacurile Eyre și Torrens, din Marea Câmpie a Australiei, cu dimensiuni variabile, consecință a condițiilor climatice.

Activități

1. Răspunde cu **A** (adevărat) sau **F** (fals) la următoarele enunțuri:
 - a. Eucaliptul și koala sunt simboluri australiene.
 - b. Emu și nandu sunt păsări specifice Australiei.
 - c. Insula Tasmania din sud-estul continentului are un climat ecuatorial.
 - d. Cel mai mare fluviu australian este Eyre.
 - e. Clima specifică Australiei este o consecință a poziției geografice pe Glob.
 - f. Australianii sărbătoresc Anul Nou în anotimpul de vară.
 - g. În nordul Australiei este specifică clima polară.
 - h. În sudul Australiei este frecvent întâlnit ursul polar.
 - i. Australianii trebuie să se îmbrace corespunzător frigului de afară în luna iunie.
 - j. Australianii pot vedea pe cer Steaua Polară (Nordului).

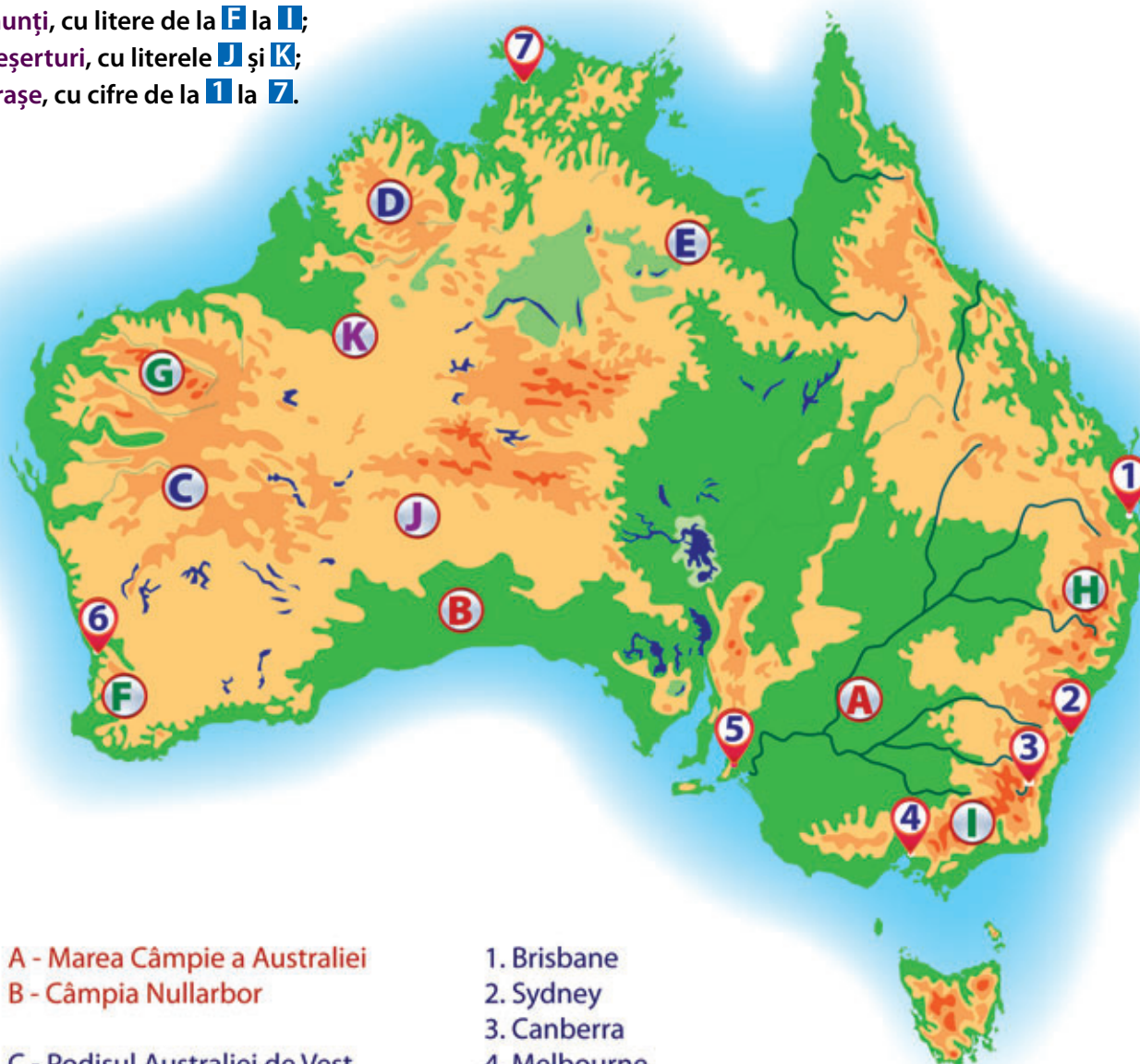

Planșă didactică

Harta fizică a Australiei

Pe hartă sunt marcate:

- câmpii, cu literele **A** și **B**;
- podișuri, cu litere de la **C** la **E**;
- munți, cu litere de la **F** la **I**;
- deșerturi, cu literele **J** și **K**;
- orașe, cu cifre de la **1** la **7**.

A - Marea Câmpie a Australiei

B - Câmpia Nullarbor

C - Podișul Australiei de Vest

D - Podișul Kimberley

E - Podișul Barkly

F - Munții Darling

G - Munții Hamersley

H - Munții Marii Cumpene de Ape

I - Alpii Australieni

J - Marele Deșert Victoria

K - Marele Deșert de Nisip

1. Brisbane

2. Sydney

3. Canberra

4. Melbourne

5. Adelaide

6. Perth

7. Darwin

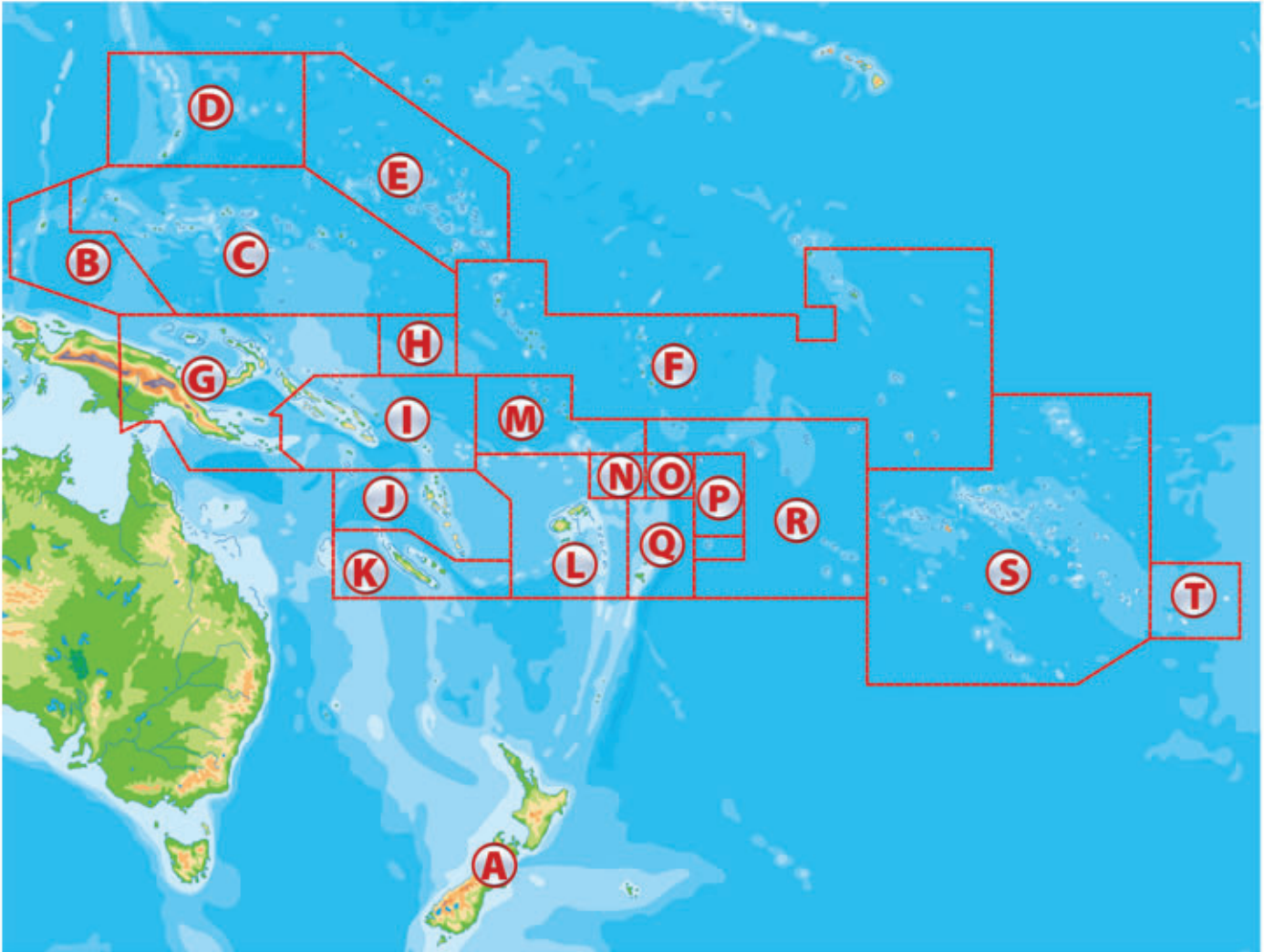

Planșă didactică

Harta Oceaniei

Pe hartă sunt marcate cu litere de la **A** la **T**, țări, regiuni și teritorii din Oceania.

- A - Noua Zeelandă
- B - Palau
- C - Micronezia (I-le Caroline)
- D - I-le Mariane (S.U.A.)
- E - Republica Insulelor Marshall
- F - Kiribati
- G - Papua Noua Guinee
- H - Nauru
- I - Solomon (I-le Solomon)
- J - Vanuatu

- K - I. Noua Caledonie (Franța)
- L - Fiji
- M - Tuvalu
- N - I-le Wallis (Franța)
- O - Samoa de Vest
- P - Samoa Americană
- Q - Tonga
- R - I-le Cook (Noua Zeelandă)
- S - Polinezia Franceză
- T - I-le Pitcairn (Marea Britanie)

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi cu informațiile corecte.

1. Australia – caracterizare geografică generală

- Puncte extreme ...
- Țărmuri ...
- Relieful ...
- Clima ...
- Populația ...
- Economia ...

2. Oceania – particularități geografice

- Relieful ...
- Clima ...
- Vegetația ...
- Fauna ...
- Populația ...
- Economia ...

3. Antarctica – elemente de identitate geografică

- Localizare ...
- Relieful ...
- Clima ...
- Vegetația ...
- Fauna ...
- Populația ...

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare

IV

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I Punctaj: 3x3p=9 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Australia este traversată de:

a Ecuator **b** Tropicul Racului **c** Tropicul Capricornului **d** Cercul Polar de Sud

2. Oceania este:

a un continent **b** o grupare de insule **c** o țară **d** un istm

3. În Antarctica se află polul:

a ploilor **b** vânturilor **c** căldurii **d** nebulozității

Subiectul al II-lea Punctaj: 7x3p=21 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet denumirea următoarelor elemente reprezentate pe hartă:

- mările marcate pe hartă cu literele **A** și **C**;
- unitățile de relief marcate pe hartă cu literele **F** și **I**;
- golful marcat pe hartă cu litera **D**;
- orașele marcate pe hartă cu cifrele **1** și **4**.

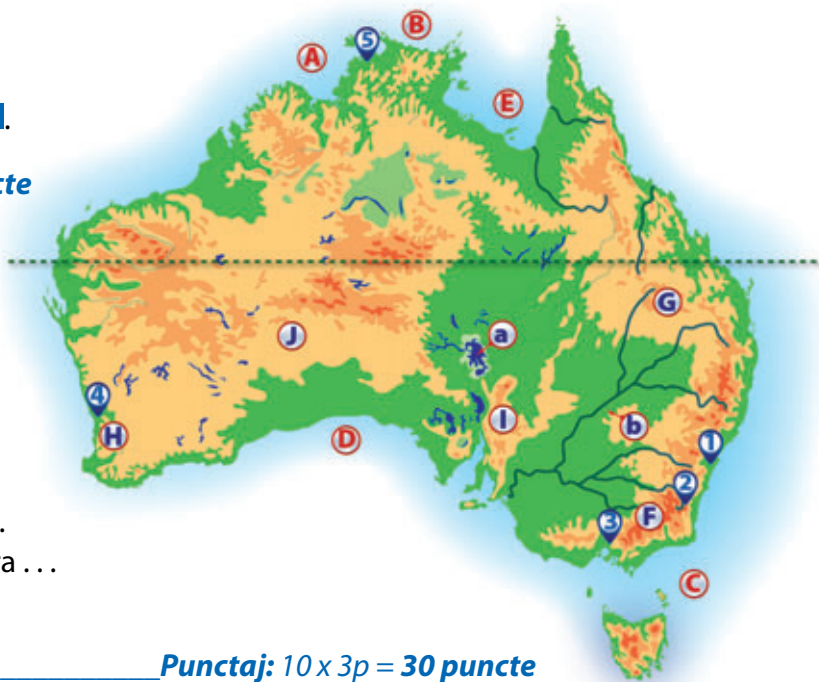
Harta de mai jos se referă la subiectele II și III.

Pe hartă sunt marcate **mări**, cu litere de la **A** la **C**, **golfuluri**, cu literele **D** și **E**, **munți**, cu litere de la **F** la **I**, **deșert**, cu litera **J**, **elemente de hidrografie**, cu literele **a** și **b** și **orașe**, cu cifre de la **1** la **5**.

Subiectul al III-lea Punctaj: 5x3p=15 puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos:

- Este capitala Australiei orașul marcat, pe hartă, cu cifra . . .
- Lacul marcat, pe hartă, cu litera **a** se numește . . .
- Este marcat, pe hartă, cu cifra **5** orașul . . .
- Orașul Perth este marcat, pe hartă, cu cifra . . .
- Este marcat, pe hartă, cu litera **b** râul . . .

Subiectul al IV-lea Punctaj: 10 x 3p = 30 puncte

● Pentru cel mai rece continent al planetei, precizează:

- poziția geografică;
- denumirea celei mai mari peninsule;
- trei caracteristici ale climei;
- o trăsătură a vegetației;
- numele savantului român care a descoperit o specie de plantă;
- trei specii de animale.

Subiectul al V-lea Punctaj: 15 puncte

● Explică, utilizând termenii din lista de mai jos, faptul că Australia are o industrie și o agricultură dezvoltate (resurse, lână, cereale, siderurgie, cărbuni, culturi tropicale, minereuri de fier, bauxită, diversificată, creșterea animalelor, foarte bogate).

* Notă: cuvintele și expresiile se pot folosi și articulat.

Barem: Subiectul I (9 p)+Subiectul II (21 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (30 p)+Subiectul V (15 p)+ 10 p din oficiu=100 puncte

Unitatea **V**

ELEMENTE DE GEOGRAFIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Planul unității de învățare

1. Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea
2. Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane.
Schimbări globale ale mediului

Recapitulare
Evaluare

Cuvinte-cheie

*mediu geografic, degradare,
sustenabilitate, schimbări
climatice, soluții*

Competențe specifice

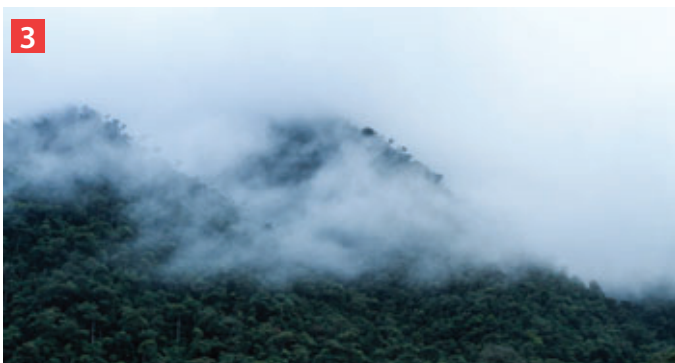
- 3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS;
- 4.1. Utilizarea unor metode de investigare;
- 4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic.

Observăm în jurul nostru că mediul înconjurător, casa în care locuiește omenirea, se deteriorează în ritm tot mai accelerat. Pentru că i-am consumat resursele fără rost, primim note de plată din partea naturii: inundații, alunecări de teren, secete tot mai frecvente etc. Dacă nu acționăm corespunzător, peste zeci de ani, urmașii noștri vor suporta consecințele exploatării neraționale a mediului.

Toate teritoriile cu care am făcut cunoștință au un anumit mediu înconjurător, compus din mai multe elemente, între care există strânse legături. Hai să vedem în ce mediu își petrec oamenii viața pe această planetă.

1. Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea

Observă

Descoperă

- Identifică în imaginile de mai sus (1, 2, 3, 4) taigaua, pădurea ecuatorială, Groenlanda, Sahara.
- Care sunt criteriile după care le-ai diferențiat?

Află

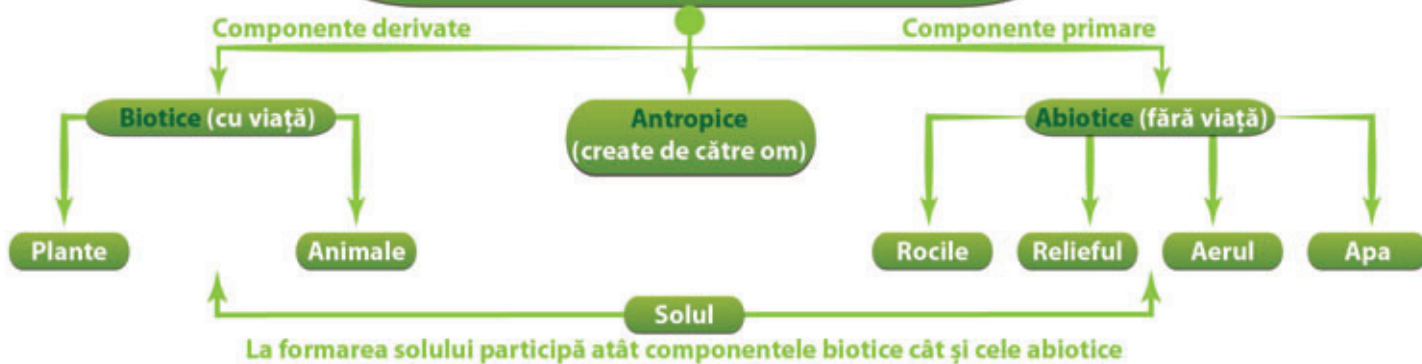
Groenlanda, o uriașă întindere de gheață cu temperaturi scăzute și vânturi puternice. Pădurea ecuatorială, o aglomerare de arbori de mărimi diferite, liane, flori viu colorate care se dezvoltă într-o zonă caldă și umedă, pe soluri zilnic spălate de precipitațiile abundente. Beijing, un oraș suprapopulat cu clădiri moderne ce se înalță alături de cele vechi, tradiționale, dominându-le, cu străzi întortocheate, mașini, circulație intensă, poluare și vegetație afectată de noxe. Sunt doar câteva exemple de manifestare a elementelor, proceselor, fenomenelor care se desfășoară la suprafața planetei formând mediul înconjurător.

Mediul înconjurător este un sistem alcătuit din **componente** (elemente, fenomene, procese) **naturale** sau **antropice** care **interacționează** și **se influențează** reciproc. Componentele naturale sunt reprezentate prin: aer, apă, relief, substrat, plante, animale, sol. Componentele antropice sunt reprezentate prin: populație, așezări omenești, activități economice, poluare, noxe, infrastructura tehnică, elemente sociale, informație (5).

Între diferitele componente ale mediului înconjurător există mai multe **tipuri de relații**:

- **spațiale** (exemplu: repartiția geografică a vegetației de mangrove pe Glob);
- **temporale** (exemplu: circuitul apei în natură);
- **de condiționare** (exemplu: stabilesc raportul cauză–efect);
- **fundamentale** (la nivel global) care se pot manifesta între elemente ale mediului înconjurător (zonarea climatică și cea a vegetației), între elemente antropice (populație – așezări) și între elemente naturale și antropice (soluri și agricultură).

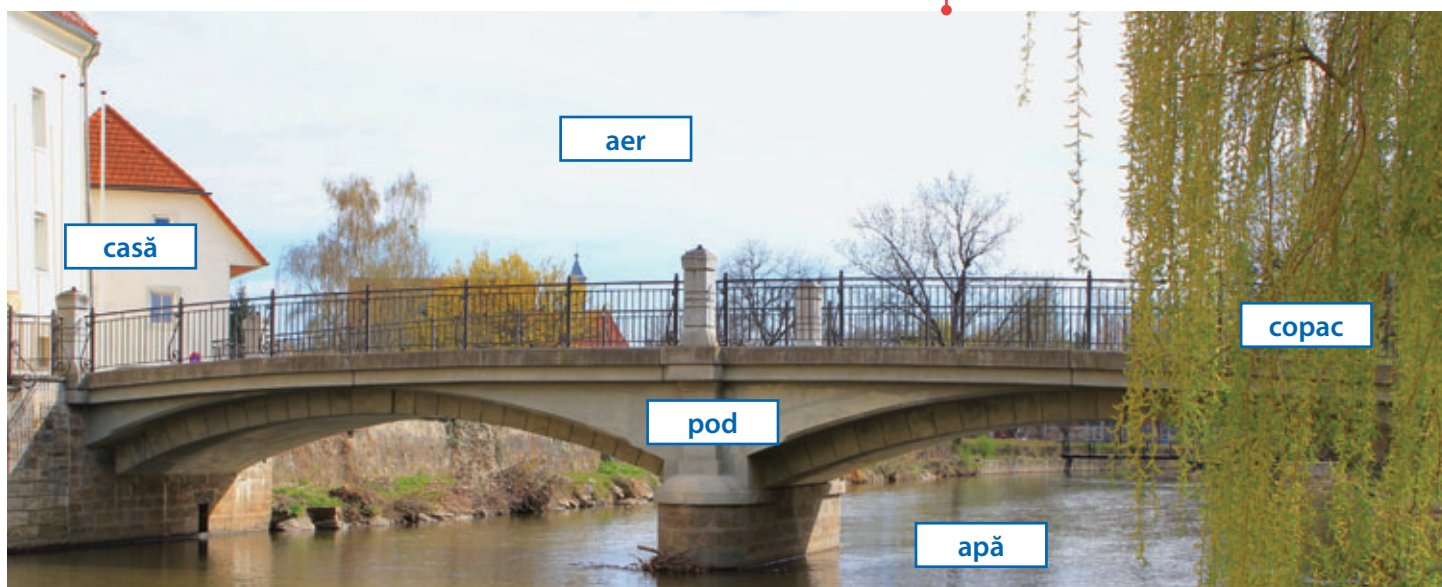
5 COMPONENTELE MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Modul diferit de manifestare a componentelor conduce către formarea mai multor **tipuri de medii**, grupate în:

- **medii zonale** (de exemplu: tropical forestier umed, tropical-musononic, mediteranean, continental excesiv, forestier rece, subpolar, glaciar);
- **medii azonale** (de exemplu: montane);
- **medii regionale** (de exemplu: mediul regiunilor industriale);
- **medii locale** (6).

6 Elemente ale unui mediu geografic

Activități

Lucru în echipă

● Alegeți un tip de mediu dintre cele studiate în acest an școlar și prezentați caracteristicile sale principale, urmând schema de mai jos. Propuneți două soluții de protecție a mediului în arealul respectiv. Folosiți cel puțin 3 imagini pentru a ilustra trăsăturile semnificative.

Un model în analiza unui tip de mediu ar putea urmări aspecte legate de:

1. așezarea geografică pe Glob și pe continent;
2. relieful (formare, altitudine medie, maximă);
3. trăsăturile climatice (temperatura medie anuală, temperatura de vară, de iarnă, precipitațiile medii anuale, vânturile);
4. apele (regimul hidrologic al râurilor);
5. vegetația (formațiuni vegetale, specii);
6. populație (densitate, structură, grad de antropizare);
7. așezări (rurale, urbane);
8. activități economice (agricultură, industrie);
9. caracteristici ale degradării mediului.

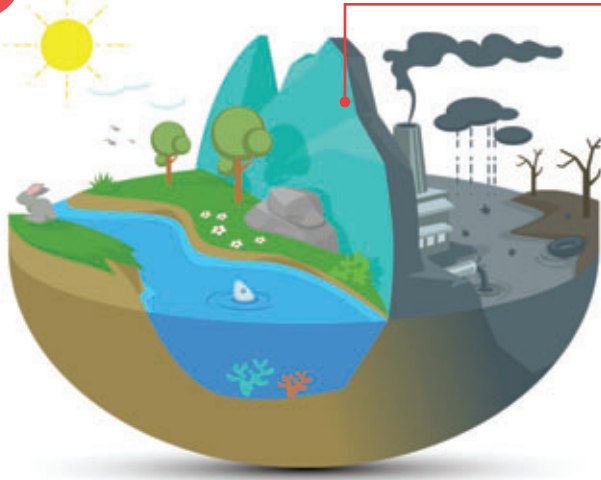
Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

→

2. Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

Observă

1 Impactul omului asupra mediului

Descoperă

Analizează imaginea 1 și identifică:

- două efecte negative ale omului asupra mediului;
- o soluție pentru diminuarea efectelor în fiecare caz în parte;
- cu ajutorul internetului, descoperă ce înseamnă amprenta ecologică și calculează-ți-o.

Află

Terra a fost dintotdeauna într-o **permanentă schimbare**. Erupțiile vulcanice, mișcările tectonice, modificările climatice au transformat fața planetei noastre. Evoluția societății umane a adus transformări în mediu, omul având nevoie de noi terenuri pentru agricultură și construcții, de apă, lemn, combustibili fosili, minereuri etc. În acest scop, a defrișat și destelenit, a deviat cursuri de apă sau a inundat zone, a strămutat așezări umane, a exploatat masiv zăcămintele, a acoperit suprafețe din ce în ce mai extinse cu halde. Un impact covârșitor l-au avut dezvoltarea industriei, diversificarea și intensificarea transporturilor prin emisiile de noxe, prin accelerarea ritmului de consum al resurselor. Explozia demografică a determinat expansiunea aglomerărilor umane și, din cauza necesităților crescute de hrană, trecerea la o agricultură modernă, cu un randament sporit al productivității, bazată pe o puternică mecanizare și chimizare a agriculturii.

Modificările globale ale mediului:

- schimbări climatice globale: încălzire globală, modificarea circulației atmosferice și a precipitațiilor, intensificarea fenomenelor meteorologice extreme;
- deșertificarea;
- modificarea traseelor curenților marini;
- topirea calotei glaciare și creșterea nivelului Oceanului Planetar care conduce la inundarea regiunilor joase;
- reducerea biodiversității;
- extinderea la latitudini medii a bolilor tropicale.

O evaluare succintă făcută de către specialiști ONU asupra ultimelor evenimente petrecute în mediu și societate a condus la concluzia că **omenirea** are **motive de îngrijorare**. Fenomenele meteorologice extreme (uragane, taifunuri, secete) asociate cu inundațiile, cutremurele, deficitul de apă potabilă, sărăcia, bolile, foametea, războaiele, devin amenințări reale și se manifestă nu doar în colțuri îndepărtate ale planetei, ci din ce în ce mai aproape de noi.

În opinia aceluiași specialiști, hazardele naturale sunt inevitabile, însă poate fi controlat impactul lor asupra societății; resursele sunt suficiente, dar exploatate inechitabil; hrană este pentru întreaga populație, dar nu este împărțită eficient; tratamentele pentru boli considerate incurabile sunt prea scumpe.

Soluția ar consta în **abordarea** din perspectivă **durabilă** a acțiunilor întreprinse (satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi). Astfel, a fost elaborat încă din 2015, de către lideri din 193 de țări, un **plan de măsuri**, care prevede 17 **Obiective de Dezvoltare Durabilă**. Prin implementarea acestuia se încearcă, până în 2030, **ecologizarea economiei și protejarea naturii, sănătății și calității vieții oamenilor** prin:

- reducerea ritmului de manifestare a schimbărilor climatice;
- asigurarea siguranței alimentare și combaterea risipei alimentare printr-o alimentație sustenabilă;
- reducerea consumului de alimente cu amprentă ecologică mare;
- reducerea cantității de deșeuri și reciclarea eficientă a acestora prin colectare selectivă;
- accesul la o energie durabilă și modernă;
- promovarea industrializării durabile și a inovării;
- reducerea inegalităților de la o țară la alta și în interiorul țărilor;
- conservarea și utilizarea durabilă a mărilor și oceanelor;
- combaterea deșertificării, a degradării terenurilor.

Activități

1. Identifică în drumul către școală forme de degradare a mediului. Găsește o soluție pentru diminuarea evoluției acestui fenomen. *Exemplu: poluarea cu noxele de la mașini la primele ore ale dimineții, când adulții merg la serviciu și tinerii la școală.*

Soluție: utilizarea bicicletelor sau a unei mașini de către mai multe persoane.

2. Știi ce înseamnă colectare selectivă a deșeurilor? Dacă da, enumeră trei acțiuni pe care le faci în acest scop.

3. Ți-ai calculat amprenta ecologică? Ce acțiuni vei întreprinde pe parcursul săptămânii viitoare pentru a o reduce?

4. Lucrează în echipă și realizează un poster despre combaterea risipei alimentare.

Posterul să conțină:

- titlu;
- text corect științific și gramatical, ușor de înțeles, scris cu litere mari pentru a fi ușor de citit;
- grafice, fotografii, hărți, desene, tabele însoțite de text explicativ;
- sursa/sursele de informare;
- lista autorilor.

Model de poster:

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi cu informațiile corecte.

1. Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea

- Componentele mediului înconjurător . . .
- Relațiile dintre componentele mediului înconjurător . . .

2. Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

- Modificări ale mediului geografic . . .
- Soluții de abordare a problemelor de mediu . . .

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I _____ **Punctaj: 3x5p=15 puncte**

● Realizează o comparație între mediul **pădurii ecuatoriale** și mediul **pădurii de conifere** prezentând pe foaia de test sau pe caiet trei deosebiri între ele. Acestea se pot referi la oricare dintre elementele de mai jos:

1. așezarea geografică;
2. tipul de climă;
3. aspectul vegetației;
4. tipul de sol;
5. caracteristici ale degradării;
6. alte aspecte.

Subiectul al II-lea _____ **Punctaj: 5x5p=25 puncte**

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos:

1. Componentele biotice din mediul înconjurător sunt plantele și. . .
2. Solul face legătura între componentele biotice și cele. . .
3. Componentele mediului geografic create de om poartă numele de componente. . .
4. În Peninsula India este specific tipul de mediu. . .
5. Estul Statelor Unite ale Americii, cu cel mai vechi megalopolis de pe Glob, are un mediu geografic puternic. . .

Subiectul al III-lea _____ **Punctaj: 15 puncte**

● La alegere

1. Construiește, pe foaia de test sau pe caiet, o schemă cu cel puțin 6 elemente, care să redea structura componentelor mediului înconjurător.

2. Realizează pe foaia de test sau pe caiet un desen cu elementele mediului geografic observate de tine în imediata vecinătate a școlii.

Subiectul al IV-lea _____ **Punctaj: 20 puncte**

● Pentru mediul geografic în care se află localitatea ta, precizează: așezarea geografică, relieful, clima, apele, vegetația, populația, activități umane principale, două caracteristici ale degradării mediului și o soluție de protecție a acestuia.

Subiectul al V-lea _____ **Punctaj: 15 puncte**

● Analizează imaginea alăturată și rezolvă următoarele cerințe:

1. Identifică, în imagine, un element sustenabil al mediului și argumentează-ți alegerea;

2. Propune o modificare prin care edilii localității ar putea să transforme mediul surprins în imagine într-unul mai sustenabil;

3. Propune o schimbare a comportamentului tău prin care, dacă ai locui în zona surprinsă în imagine, ai contribui la un mediu mai sustenabil.

Barem: Subiectul I (15 p)+Subiectul II (25 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (20 p)+Subiectul V (15 p)+10 p din oficiu=100 puncte

Recapitulare finală

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, realizând, pe caiet, o schemă după modelul de mai jos, pe care să o completezi cu informațiile corecte.

I. ASIA

- Poziția geografică ...
- Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya ...
- Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri ...
- Diferențieri climatice. Musonii ...
- Contraste biogeografice ...
- Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, culturală, confesională) ...
- Harta politică și marile aglomerări umane ...
- Resursele naturale ...
- Activitățile economice. Contraste economice regionale ...
- Studiu de caz: Asia în lumea contemporană ...
- Studiu de caz: Particularități geografice ale unor țări asiatice ...

II. AFRICA

- Poziția geografică – simetrie latitudinală ...
- Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african ...
- Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale ...
- Diferențieri climatice. Musonii ...
- Specificul demografic ...
- Harta politică și marile orașe ...
- Studiu de caz: Problemele Africii în lumea contemporană ...
- Studiu de caz: Particularități geografice ale unor țări africane ...

III. AMERICA

- Poziția geografică ...
- Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin ...
- Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri ...
- Diferențieri climatice și biogeografice ...
- Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală) ...
- Harta politică și contraste teritoriale între state ...
- Forme de aglomerare urbană ...
- Studiu de caz: Particularități geografice ale unor state americane ...

IV. AUSTRALIA ȘI OCEANIA. ANTARCTICA

- Australia – caracterizare geografică generală ...
- Oceania – particularități geografice ...
- Antarctica – elemente de identitate geografică ...
- Studiu de caz: Unicitatea biogeografică australiană ...

V. ELEMENTE DE GEOGRAFIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

- Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea ...
- Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului ...

* Timpul de lucru este de 50 de minute.

* Se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte pe care poți să le obții.

Evaluare finală

* Citește subiectele de mai jos și scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile pentru fiecare cerință.

Subiectul I

Punctaj: $3 \times 3p = 9$ puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Fluviul Huáng Hé se varsă în Marea:

a Ohotsk

b Japoniei

c Galbenă

d Chinei de Sud

2. Sistemul lacustru Marile Lacuri se desfășoară pe teritoriul a două state:

a Brazilia–Argentina

b Mexic–S.U.A.

c S.U.A.–Canada

d Canada–Brazilia

3. Cel mai mare oraș din Africa este:

a Lagos

b Kinshasa

c Nairobi

d Cairo

Subiectul al II-lea

Punctaj: $7 \times 3p = 21$ puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet denumirea următoarelor elemente reprezentate pe hartă:

1. țările marcate pe hartă cu literele **A** și **C**;

2. unitățile de relief marcate pe hartă cu literele **F** și **H**;

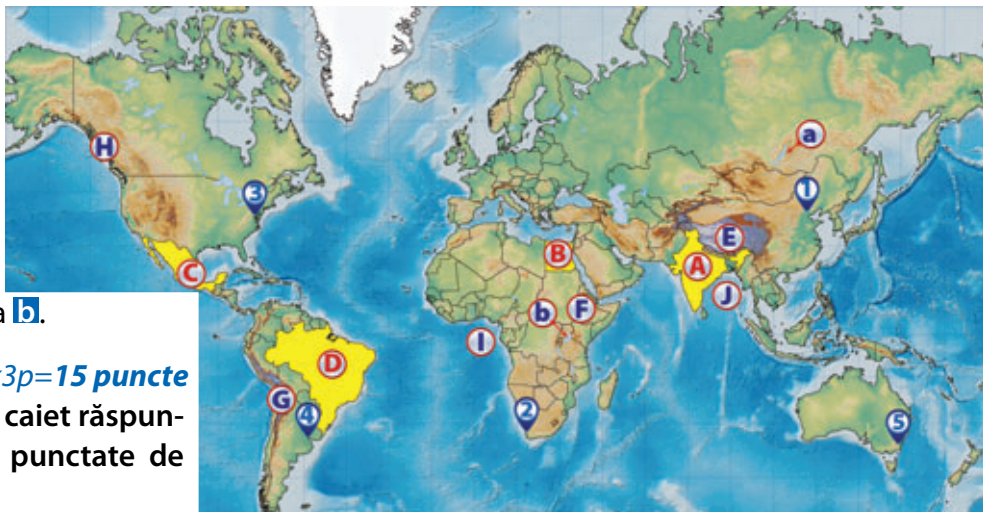
3. golful marcat pe hartă cu litera **I**;

4. orașul marcat pe hartă cu cifra **1**.

5. lacul marcat pe hartă cu litera **b**.

Harta de mai jos se referă la subiectele II, III și IV.

Pe hartă sunt marcate țări, cu litere de la **A** la **D**, unități de relief, cu litere de la **E** la **H**, golfuri, cu literele **I** și **J**, lacuri, cu literele **a** și **b** și orașe-capitală, cu cifre de la **1** la **5**.

Subiectul al III-lea Punctaj: $5 \times 3p = 15$ puncte

● Scrie pe foaia de test sau pe caiet răspunsurile care completează spațiile punctate de mai jos:

1. Este capitala Australiei orașul marcat pe hartă cu cifra . . .

2. Lacul marcat pe hartă cu litera **a** se numește . . .

3. Cea mai mare altitudine din America este situată în unitatea de relief marcată pe hartă cu litera . . .

4. Orașul Cape Town este marcat pe hartă cu cifra . . .

5. Fluviile Gange și Brahmaputra se varsă în golful marcat pe hartă cu litera . . .

Subiectul al IV-lea

Punctaj: $10 \times 3p = 30$ puncte

● Referitor la America, precizează:

1. orașele marcate pe hartă cu cifrele **3** și **4**;

2. denumirea celei mai mari peninsule;

3. o caracteristică a climei statului marcat pe hartă cu litera **D**;

4. două râuri din America de Nord;

5. o resursă naturală din statul marcat pe hartă cu litera **D**;

6. cea mai mare aglomerare urbană din statul marcat pe hartă cu litera **C**;

7. două lacuri din America de Nord.

Subiectul al V-lea

Punctaj: 15 puncte

● Explică, utilizând termenii din paranteză, faptul că Africa este continentul simetriei latitudinale (puncte extreme, climate, distanță, Munții Atlas, succesiune, Munții Capului, formațiuni vegetale).

* Notă: cuvintele și expresiile se pot folosi și articulat.

Barem: Subiectul I (9 p)+Subiectul II (21 p)+Subiectul III (15 p)+Subiectul IV (30 p)+Subiectul V (15 p)+ 10 p din oficiu=100 puncte

Subiectul I _____ **Punctaj: $3 \times 3p = 9$ puncte**

Se acordă 3 puncte pentru fiecare răspuns corect:

1. - c
2. - c
3. - d

Subiectul al II-lea _____ **Punctaj: $7 \times 3p = 21$ puncte**

Se acordă 3 puncte pentru fiecare răspuns corect:

- A. - India
- C. - Mexic
- F. - Podișul Etiopiei
- H. - Munții Coastei
- I. - Golful Guineei
1. - Orașul Beijing
- b. - Lacul Victoria

Subiectul al III-lea _____ **Punctaj: $5 \times 3p = 15$ puncte**

Se acordă 3 puncte pentru fiecare răspuns corect:

1. - 5
2. - Lacul Baikal
3. - G
4. - 2
5. - J

Subiectul al IV-lea _____ **Punctaj: $10 \times 3p = 30$ puncte**

Se acordă 3 puncte pentru fiecare răspuns corect:

1. - 3 - Washington
4. Buenos Aires
2. - Peninsula Labrador
3. - Climă ecuatorială caldă și umedă (sau orice altă caracteristică specifică climei Braziliei)
4. - Amazon, Mississippi (sau oricare alt râu de pe teritoriul continentului)
5. - aur/cărbune/diamante
6. - Ciudad de Mexico
7. - Lacul Huron, Lacul Erie (sau orice alt lac din America de Nord)

Subiectul al V-lea _____ **Punctaj: 15 puncte**

Exemplu de răspuns: Punctele extreme nordic și sudic ale Africii sunt situate la distanță aproximativ egală de Ecuator, deci continentul este simetric față de această paralelă. Se remarcă succesiunea aceluiași climate și formațiuni vegetale de la paralela de 0° către nord și sud, după cum urmează: climat ecuatorial ($0-5^\circ$ latitudine nordică și sudică) cu pădure ecuatorială, climat subecuatorial cu savană, climat tropical-arid ($12-30^\circ$ latitudine nordică și sudică) cu deșerturi, climat subtropical (în nordul și sudul Africii), cu păduri subtropicale (mediteraneene), care se extind la poalele Munților Atlas și Munților Capului.

Barem: Subiectul I (9p) + Subiectul II (21p) + Subiectul III (15p) + Subiectul IV (30p) + Subiectul V (15p) + 10 p din oficiu = 100 puncte

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>

